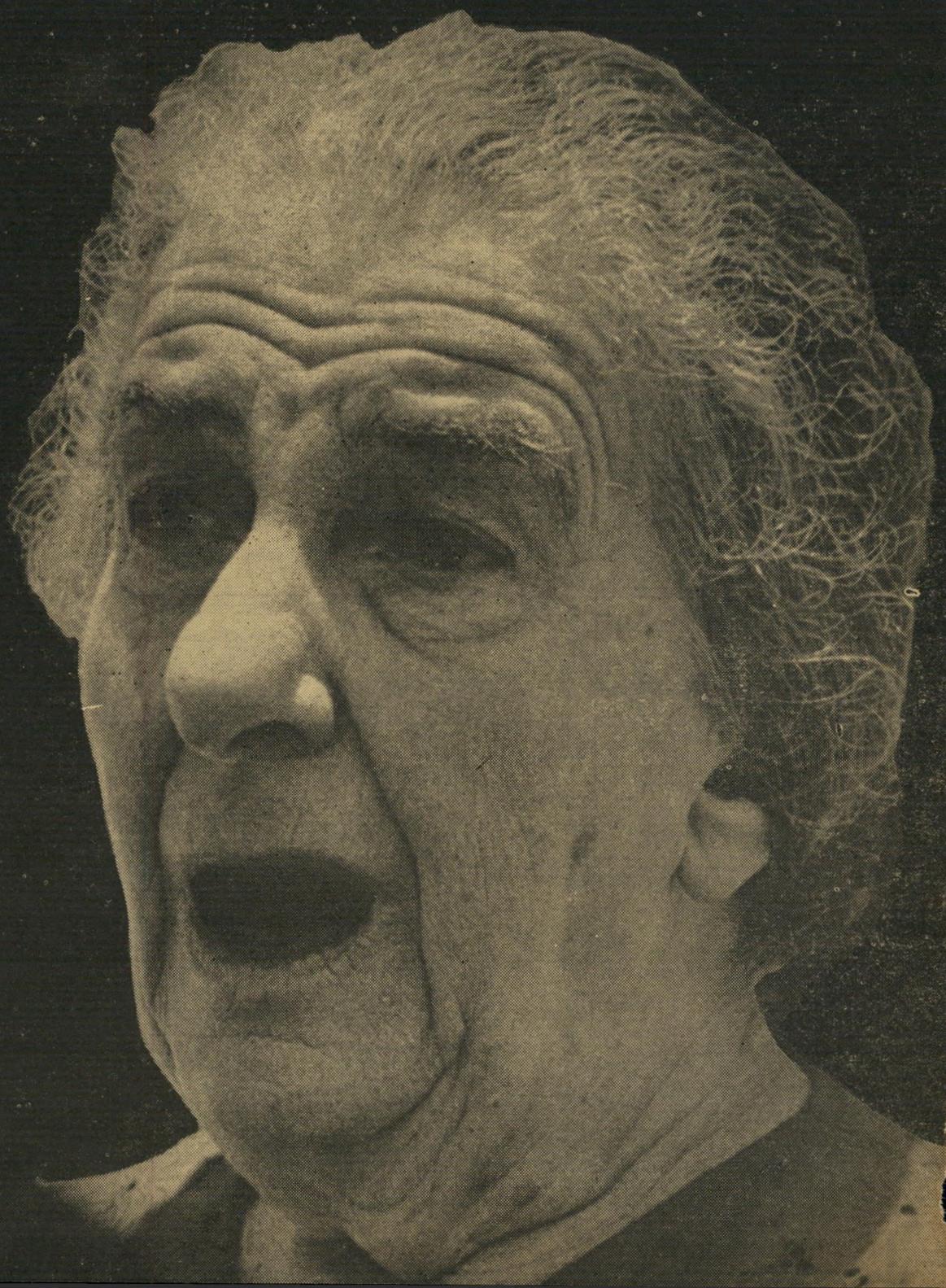

העולם הזה

להדיח

אותה!

לקראת
ההכרעה
במיפלגת
העבודה

בשבוע שעבר קרה לנו מיקרה מצער. חיו לנו, כרגיל כוונות טובות להור ציא את 200-ארץ כדרכנו מימים ימי-מה. קוראינו הוותיקים בוודאי זוכרים כי בפעם האחרונה והיחידה בוטלה הור-פעת העיתון ביום הירצחה של אנטיביר טיקה המלכה (כ"ה בתמוז תל"ק). אפילו בזמן פרעות ת"ח-ת"ט לא עזבו את המשמרת. כזכור, נקרא אז עיתוננו "200-הת"ט". עיתון שהתחרה בהצלחה בביטאון הפורעים — "200-הת"ח" בעריכת חסניו רוזנבלום, שכונה "צפצפתו של חמלניצקי". מילחמת קרים פילגה את המערכת: רבע מחברינו התייצבו לימין הטורקים, בעוד שני השלישים הנותרים לחמו לצד הקרימים המדוכאים. ספק אם היה יוצא העיתון בזמן, לולא עזרתה של הגב' פלור רנס נייטינגייל המופלאה, אשר סיכנה את חייה בהעבירה הגות מן הצד האחד של החזית למשנחו. בלאסד בי די מרסיפול!

גיליון נוסף שלא יישכת, ראה אור בעת מילחמת הצפוניים נגד הדרומיים. היה זה עת ששניים מחברי "200-הארץ",

הגליית דרייפוס לאייחששים
בידו גיליון "200-הארץ"

שהיו בדרכם מערבה, קורקפו לפתע ע"י קבוצת אדומי-עור משבט הפרומצ'נקו הפראי וצמא-הדם. הפעם נחלץ לעזרתנו לי ואן-קליף, שזחל בשארית כוחותיו — בעוד ביטנו נקובת כדורים — והביא את החומר לצניקוגרפיה בקולורדו ממש ב"דקה האחרונה. לפני שצנח מתבוסס ב"דמו, אמר: "200-הארץ איז מיי לנד, 200-הארץ איז יור לנד, פרום קליפורניה טו דה ניויורק איילנד." ואז נדם. יכולנו לכל המאורעות, עמדנו בכל הפרצים, חוץ מן השבוע שעבר. אז מה? קורה.

מכתבים למערכת

שלום, "זוה-ארץ",
הכושי עשה את שלו — אז למה לא נותנים לו ללכת?

טור. חיים חצב
היום ה'37 לשירות בסוריה.
(המשך בעמוד 3 טור 4)

מינויים חדשים:

דיין - שר הביטחון של מרחב שלמה

בחר דווקא ביום-כיפור כיום בלויים בבית-הכנסת שבשכונתו. לשאלת כתבים, התאים השר שחיו-ניותם של השטחים לביטחון ישראל הוכחה שוב במערכה האחרונה. "תארו לעצמכם" — הוסיף השר בלעג — "לו היינו מחזירים את מרחבי סיני, כלום ניתן היה להפוך את פיקוד גבעתיים?" (פיקוד שאינו קיים במציאות).

השר הכחיש בכל-תוקף כאילו בא מינויו החדש בתגובה למחדלים במיל-חמת יום-הכיפורים.

"עד להודעה חדשה" — הדגיש מר דיין — "אנו עומדים בתחילתה של מילחמה ולא בסופה!" חוגים המקורבים לשר מסרו שהור-דעה חדשה צפויה בכל רגע.

חם, וכבר נקטו כמה צעדים נגד אי-שים שסרחו." בין השאר מנה השר

ורמו ששר החקלאות יושעה בקרוב מתפקידו, ויועבר ל-מישרד-הדואר (הפחות בחשיבותו ה-ביטחונית). כמרכן נשקלים צעדים משמעותיים נגד מר זרח ורהפטיג, ש-

במסיבת עיתונאים שנערכה אמש לרגל מינויו של מר משה דיין לשר-הביטחון של מרחב-שלמה, אמר השר הטרי, כי מילחמת יום-הכיפורים נפלה כרעם על כמה וכמה מחשובי שרי-ישראל (ביניהם שרי הסעד והמיש-טרה) וממציאיה. "הסקנו מסקנות מיידיות ונמשיך להלום בברזל בעודו

תחקרו

תחקרו למה המלחמה לא היתה יפה.

תחקרו למה היא לא היתה אלגנטית.

מהירה.

משומנת.

חביבה.

מלכדת.

מחנכת.

תחקרו טוב. שנדע. שנפיק לקחים.

כדי שהמלחמה הבאה עלינו לטובה תהיה טובה יותר.

טעימה יותר.

תחקרו, אנשים טובים, תחקרו.

תחקרו למה לא מעכנו אותם בשש שעות.

תחקרו למה הסולר לא בער.

תחקרו למה לא ידענו מראש.

תחקרו למה כד השמן הספיק רק לשמונה ימים.

תחקרו למה גייסו את שרון.

תחקרו למה קצין התרבות

יצא לחופש.

תחקרו למה תקו הגרביים

לא היה מלא.

שיר חלוצי

(לפום בשקט על-פי מגנינת
"סובי סובי ממטרה")

סובי, סובי, יודיצה
האמת לאור תצא
סובי תיטחני קצת מים.

ועדת-החקירה
תגלה מה שם קרה

אך סגורות תהיינה הדלתיים
כי לבוחר יש אזניים.

סובי, סובי, יודיצה
תחשפי את הקצה
אבל תכסי טפחיים.

כמה טוב שלא נדע
מה גילתה הוועדה

ונוכל, כמו לפני אוקטובר
שוב לבחור בבאדר-עופר.

לגב' שושנה בן-חוחים
ברכות
להולדת

מען-קשר

אח
לנוטק ולתותחן

מאחלים החבר'ה בגדוד

ודאת לתעודה

כי מר

לא רתם סך של 100 ל"י

למלוא חובה מרצון למרו-

הלחצים שהופעלו עליו.

ועל כן נמצא זכאי לדראון

עולם והוקאה בפרהסיא.

בוס אמו לעד ולעולמי עולמים

ילראיה באנו על החרום:

Dafni
יור ההובל"פ

הממונה על-אוצאות הסדינה

יור התנועה למען שואה מדנית

מזכיר הועד

שלום „זוהאר“,
אניחולינו לשנה החדשה:

A HAPPY NEW WAR

כיתה י"ב
איזור „אשת-חן“

למבוטחים

הידר

מדור זה יעסוק בענייני הביטוח הלאומי,
מי, ויענה לשאלות המאזינים.

מי משלם?

דליה ר., מאזינה ותיקה לתוכנית,
שואלת:

סבורתני כי שאלתי נוגעת למבוטחים
רבים, והנני להם לפה. אם אדם נופל
ממטוס באמצע הלילה, האם זכאית אל
מנתו לפיצויי תגמולים, או לקיצבה בגור-
בה סכום הפנסיה של המנוח, במידה
וגימלת-הזיקנה שלו אינה חופפת להכ-
נסתו החודשית בזמן עבודתו כשכיר?

הכנסות

אני אם לתשעים ילדים וששת בעלי
משרתים במילואים. למרות זאת קיבלתי
תי השבוע מן הביטוח הלאומי רק את
מחצית משכורתם החודשית, בניכוי ה-
מילווה מרצון. שאלתי מופנית אל הממו-
נה על הכנסות המדינה: האם המדינה
לא הכניסה לי מספיק עד עכשיו?

ציפי נוידרפרפר
רמות-השונים

מה עם השארית?

יש לי שאלה הנוגעת למבוטחים
רבים באזורים רגישים בגופם, אהיה אי-
פוא להם לפה. שאלתי היא, חלקתי 47
ב"5. יצא לי 9 עם שארית של 2.

האם השארית זכאית לקיצבת שאירים?

שאריאל שאר-ישוב

שאריית הפליטה 7,
שעריים

ממישנתו של מייסדו

לא די לשבור את כוחו של האויב,
לא די לשבור את רוחו של האויב,
— צריך לשבור לו גם את הראש!
ד"ר זוהרין (בכנס ממגרים).

הזוהר

חיילינו „מתים“ למשהו מתוק...

ואנו עונודים בפרץ:

- „יבלית“ — חברה לממתקים.
- „ברונביט“ — החברה המרכזית לטבק.
- „גרביית“ — החברה לגרבוני פישלון אל-חלד.
- „טמפית“ — החברה המרכזית לטמפונים ומשקאות קלים.
- „חולית“ — חברה קבלנית לעבודות עפר-רואפר

(במיסגרת המסע לשיפוץ תדמיתנו בעיני עצמנו)

הזיות המלחמה (ג')

מאת קובי ניב, אישם ממערב לתעלה.

הם מבינים רק כוח

הם מבינים רק כוח. כבר שנים שאנחנו אומרים את זה. הם לא מו-
כנים לוותר. הם אינם מוכנים לעשות שלום. הם מבינים רק כוח.
אי-אפשר לדבר איתם. אפשר רק להילחם בהם. הם בוטחים בכוחם
ולא מוכנים לדבר.

הם מבינים רק כוח. כבר שנים שאנחנו אומרים את זה.
הנה, תיראו אותם עכשיו, את הישראלים — דפקנו אותם קצת, רוסיה
מאיימת, ארה"ב לוחצת עליהם ופיתאום — הם מוכנים לדבר ולוותר ובכלל.
וזה מה שאמרנו תמיד — הם מבינים רק כוח.

מי ימלל גבורות ישראל

בדרך הביתה לחופשה הראשונה והקצרה אנחנו חולפים באל-עריש.
ילד פוסע על הכביש. הנהג מטה את האוטובוס לעברו, „כאילו“ הוא דורס
אותו. הילד המבוהל בורח מן הכביש והנהג מתמוגג מנחת, בעשותו את
חלקו במאמץ המילחמתי.

בוויכוח שמתעורר מאוחר יותר, אם לחצות את עזה או לעקפה, הנהג
בעד עזה, „מה אתה חושב“, הוא מודיע לאומה, „אני לא פוחד מהם —
וואללה, הייתי דורס את הילד הזה כמו כלום!“

* * *

בדרך חזרה מן החופשה מחליט אחד החיילים-הנוסעים שאני עי-
תונאי, תופש אותי בצווארון ומשמיע לי את סיפור הגבורה הבא:
„תשמע, תכתוב עלי כתבה, אני הייתי ברמה ואחר-כך עברתי את
התעלה. הלכתי ונכנסתי לאיזה בית. היו שם בגדים. אני בוחר לי בגדים
ואני פתאום רואה מישור עומד בפניה עם סכין ומחכה לאיזה קורבן. יריתי
בו ולקחתי לו את הסכין הזה...“

בראותו שאיני קופץ מעורי משמחה, הוא מוסיף קטע הומאני למחזה:

„אח"כ הלכנו, החברה לאיזה בית והיו שם אישה וילד, השקינו אותם...“
והוא משתתק, אולי יתפוש איזה עיתונאי אחר שכן יכתוב עליו.
אבל בדרך הוא מוצא לו מאזין נלהב אחר, ובאוזניו הוא משמיע
סיפור גבורה הרבה יותר מפולפל, אותו קולט אני באוזני הכרויות:
„אתה רואה את הסכין הזה, בזה הרגתי ערבי. איך? נכנסנו אני וחבר
שלי לאיזה בית. היו שם מלא בגדים. אנחנו בוחרים בגדים ואנחנו רואים
שאיזה זקן וואחש עומד בפניה של הבית ורועד כולו מפחד. ניגשנו אליו.
לחבר שלי היה קרל-גוסטב ולי סכין. הרגענו אותו ואז החבר שלי שאל
אותו: „אתה רוצה למות מזה, הקרל-גוסטב, או מזה, הסכין?“ ההוא התחיל
להתחנן ולבכות, אבל אני תפשתי את הסכין ותקעתי לו ישר בבטן. ההוא
התחיל לצרוח, „אתהה!“ ואני מרים את הסכין למעלה. הוא צורח, ואני
מרים...“

עד כאן שתי הגירסאות. ובכלל לא חשוב איזו מהן, אם בכלל,
היא הנכונה.

צחוק, צחוק, חצי... ב...

להלן לקט נבחר מתוך סיפורי בדיחות אשר מחולקים לכוחותינו
הלוחמים בחזית, בין שאר דפי הספרות המופצת כנראה ביוזמת קציני
החינוך:

„המזל הגדול ביותר שלנו הוא שהרוסים לא הצטרפו במערכה נגדנו,
אחרת איך היינו מסתדרים עם כמה מיליוני פליטים? ...מזל שסין לא
הצטרפה למלחמה — מה היינו עושים עם 600 מיליון פליטים?“
„משה דיין ויצחק רבין יושבים ומשתעממים. אין מה לעשות, אומר
דיין באנחה, מה דעתך שנכבוש איזו מדינה ערבית? זה לא יעזור, עונה
רבין, ומה נעשה אחרי הצהריים?“

„בטילים החדשים שמספקת רוסיה למצרים תהיינה גם מושכות. על
כל טיל ירכב פרש ערבי. הרוסים מקווים שמה שלא ייעשה השכל, תעשה
המסורת...“

„מינשר נשיא מצרים ליחידה שעמדה לצלוח את התעלה ולתקוף את
הכוחות הישראליים החונים מעברה השני של התעלה: — יש לכם מזל!
אחרי שתצלחו את התעלה לא תצטרכו להתבייש שהרטבתם...“
עם חוש הומור שכוה, אין פלא שניצחנו!

יהודי אמריקה

אמרו לספיר:

אין כסף להרפתקות!

אחת הסיבות שהפיהו רוחיקרב חדשה בפניהם ספיר היא האימרה ששמעו מפי

אלמנות יפגינו

למען השלום

אלמנות ומשפחות שכולות, שי בניהם נפצו במלחמה האחרונה, עומדים לערוך בשבת הקרובה הפגנת-מחאה שקשה לתארכה, שי תתקע מממשדתי-ישראלי ולעודד למען השלום. בקרב המשפחות השכולות שוררת תרעומת נגד הציוד הניצני הניצני של משה דיין ונגד הצהרות גודרה המכשורות כי הסיכויים היא רק בתחילתה. אז התובעים את הדין דיון הצמרת השבוע אלוף-מישנה ז"ל ניק שאם, שכלו נחרצ במלחמה, במכתב נגדו למערכת אחד הקיטור נים תבע אלוף-מישנה זונק את הדין של שריהביטחון כמי שנוי שא באחריות למחדלים ולקוננו בנות במלחמת יוההכיסורים.

יהודים עשירים בארה"ב: "ניתן כסף ליש" ראל, אך לא ניתן כסף למדיניות אה-שעל."

ספיר הסביר לחבריו בממשלה שמדיניות ישראלית מתונה היא חיונית, אם רוצים לקבל תמיכה מירבית מהדות ארצות-הברית. העומדת עכשיו בלחץ קשה של דעת-הקהל שם, על רקע מחסור-הנפט ההולך וגובר.

הח"כים פחדו

לחתום

פחדים של מפ"ם מנעו השבוע את התימותיהם של אישים פוליטיים על הצעומה למען השלום, שבעליה מבקשים לאסוף מאה אלף חתימות (ראה עמוד 18).

לובה אליאב התנה את חתימתו בכך שחבריה כנסת ממפ"ם יחתמו אף הם. אחרי דיון במפ"ם, הוחלט שם שלא לחתום. מחשש פן ירגיזו את גודרה.

בגלל פירוב זה, לא חתמו גם אליאב וחבריה-כנסת אחרים משורות הקואליציה. משום כך נתבקשו אורי אבנרי, מאיר פעיל ואחרים לוותר גם הם על חתימה על העצומה, כדי שלא יתקבל הרושם שהעצומה באה משורות האופוזיציה.

על העצומה חתומים אישים אחרים ממיפלגת העבודה, המפד"ל, ל"ע, מרי, ומוקד, בצד עשרות אישים בלתי-מזוהים.

סיכסוך אישי

מזיק למשק

סיכסוך חריף פרץ בין שריהעבודה יוסף אלמוגי לבין מנהל לישכות העבודה דב כ"י כבי. השניים אינם מדברים זה עם זה, את לא בכעיות המחסור בכוח-אדם חיוני בשעת חירום, שיהררו אנשי-מפתח וביטוח מפני אבטלה. כתוצאה מכך, בגלל מחלוקת בין השר לעובד משרדו, נגרם נזק רב לבעיות בווערות במשק.

דב כוכבי הוא מוהתיקי העובדים במשרד-העבור ונתמנה לתפקידו עוד עלידי גולדה מאיר. בתקור פה שכינה כשרת העבודה. הסיבה לסיכסוך היא סירובו של כוכבי לפטר את מנהל לישכת-העבודה בחיפה, שאינו נמנה עם אנשי אלמוגי. אלמוגי, הרץ לראשות העיר בחיפה, רוצה להבטיח לעצמו כי עמ' דת מפתח זו תהיה נתונה לשליטתו.

אם תתאמת האפשרות שאלמוגי יכהן כשר-העבודה גם בממשלה הבאה, צפויה הדחתו של כוכבי מתפקידו בגלל פרשה זו.

ספיר כבר התבטא בחריפות בישיבת הממשלה, כאשר ניסתה גולדה לחפות על נאמו הפרובוקטיבי של דיין בבית-הפרקליט. כאשר אמרה גולדה ש"זוהי מדיניות הממשלה", שיסע אותה ספיר ואמר: "זאת היתה מדיניות הממשלה". בפגישת הגוש בשבת, התבטא ספיר בחריפות רבה מאוד נגד קו גולדה-דיין. ביום רביעי זה ירכז ספיר את התקפתו במרכז מיפלגת העבודה נגד מיסמך-גלילי התורות בעל-פה ובכתב, וידרוש לבטל את כולם. ולבסס את מצע המערך בבחירות על סיכום פשוט, שנכנסים למשא ומתן תוך נכונות מירבית להחזרת שטחים.

אם תתנגד גולדה לניסיון זה, מוכן ספיר להסתכן בהתפטרותה של גולדה מאיר.

במיקרה זה מוכן ספיר לקבל על עצמו את ראשות-הממשלה, בניגוד להיסוסיו הי קודמים.

גולדה ודיין עושים

צחוק מהצנזורה

תרעומת רבה הובעה בימים האחרונים כלפי ראשיה-הממשלה ושריהביטחון, על שבהצהרותיהם הם שמים לדעג ולקלם את כל מערכת הביקורת הביטחונית בארץ.

גולדה מאיר ומשה דיין סבורים כי חוקי הצנזורה אינם חלים עליהם, מוסרים בהופעות פומביות ובראיונות לעיתונות זרה עובדות ותערובות שנחשבו קודם לכן כסודות ביטחוניים ולא הותרו לפירסום בארץ.

כך, למשל, לא ניתן היה לפרסם עד כה, כי בשעה שהמצרים תקפו את קו ברילב בצהרי ה-6 באוקטובר, היה כל הכוח שהחזיק במעוזי התעלה מורכב מ-600 חיילים, אותם הקיפו כ-100 אלף חיילים מצריים. גולדה היתה הראשונה שנקבה במספר זה בראיון שהעניקה לעיתון נורבגי. גם שריהביטחון אינו מתחשב בחוקי הצנזורה, עוסק בנושאים שעל אחרים נאסר לעסוק בהם בפומבי.

כתוצאה מכך נוצר הרושם כי הצנזורה מופעלת למעשה כדי לשמור סקופים וסיפורים פיקנטיים לגולדה ודיין.

הצעה

שאי

אכשר

לסרב לה

דרישתו של הנרי קיסינג'ר שישראל תיכנס לוועידת-השלום במועד שהוא קבע, בני להתחשב בענייני בחירות, היתה "הציעה שאייאפשר לסרב לה."

קיסינג'ר הבהיר לאבא אבן, וביקש אותו למסור גם לספיר, שלא יסבול שום חוכמות בעניין זה.

הסיבה: המלך פייסל מפעודיה הכמורה לקיסינג'ר שכאשר תיפתח ועידת-השלום, הוא מוכן להקל על ארצות-הברית ולהסיר לפחות חלקית את חרביה-הנפט עליה. בשיביל מישטרו של ניכסון, זהו עניין ראשון במעלה.

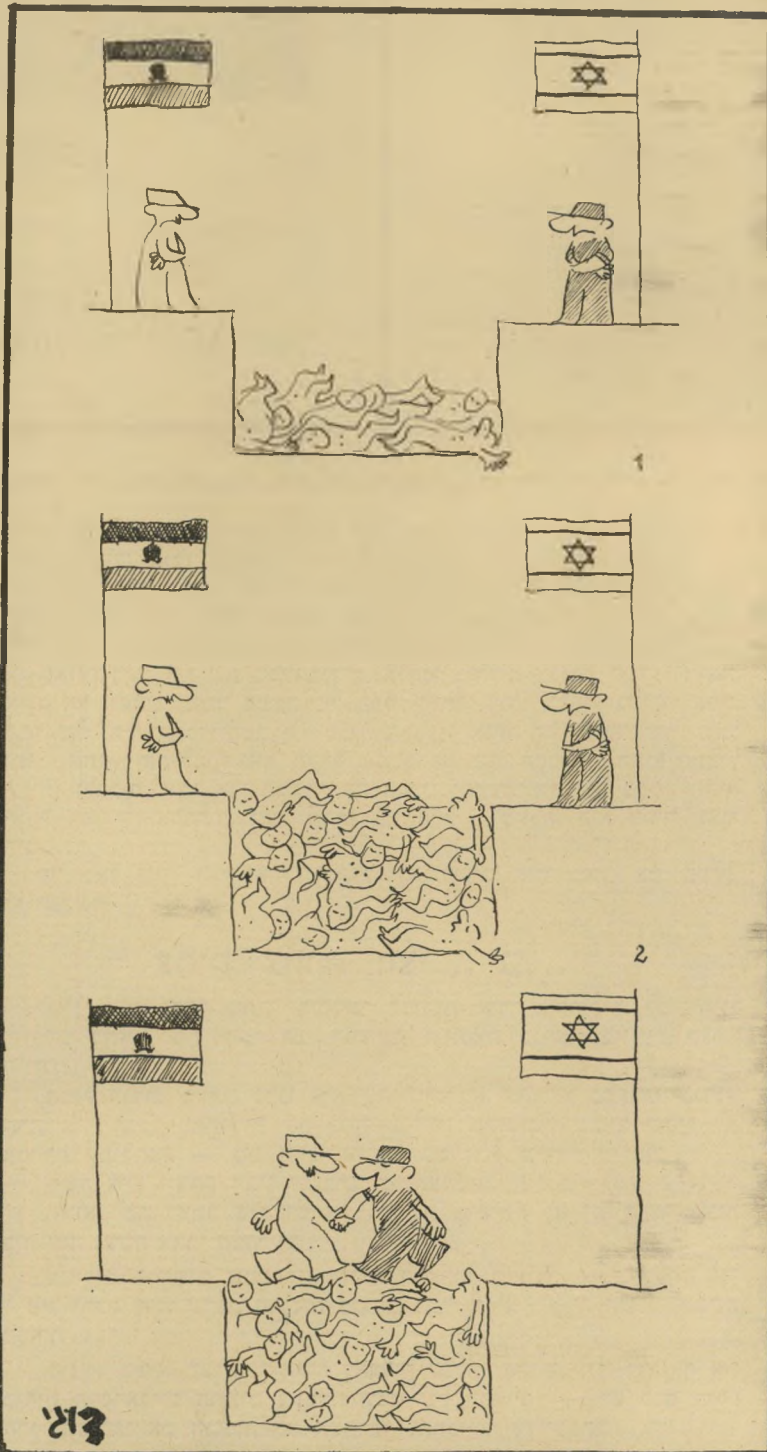

ספיר מוכן

לבוא במקום גולדה

החזית המתגבשת במיפלגת-העבודה אינה קשורה במאבקו הגלוי של לובה אליאב, אלא בהיערכות סמוייה יותר מסביב לפינחס ספיר.

ספיר אינו מוכן להנהיג מאבק לסילוק גולדה מאיר, אך הוא מוכן לפעול למען ניטור השפעתו של משה דיין — אפילו אם יביא הדבר להסתלקותה של גולדה.

סוף-סוף נוצר הגשר

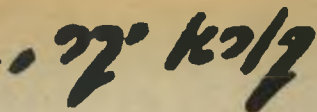
אווירה של טררוירה

סריגי טררוירה
נעימים במגע
שומרים על צורתם
קלים בכביסה
מתייבשים מהר
אין צורך בגיהוץ

טררוירה
TREVIRA
2000

החוטים מיוצרים ע"י גרוסלם גרסי בע"מ

ני דברים.
ויקדשת את
לך. מכירים
דבר.
הוונות הזה

הביטחון בעיסוק שולי

והוא אנונימוס וזה, קהל אליהם" ו
המילה האחרונה שכתב: "העניין"
אשר להחלפת המילה "העניין" היה
במקום שבו היה צריך להיות
לפי מה ש"האחר" היה צריך
לכתוב: "העניין" היה צריך להיות

[illegible]

אלה ואחרות, שהציג העולם הזה, לא היה כיום צורך בוועדה-החקירה שתחקור את המחבלים הבטיחנותיים שהביאו לטרagedיות שאירעו במלחמת יום-הכיפורים.

העולם הזה, שבעון החטאות הישראלי • המערכה המיוחדת: תל-אביב, רחוב קרליבר 12, טלסח 260134, האדואר 136 • מען בברק: עולמסר • הדרום החדש בע"מ, ת"א, רח בראיגדור • הסצה: גד בע"מ • גלוטות: צינוקרפיה כמ"ל • בע"מ, העורר הראשי: אורי אבנרי • המרי: העולם הזה בע"מ.

מדברים וכותבים על תחקירים. על לקי חים, על מסקנות, ויישומן כנהליקבע. הכל נחקר, הכל נבדק, הכל נלמד, ומה שניתן גם מתוקן ומיושם, למען לא להזרז על שגיאות ותקלות. לכאורה הכל שפיר.

אולם איאפשר שלא לזכור את מילי-חמת-ההתשה. עוד לפני כ-4 שנים היו התנפלויות של חיל-רגלים מיצרי על יחידות שריון ישראליות, שבהן הושמד השריון, נפגעו חיילים וגם נלקחו בשבי. היו בודאי תחקירים. הלקחים והמסקנות נלמדו. לאחר זמן לארבע היה מיקרה דומה בצפון-התעלה (הראשון היה בדרור מה). ושוב אותו הדבר: ח"ר מצרי מש" מיד טנקים מיחידות שריון ישראליות, ושוב תחקיר ולקחים ומסקנות, ואחרי זה שוב פעם בגיורה המרכזית, התנפלות של ח"ר מיצרי והשמדת שריון ישראלי. וכך פעם אחר פעם.

והנה, ביום-הכיפורים, לאחר ארבע שנות תחקירים ולקחים ומסקנות, חזרה התופעה בדיוק באותה השיטה, אלא רק שמיספר הטנקים שהושמדו היה רב יותר, וכמוכן כמות הח"ר המיצרי היתה רבה יותר. אולם השיטות שבהן השתמשו, היו דומות בדיוק.

כעת נשאלת השאלה: האם ישנם תחקירים? האם ישנם באמת לקחים? האם המסקנות מיושמות? או אולי כל אלו הינן מילים ריקות שבביל קהל האזרחים, שאינו יודע ואינו מבין מה הולך בצבא. בנושאים אלה כאחרים.

עמי ליכנה, עין-חרוד מאוחד

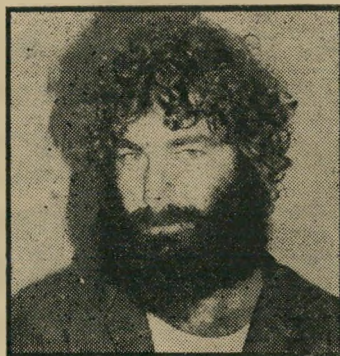
על פושטי-רגל

פוליטיים

לאחרונה צצו להם כמה פושטי-רגל פור-ליטיים, החוששים למעצמים, והיודעים כי יכשלו בבחירות הבאות.

הם מציעים לנו לדחות את הבחירות ל-חצי שנה או שנה, כשלכך מצרפים הם את התירוץ כי יש לאפשר לצעירים, שהשתתפו בקרב, להביע דעתם.

שיר שבין המילחמות

שימון עזרי

לאחר שקיבלתי גלוייה שהודפסה עליידי קצין-חינוך ראשי בהוצאת מטכ"ל, ובו שיר של יורם טהרלב (ראו גלופה), כתבתי בתגובה שיר, ואלה מילותיו:

והדם חוזר לשקיעות,
השלוליות כוסו בימי גשם,
דממת תולעים רוחשת על האדמה,
ורגלי עוקפות...

והפחד חוזר לקירות,
הזעקות נכלאו בבית-העלמין,
אני שותק לחיים ספקות
ומחייך את מותי.

או שימצה של אימה בקצה שרוולי נאחות
וממחיקה באוזני: "היי, הבט.
זה צילו של הזמן שהטביע עקבות
אחריהן פסיעתך תימלט.

אמנם, צורך זה אכן קיים, וייתכן שני-תן יהיה להעניק זכות בחירה לכל ה-צעירים הללו, אם תרצה בכך הממשלה.

בשם אלוהים, לכו כבר!

בעיות-פנים כלשהן, צצה כבמטח-קסמים, תוך ימים ספורים, איזו שהיא פרשה בעלת גוון מיליטריסטי ו/או מדיני-ביטחוני מובהק, ומייד הוסחה הדיעה מבעיית-פנים חסרת-משמעות, והזרקור הופנה לעבר "האיום על חיינו".

אילו היה לי זמן וכסף למימון מחקר מסוג זה, הייתי עוברת על עיתוני המדינה ב-10 השנים האחרונות, ומלקטת מאות דוגמאות מסוג זה. הייתי רוצה לעבד את כל הנתונים הללו ולהכניסם למחשב קרי-מג, אשר שיקול-דעתי אינו נתון ללחצים רגשיים, ואשר אין בו כל נאמנות מיפלגתית, ולראות את התוצאות אשר תתקבלנה. אני חוששת כי הן עלולות להיות בעלת משמעות מחרידה...

אני מאשימה את ממשלת-ישראל בתלישות מוחלטת ממציאותנו, אחרת לא אוכל להבין מדוע לא נפתרה בשנות כהונת ממשלה זו אף אחת מבעיות-הפנים של ממשלה זו.

המחשבה כי אנשים אלה, אשר המילה "עתיד" נמ' חקה זה מכבר מאוצר מילותיהם, הם האנשים אשר יקבעו שוב את עתידנו — מעוררת בי פלצות. לנו העתיד לחיותו. לנו, לילדים שכבר יש לי, לילדים אשר יוולדו לדורית וליפה. הן חוששות לגורל ילדים שטרם נולדו, ואני לגורל ילדי שכבר ישנם. אני חוששת להם בכל פעם שהם חוזרים מבית-הספר, הנו והפעוטון, ובפיהם בשורה "טוב למות בעד ארצנו".

האם זה המוטו של ילדי ישראל לאחר 25 שנות עצמאות?

אני מאמינה אמונה שלמה באפשרות השלום שבין עם לעם, באפשרות של דו-קיום בצוותא, תוך כבוד הדדי. לא הייתי יכולה או רוצה לחיות ולגדל ילדים בארץ זו, לולא הייתי מאמינה בכך.

אינני תבוסינית, תבוסינים הם אלה אשר סיסמתם עד היום היא "טוב למות".

העתיד שלנו הוא, שלנו ושל ילדינו. תנו לנו לעצבו ל"טוב לחיות".

אנו נוכל לעשות זאת, אם תרדו משם כבר, למען השם!

זמירה גוטסמן, חיפה

פאניק נשאר גשתי תלם
החולות
אנצ'י הוא גם כן אונח
החולות
ואם צניק אפיות נביא
א' ששכיו אותם הביא
אם לא פנאש הקרה
אם הוא יאק לו אהביא
החולות
שיו של יורם טהרלב - העניית חולות

והפלדה אל הפלסטיק חוזרת,
יש מיספר לבן על כל גדם,
ואני את עגלת נשמתי המשותקת
דוחף מסיבוב לסיבוב.

ובני חוזר לבית-ספר,
גם חלק ממריו חוזר,
הם יודעים שמילחמה לא ילמדו עוד
רק אותם שאינם.

אז ענק האימה על כתפי התיישב.
"לשווא תזקוף מבטך,
אלה הזורים עפר בעיניך —
עוד יזרו עפר על ראשך".

שימון עזרי, ירושלים

ממשלה הנושאת באחריות למחדלים הח-מורים שליוו את המילחמה האחרונה, ואשר איננה מסוגלת להביא את השלום, בשל העדפת השטחים.

אותם צעירים שהשתתפו במילחמה אי-גם מעוניינים בהמשך כהונתה של ממי-שלה זו. לכן הדרישה לדחות את הבח-ירות, ולתת בכך מנדט לממשלה להמשיך ולפעול, מנוגד לרצון רבים.

יש לקיים את הבחירות במועד, בלא להתחשב בציוצים המושמעים עליידי עסי-קנים פושטי-רגל, המבקשים את סובתם הם, ולא את טובת החיילים.

יעקב טימברג, תל-אביב

בלי מורא,

בלי משוא פנים

לאחר תקופה ארוכה נפל בידי עיתוני-כס, פוראטי בהנאה את הדברים הכתובים לפי מיטב הסיגנון של "כל האמת, בלי מורא, בלי משוא פנים".

אם עדיין תוקפת הבטחתכם, כי ישלחו גליונות ישנים — הריני מצרף את בקש-תי.

נהניתי ממראה הדפים הלבנים והחלקים באמצע העיתון, מה שמראה כי יד ה-צנזור נטויה ולא תשוב אחר.

אין דבר, הכוונה ברורה לקוראים ה-ותיקים.

שמעון דייטר, אי-שם

הרמטכ"ל

שרון

כמו כל אורחי המדינה עקבתי בהתי-עניינות אחר הפירסומים הקשורים באלוף אריאל שרון. כמו כן נודמן לי לראות ולשמע אותו אישית. התרשמתי מהש-פעולה הגדולה והחיובית על החיילים, ומה-גם שכישרונו הצבאי אינו מוטל בספק.

מבלי להתייחס לדעותיו הפוליטיות, טוב היתה עושה ממשלת ישראל, אילו היתה מתעלה מעל עצמה ושוכחת את כל החשבונות האישיים והמיפלגתיים, ומי-מנה את אלוף אריאל שרון לרמטכ"ל הבא

(המשך בעמוד 8)

(המשך מעמוד 7)
של צה"ל. (אני מאמין שגם הוא היה מקבל זאת ברצון.)
צעד זה היה עוזר להרמת המוראל של החיילים והאזרחים בעורף, לשיפור התדמית של צה"ל, במיוחד של הקצונה הבכירה, שנפגמה במידת-מה עקב הדבר רים שקרו בתחילת מלחמת יום-הכיפורים. אני מאמין שמיכתב זה משקף גם את דעותיהם של אנשים רבים.
שלמה אורן, אי-שם

מיכתב גלוי

לרבנות הצבאית

ביומן הקרבי מאת מר יגאל לביב (העור' לם הזה 1890) פורסם: "המחנות המיצ' ריים כולם נקיים ומסודרים... החניונים שלנו ניכרים מרחוק לפי הריח. מחרבנים בחוץ, ולא קוברים את הצואה. בכל מקום אצלנו מפורזת טיגופת... מחנה מיצ'רי נקי ומסודר... אם ראית בונקר, וסביבו טיגופת והכל זרוק ומפור' זר, סימן כי צה"ל היה כאן, פרץ והרס למצוא שלל."

הרפה ובושה!

שאלתי היא: מה תהא על מצוות עשה: הרמב"ם, ספר המצוות קצב-קצב ו' הילכות מלכים ו', י"ד-ט"ו.

י"ד: "ואסור להפנות

בתוך המחנה או על פני השדה בכל מקום."

ט"ו: "מצוות עשה להיות יתד לכל אחד ואחד תלויה על כל כלי מלחמתו... ויחד פור בה זיכסטה..."
מועזע —

אלכסנדר זרחין, תל-אביב

עבודה

גדולה

תודה על מישלוחי העיתונים. חיילים רבים מעיינים בהם, ומוצאים תשובות לשאלות רבות. אותן שאלות שנשאלו בי שדה-הקרב.

אם כל אשר כתבתם נכון, אזי עשיתם עבודה גדולה.

סגן רפאל מימון, ד.צ. 2687

רב

תורות

הופתעתי מאוד לקבל את עיתונכם ביום הרביעי, לפני שקיבלנו את עיתוני-הבוקר. עוד הישב אחד של עיתונכם.

קבלו את תודתי, בשמי ובשם חברי, שנהנים מקריאת השבועון! אבני יוסף, צה"ל

הגני כתב לכם מיכתב זה על מנת להודות לכם ולברך אתכם.

אני מקווה שתמשיכו לשלוח את ה- עיתון!

יואל מסיק, צה"ל

תודה בשמי ובשם כל הקוראים (בעש' רות) אחרי!

רס"ן איתן הוד, ד"צ 2319 צה"ל

למה לא מגיע אלינו העולם הזה?

בסוף עוד לא נדע מה לבחור!

כניציון סומוניק, ד.צ. 2667

● חבילת גליונות, בדואר מהיר, נש' לחה אליכם.

תפילה

להצלחתכם

מי יחן, וכנאמר על גבי הגלוייה — תקבלו את הפיקוד על המדינה.

אלפי חיילינו היו ניצלים, אילו קרה זאת לפני המלחמה, או לפני ארבע שנים. אבל אזרחותכם נפלו על אוזניים אטור' מות.

בכל ליבי אני מתפלל להצלחתכם. דעו שלבקשתי שותפים חיילים רבים מיחדתי!

אורי קולן, צה"ל

● בגלוייה שהונפקה על-ידי צה"ל כתוב: "הריני מוסר לכם את הפיקוד."

תנו כח לשלום רכשו מלווה מלחמה

מוגש ע"י **דובק בע"מ** בית-חרושת לסיגריות

הנחיה הנורא ביותר

אתמוז בא אלי עיתונאי זר חשוב, שבילה את המלחמה במיצריים. לפני שהגיע אלי, נפגש עם שורה ארוכה של אישים בכירים בישראל, ובכללם כמה מי חברי הממשלה.

"אני נדהם" הוא אמר. **"אולי אתה יכול להסביר לי מה קורה כאן?"**

מה הדלים אותו?
"אני בא עכשיו מקאהיר. שם אין נושא אחר לשיחות מאשר ועידת-השלום הקרוי בה. הכל דנים בה. במישרדים ובבתי-הקפה מדברים על בעיות השלום ועל צורתן. זה מעסיק את כולם. יום ולילה. בבואי לישראל, ציפיתי למצוא כאן הכנות קדחתניות לוועידת-השלום. חשבתי ש-אמצא כאן ויכוח סוער על האלטרנטיבות השונות, על גבולות ועל הסדר-ביטחון. הייתי בטוח שנושא זה יתעורר מייד בכל שיחותי עם אישים ישראלים."

"אתה זאת מצאתי אף אחד. איש הזה אינו מעניין אף אחד. איש לא דיבר איתי על זה, ואיש לא גילה שזה מעסיק אותם בכלל. דיברו איתי על הכוח — מחדלי המדיחמה, הבחירות, המצב הכלכלי, היחסים עם אמריקה, הנפט. הכול, חוץ מהשלום."

"ניסיתי לגלות מי עוסק בהכנות לוועידת-השלום, ונסתבר שאיש אינו אחראי. פשוט אין מנגנון לצורך זה."

האיש הוסיף: "כאשר העורך שלי שלח אותי לישראל, הוא אמר: 25 שנה דיברו הישראלים על הצורך בשלום. 25 שנים דרשו משאומחן ישיר. עכשיו יש משאומחן ישיר בקלומטר ה-101. ועומדת להיפתח ועידת-השלום. זהו מיפנה היסטורי בי תולדות המדינה. איך מגיבים הישראלים? איך הם מתכוננים למשאומחן?"

והאיש קרא, כימעט בייאוש: "ריבוננו של עולם, איך אסביר לך עורך שני שאין שום תגובה, אין שום הכנה, שזה פשוט לא מעניין את הישראלים?"

תכן שהיו דרושות עיניים זרות כדי להבחין בעובדה המדהימה הזאת: על סף המשאומחן לשלום, אין שום הכנות לקראתה.

החגיון היה מחייב שברגע זה יישבו על המדוכה עשרות צוותות, שכל אחד מהם יהיה ממונה על אחד הנושאים הרבים העומדים ליתערור בוועידה.

הנה כמה מהם:

- **מחות השלום, ההשלכות הכלכליות והפוליטיות של צורות-השלום השונות, האפשרויות השונות לגבי קשירת יחסים בין ישראל וארצות-ערב בתחומים השונים, והבעיות הכרוכות בכל אחת מהן;**
- **גבולות-הקבע, האפשרויות ה-אלטרנטיביות לגבי גבולות המדינה בדרום, במזרח ובצפון; הבעיות הצבאיות והאח-**

רות הכרוכות בכל מיקום אפשרי; **סידורי-הביטחון השונים האפשריים בגבולות השונים, כגון פירוק, הכנסת כוחות-אוי, כוחות של המעצמות, הכירה זמנית של בסיסים, חוזי-ביטחון, ערובות של המעצמות, כוחות-סיוע ישראלים-ערביים מעורבים, הגבלות-חימוש והפיקוח עליהן; המעלות והמיגרעות של כל אחת מן השיטות האלה; היישום האפשרי של כל אחת מהן באזורים השונים;**

● **הבעיית הפלסטינית; האפשרויות השונות לפיתרון; הבעיות הכרוכות בהקמת מדינה פלסטינית בגדה המזרחית ובצוועת-עזה, הקשר בין שני חלקיה, מעמדן של ירושלים במיקרה זה; הורמים השונים בעם הפלסטיני; ההתפתחויות בי אירגוני הפידאיון;**

● **היחסים בין המעצמות והשלכויותיהם האקטואליות במרחב שלנו, הקשרים בין בריית-המועצות ומדינות-ערב השונות; הלחצים הפועלים בארצות-הברית ובאירופה; בעיית הנפט והשלכותיה; ההתרחשויות בעולם הערבי; התמורות הנפשיות והפוליטיות בארצות-הערב; השפעת הורמים הערביים השונים על השלום הישראלי-ערבי ועל הוועידה;**

● **האישים שימלאו תפקיד מרכזי בוועידה מטעם המעצמות ומדינות-ערב, השקפותיהם ואופיים.**

לבדיקת כל אחד מן הנושאים האלה דרושים כמה וכמה צוותות שיאספו ויבדקו את הנתונים, יגבשו דיעות, יכינו תוכניות ומפות אלטרנטיביות, ויתדרכו את הצוות המרכזי שייצג את ישראל בוועידה.

זה מחייב עבודה קדחתנית של מאות מומחים משטחים שונים.

י בסירוס תמציתי זה של רשימת הנושאים כדי להבליט את המחדל ה-מחריר, המצטייר כבר עתה לגנז עינינו. איש אינו עוסק בהם.

בסלוויות עורכים מין ויכוח שיטחי בין כמה עסקני-מיפלגות מסוג ב', שהם מומחים לבעיות ועידת-השלום כמו להשפעת קרני הגאמה על ציפורניה של גולדה, וזוהי ה-הכנה היחידה.

וכן, בסביבות חנוכה, עזובה ממשלת ישראל להיכנס ללא שום הכנה למשאומחן היסטורי, וזהו מיץ את ההזדמנות הגדולה ביותר של ביטחון, שקווה ושיגשוג ל-ישראל.

מחדל זה אינו פחות חמור מאשר מחדלי יום-הכיפורים.

הוא המשיך ישיר של אותם מחדלים טראגיים, שעלו לנו במחיר כה גורא. כי מחדלי ה-6 באוקטובר לא היו כלל אפשריים, אילו היה קיים כי מדינה מטה רציני לעניינים ערי-ביים.

מטה כזה היה יודע (כפי שידעו עורכי העולם הזה) שבמצרים מתבשל מצב שי-יכריח את אנואר אל-סאדאת, במקדם או

במאחר, לשים קץ לקיסאון המדיני על-ידי הרפתקה צבאית. הוא היה עוקב אחרי הצהרותיו של אל-סאדאת, ואחרי התימרור גים הפוליטיים בין הממשלות הערביות, שהצביעו על אותו כיוון.

בהגיע הידיעות על ריכוזים צבאיים, לי-מחרת ראש-השנה, היה מטה זה נדרש לתת את חוות-דעתו. הוא היה קובע שעל רקע המתרחש בעולם הערבי יש להתייחס לידיעות במלוא החומרה, ולנקוט לאלתר באמצעי-הזהירות צבאיים. ראש המטה היה מניה חוות-דעת זו על שלחן ראש-הממשלה.

כך היה נמנע אסון לאומי.

(מותר לי לכתוב זאת היום, מבלי להיות חשוד כחכם-אחר-מעשה. מזה 17 שנים אני חוזר, כמו תוכי, על הצורך בהקמת "מטכ"ל לבן" — מטה של מומחים לפעור לה בענייני-ערב, במיניסטריון מיוחד לעניינים ערביים, בראשות שר. גאמתי על כך עשרות גאומים בכנסת, כתבתי על כך מאות מאמרים.

אילו היה שר כזה משמיע את דעת יועציו במיטבח של גולדה ב-1 באוקטובר, ייתכן מאוד שהיה מתגבר אף על חוסר-האחריות המונומנטלי של משה דיין ועל התפיסה הפרמיטיבית של גולדה מאיר. מי היה מעז, מול חוות-דעת כזאת, לקבוע בשחצנות עילאית שריכוזי הערבים, אינם רציניים, ושאינו צורך להווי אף טנק אחד לעבר החזית?)

מחדלי יום-הכיפורים גרמו בכייה לרכבות. מחדלי חנוכה עזובים לג-רוב בכייה לדורות.

ש כמה תירוצים לחוסר גמור של ההכנות לקראת ועידת-השלום.

התירוצ השגור ביותר הוא: "אין מה לעשות לפני הבחירות."

מרוץ?

צ'רציל הלך לוועידת-פוטסדאם ההיסטורית, בשלהי מלחמת-העולם, ערב ה-בחירות. למחרת הבחירות בא במקומו ריבו, ראש-הממשלה החדש קלמנט אט-

על הצורך העילאי להחזיק בשאר-אל-שייך. (מסתבר שלא רק לפני המלחמה, אלא גם אחריה לא טרח להסתכל במפת ים-סוף, ולא גילה עדיין שקיים מיצר באב-אל-מאנדב). אבא אבן חוזר על נאור מיו הישנים, בסיגנון הישן.

נכון, ממשלה זו נמצאת בחלום. חורים שכולים דורשים מדיין להסייג תלך, חייילים שואלים את גולדה שאלות פרובוקטיביות. אבן נמצא כימעט מחוץ למישרד-החוץ. ממי-שלה כזאת אינה מסוגלת עוד לעי-שות דבר מלבד להצהיר הצהרות-הבל, להודנב איכשהו אחרי המי-אורעות ולהתנדרנד ממשכר למשכר.

אך גם עובדה זו, אין בה די כדי להסייג ביר את המחדל הנוכחי.

ש סיבה עמוקה יותר, אפשר לתמיצת אותה בכמה מילים:

ראשיה של ממשלה זו פשוט אי-נם מאמינים בשלום.

במיקרה הטוב ביותר מצטיירת הדרך לשלום, בעיני אנשים אלה, כתהליך של תגרנות, של עמידה על המקח. לא עם הערבים, חלילה, אלא עם ה-אמריקנים.

לפי תפיסה זו, לא אל-סאדאת הוא הצד השני, אלא קסינג'ר. הערבים ילחצו על הסובייטים, הסוביי-טים על האמריקנים, האמריקנים על ישר-אל, ועלינו, "לעמוד מול הלחצים" האלה.

גולדה מאיר רואה את עצמה כאשה יהודיה זקנה המתחננת באוזני הגוים על נפש עמה. היא השתדלנית היהודייה ה-חדשה, שתאבק על ליבו של הפרויק הגוי, הנשיא ניקסון. מול נחלי הנפט הערבי, היא תגייס את נחלי הומעות היהודיות. בוועידה עצמה יהיה מאבק על כל קילומטר. המגמה הישראלית תהיה אחת: לשלם מחיר קטן ככל האפשר, תמורת שלום שיהיה או בהכרח עלוב ככל האפשר. כשביול מדיניות כזאת, כאמת

האוהל של 101: זה לא דומה

אין צורך בהכנות מדוקדקות. די בשליחת שליח מדרגה עשירית, מין דוור להעברת תכתיבי קסינג'ר לגולדה.

ישראל תהיה בוועידה זו כדורגל, ש-המעצמות והערבים יבעטו בו אנה ואנה.

כל ועידת-השלום היתה יכולה, וזוהי צריכה, להיות משוה אחר לגמרי!

היא תהיה המיפגש ההיסטורי הראשון בין ישראל ועמית-ערב, פנים אל פנים. היא היתה צריכה לעמוד, למן הרגע הראשון, בסמין של יוזמות ישראליות נועזות, מפתיעות ו-רבות-תנופה.

ישראל, ולא המעצמות הנורית, היתה (המשך בעמוד 18)

להדיח אותם!

מייצג את דעת הרבים, ואולי הרוב. הוא אמר שהמלחמה בה ראה את מיטב חבריו נופלים, לימדה אותו ששלוש גרוע, עם הרבה ויתורים, עדיף על ניצחון מוחץ. **כל זה לא נראה בטלויזיה. עלי ירי עריכה וקיצוץ ניצחון הרושם כאילו החיילים במוצב מתנגדים להחזרת שטחים תמורת שלום, וכי זוהי דעתו של צה"ל כולו.** שום מנגנון של שטיפת-מוח טוטליטארי לא היה מתיישב במלאכה זו.

סידור בבניין הסלואיזה

רגלי זה של שטיפת-מוח היה חמור שבעתים, מפני שהיה הפרה פשוטה

שהשלום חשוב הרבה יותר. דיין נרגז יותר ויותר, והתחיל להתוכח עם החיילים. בסוף הוא עשה תרגיל: הוא הסביר שהערבים אינם מתכוונים בכי לל לשלום, אלא רק רוצים שישראל תחד זר להם את השטחים בלי שלום אמיתי, כדי שיוכלו להשמידה לאחר מכן ביתר נוחיות. בהקשר זה שאל מי מוכן להחזיר את השטחים בתנאים אלה. היתה זו שאלה בנוסח: "מי רוצה בהשמדת המדינה?"

איתו חייל לא ניכנע, התחיל בכל זאת להרים את ידו — אך כשראה את הרגזו ששל פני דיין, הפסיק את תנועתו באמצע. לאחר מכן קראה גולדה לאותו חייל, והתחילה להתוכח איתו. אך האיש, בעי דוד חבריו עמד על שלו, והיה ברור שהוא

לאחר מכן המשיכה הסבתא גולדה להס' ביר את האמת האחת והיחידה — זו שלה.

תרגיל בשטיפת-מוח

ה שבאמת אירע באותו מוצב היה שונה מכפי שנראה על המסך. גולדה נתקבלה על-ידי החיילים בצורה פושרת. משה דיין נתקבל בצורה כימעט עוינת, כפי שנתקבל לאחרונה במוצבים רבים בדרום ובצפון. החיילים המסירו על השניים שאלות והערות מרדניות. האווירה הכללית היתה של ביקורת קטלנית, מהולה בדרישה עזה לשלום. כמה חיילים ביטאו כגלוי את דעתם שיש להחזיר את השטחים, מפני

מ אות אלפים היו עדים ביום הרביעי האחרון, בבתיהם, לאחד המחנות המבישים ביותר בתולדות המדינה. משה דיין וגולדה מאיר ערכו חוגגית מיפלגתי ברמת-הגולן. הם ישבו מול יחידה של צה"ל, והסבירו לה את עמדתם. בטלויזיה זה נראה כך: שר-הביטחון, האיש הממונה על צה"ל, סנה אל החיילים בנוכחות אלוף-הפקוד והמפקדים הישירים והציג להם שאלה: "מי בעד החזרת השטחים תמורת שלום?" כמה חיילים החלו להרים את ידיהם. כמרכז המסך ישב חייל, שי הרים את ידו, אך תוך כדי תנועה, כשנוכח שחבריו אינם מעזים לעשות כמותו, קירב את היד לראשו כאילו התכוון לגרר את אוזנו.

אל חברי מרכז מיפלגת העבודה

משה דיין חשמיש השבוע הכרזה, שנועדה בפירוש לחבל בוועידה זו, עוד לפני שהתחילה. הוא חזר על כל תפיסותיו, שהתמוטטו ביום-הכיפורים, ושתרמו תרומה כה גדולה לאסון. הוא הכריז שאנחנו עומדים, "בהתחלת המלחמה" — ושפך קיתון של לעג על המייחלים לשלום.

גולדה מאיר הודיעה בצורה חד-משמעית שהיא ממשיכה לתמוך בקו משה דיין, וכי לא זזה אף במילימטר אחד מן העמדה הנוקשה והבלתי-מתפשרת, שגרמה להחצת החודמנות החיסטורית להשגת השלום בין שתי המפלגות, כאשר היינו בשיא כוחנו ויוקרתנו.

ישראל גלילי, האיש שחיבר את המיסמך של ערב יום-הכיפורים, עומד לצידה ומחזק אותה בעמדה זו.

האם תניחו לשלושה אלה לעמוד בראש המדינה, כאשר הזדמנות היסטורית חדשה לשלום נפתחת בפנינו?

רק אתם, חברי מרכז מיפלגת-העבודה, יכולים להדיח את הצוות הזה לא לתר, בטרם פורענות.

בידיכם הפקידה המציאות הפוליטית את האפשרות הזאת — ואת האחריות הזאת.

אתם יכולים עכשיו לחזור אל הדרך ההיסטורית של תנועת-העבודה הישראלית, שהיתה תמיד דרך של מתינות ופשרה, העדפת היעד הסביר והאפשרי על פני הסיסמה המכסימליסטית העקרה והמסוכנת.

אתם יכולים להחזיר למיפלגתכם את רוח האחריות של תקופת דויד בן-גוריון. אתם יכולים לשים קץ לסטייה מדרככם ההיסטורית, תולדת השיכרון של שש השנים האחרונות, שהפכה את מיפלגתכם לגוררת הימין הלאומני.

זוהי שעתכם. אל תאמרו: נחכה עד אחרי הבחירות. העם זכאי, העם חייב לדעת לפני הבחירות באיזו דרך אתם מתכוונים להוביל את המדינה, ומי יעמוד בראש הממשלה שתקום למחרת היום.

יש במיפלגתכם הנהגה אלטרנטיבית. יש בה אנשים טובים, המסוגלים להרכיב צוות חדש. כל כוחות-השלום הפטריוטיים במדינה יתנו יד להנהגה הזאת, כדי שתוכל לפתח יוזמת-שלום ישראלית עקבית, אחראית ומרחיקת-ראות.

הגורל מטיל עליכם אחריות זו. ביום רביעי זה תצטרכו להכריע, בין התאוששות להידרדרות, בין אחריות לאומית להרפתקנות שלוחת-רסן, בין מנחיגות שוחרת-שלום לבין קבוצה פושטת-רגל, הצועדת אל הרודנות.

בידיכם הדבר.

ביום רביעי זה אתם מתכנסים כדי להביע אימון או אי-אימון בגולדה מאיר. הצבעה זו תקבע את גורלה של כל הקבוצה, שניהלה במשך שלוש השנים האחרונות את ענייני המדינה בתוך מיטב: גולדה מאיר, משה דיין וישראל גלילי.

זוהי שעתכם הגדולה.

כי בהצבעה זו לא יוכרע רק גורל מיפלגת-העבודה, לקיום או לשקיעה. יוכרע גם גורל המדינה, לשלום או למלחמת-נצח.

מלחמת יום-הכיפורים גרמה לרעידת-אדמה. אזרחי המדינה, ובראשם הנוער המגויס, איבדו כל אימון בהנהגה, האחראית למחדלים הנוראים במישור המדיני והבטיחוני.

על תניחו להסיח את דעתכם על-ידי מינוי ועדת-חקירה. ועדת-החקירה יכולה — אם תמצא את מלוא תפקידה — לקבוע מי הם האשמים באסון. זהו נושא לגיטימי לחקירה. אבל שאלת האחריות לאסון אינה זקוקה לשום חקירה.

יש להפריד בבירור בין שניים אלה: שאלת האשמה ושאלת האחריות. יכולים להיות ספקות לגבי מידת האשמה של בעלי-תפקידים שונים, קטנים, גדולים וגדולים-מאוד. את זאת יש לקבוע בחקירה חוגנת, יסודית ואובייקטיבית.

אבל לא יכול להיות שום ספק לגבי האחריות.

במדינה דמוקרטית פרלמנטרית, שר-הביטחון נושא באחריות לכל מחדל ביטחוני, תחיה מידת אשמתו האישית למחדל כאשר תהיה. ואילו ראש-הממשלה נושא באחריות לכל המחדלים, המדיניים והבטיחוניים.

אין הם יכולים להתחבא מאחורי מישהו. אין הם יכולים להתחמק מן הדין על-ידי שליחת שיערים לעזאזל. אחריותם היא גלויה וחד-משמעית, והיא נובעת מעצם תפקידם.

אחריותם של גולדה מאיר ומשה דיין למה שקרה ביום ה-6 באוקטובר 1973 זועקת לשמיים, וכל אדם במדינה — אזרח כחייל — יודע זאת.

אתם, חברי מיפלגת-העבודה, הטלתם עליהם תפקידים אלה. אתם חייבים להדיח אותם עכשיו, אם אין ברצונכם למעול באחריות המוטלת עליכם.

התנהגותם של גולדה מאיר ומשה דיין מאז המלחמה מחמירה את אחריותם שבעתים.

אנו נכנסים לעידן חדש — עידן של ועידת-שלום.

יהיה זה המיפגש החיסטורי הראשון של מנהיגי ישראל וערב — מיפגש פנים-אלפנים של ראשי העמים הלוחמים.

25 שנה חיכינו לרגע גדול זה. 25 שנה תלינו בו את מיטב תיקונותינו.

מאות אלפי אזרחי ישראל מצפים לוועידה זו בתיקווה ובחרדה. רבבות חיילינו המגויסים, שעברו זה עתה מביחן עילאי וחיוודים שהם עלולים להיקרא למיבחן אכזרי עוד יותר או לבלות חודשים ארוכים במוצבים, חרק מבתיהם — מצפים לה בגששות עמוקים עוד יותר. מיליוני היהודים ברחבי העולם שותפים לתיקונותינו.

האם תשאירו את ניהול המדינה בעידן גורלי זה בידי קבוצה נושלת, מוכה ואומללה?

לוי אשכול

של החוק. חוק הבחירות לכנסת קובע בצורה חריגה משמעותית שבמשך החדשים האחרונים לפני הבחירות אסור לנהל בצה"ל שום הסברה פוליטית שהיא. המחוקק הקפיד עד כדי כך שאסור כל הרצאה, שאינה על נושא צבאי טכני ממש. חוק זה הוטל על הכל, ללא יוצא מן הכלל.

ראשיהממשלה ושריהביטחון, חי אמונים על שמירת החוק הפרו אותו בצורה גסה לעיני כל הציבור הישראלי. ענייני הקרנת המאורע בטלוויזיה, ושידורו ברדיו, הפכה רשות השידור את עצמה לסרסורה דבר עבירה.

היה לרשות השידור תירוץ טוב למעשה הפסול. הוא נמסר במיסדרונות מפה לאיר ון: מאז המלחמה מפעיל משה דיין סרור בלתינסבל על הנהלת הטלוויזיה. גם בימים כתיקונם הפכה רדיופתח-סיר סומת שלו למיטרד קבוע. אולם מאז התמוטטה תדמיתו ביום-הכיפורים, עבר לחץ זה כל גבול. דיין רץ לקבל את השבויים יום אחר יום, אחרי שהבטיח מראש שהי טלוויזיה תסקור את המאורע. ביום השישי האחרון, כאשר גאס דיין בבית-הפרקליט והשמיע שם הצהרה פרובוקטיבית, נדהם להיווכח שאין מצלמות. משך כל היום הוטרה הטלוויזיה בתיזמורת של צילצולי טלפון מטעם שר-הביטחון, ונערך בידור נרגז איך העזה רשות השידור לפסוח על מאורע היסטורי זה. לשווא הצטדקו מנהלי הטלוויזיה שדיין הופיע באותו שבוע יום אחר יום על המסך, וכי רק יום לפני זה הוקרן השידור האסור מרמת-הגולן.

"הוא מתנהג כאילו הוא בפאניקה", העיר אחד ממנהלי רשות השידור, "מפניו דיין נושכת רוח היסטורית."

* למחרת היום פנה עורך-הדין אמנון זכרונ, בתוקף תפקידו כחבר ועדת-הבחי רות המרכזית מטעם סיעת מרי (העולם הזה), בתלונה רשמית אל יו"ר הוועדה, הרמטכ"ל, היועץ-המשפטי לממשלה ומנ כ"ל רשות השידור. היתה זו התלונה ה יחידה שהוגשה נגד הפרת-חוק זו.

הכרות מלחמה

כאשר ביקרה גולדה מאיר יחד עימו במערב התעלה, כדי לערוך גם שם חר

גולדה מנהלת חוגי-בית ליד סואץ

מלא מצד גולדה מאיר, שהחליטה כי אינה יכולה להחזיק מעמד בשלטון ללא דיין. הן על רקע המחדלים של יום הכיפורים, הן על רקע הגישה ל ענייני השלום, ובקיום עכשיו גוד רח ודיין זה כזו, כשהם נערכים ביחד למלחמה ביונים במערך.

אין אומץ, אין מנהיג

ה יונים יכלו להפיל את ההנהגה ולה קים במקומה מנהיגות חדשה. אילו היו להם שני דברים חיוניים: אומץ-לב ומנהיג.

אולם הם דמו לאותו חייל ברמת-הגולן, שהוריד את ידו באמצע התנועה, מול משה דיין. אילו הודיעו בפירוש על החלטתם להדיח את גולדה, דיין וגלילי, יכלו לגייס רוב בהצבעה סודית במרכז המפלגה, או לפחות מיעוט די גדול כדי שהמשך שלי טונה של גולדה יהיה בלתי-אפשרי.

לשם כך היה צורך במנהיג מן השורה הראשונה — ומנהיג כזה לא נמצא.

יגאל אלון, שהתבסס במידת-מה בעיקר בות המלחמה, לא ניצל את ההזדמנות, אולי האחרונה, שניתנה לו להתייצב בראש המחנה. ספיר היה מוכן להילחם בדיין, אך לא היה מוכן להתנגשות חזיתית עם גולדה; העדיף קו של חיתוך פרוטות מערך. לאבן לא היה מה להפסיד, נוכח החלטתה הנחושה של גולדה לסלקו מתפקידו, ואף לגזול-ממנו את הנהגת המיש להת לוועידת-השלום. אך לבדו לא היה די אמיץ. ואילו אליאב אינו בדורגה די גבוהה במפלגה כדי להנהיג מאבק פוליטי בעלי-סיו. מפ"ם, השותף שאין שואלים אותו, לא מילאה שום תפקיד במאבק.

כדי ייתכן שגולדה ודיין יישארו בשלטון, למרות האסון שגרמו לו, ולמרות שהם מסכנים עתה את סיי כווי השלום — מפני שאין במערך כו-הרצון ואומץ-לב.

גיבית אסורים בקרב החיילים, התקבלה ראשי-הממשלה בחמימות מסויימת. אך החי ילים התעלמו כליל ממה דיין, והוא הלך בצד זועף.

בהזדמנות אחרת באחת היחידות הלר חמות סיים דיין את הרצאתו במלים "האם יש שאלות?"

אחד החיילים קרא לעומתו: "מותי ויהיה לנו שריביטחון?" ושני הוסיף: "יש שם גיבעה, לך לחפור ארכיאולוגיה!"

מייד אחרי המלחמה ניסה דיין להתאים את עצמו לאווירה החדשה, השמיע כמה הערות יוניות, ברמזו שיש להסתגל למציאות חדשה, לשנות מושגים, וכי, אולם חיש מהר הרגיש שעבר זמנם של תרגילים כאלו. הציבור לא יכול היה לשכוח את הכרזותיו הקודמות שאין צורך בשלום, שהמצב הקיים יכול להימשך לי צעה, ששרס-אל-שייך חשובה יותר מן ה שלום, שאין לוותר על השטחים המחזקים בשום מחיר.

לכן החליט דיין שהסיכוי היחי די שלו להחזיק מעמד הוא בדברי קות לעמדותיו הקיצוניות הקוד מות, מתוך תקווה שאנשי המערך לא יעזו לספקו מתפקידו, מחשש פן יתן יד לדיכוד הימני.

משום כך גאס את נאאמו המדהים-בכור גה בבית-הפרקליט. בשעה שהציבור כולו מיחל לשלום ותולה תיקנות בוועידת ו'נבה, הכריז דיין שאין שום סיכוי לש לום, ושאסור בשום פנים לוותר על הגולן, גבול הירדן ושאם-אל-שייך. הוא דיבר בביתול על השיחות בק"מ ה-101, והבטיח שישראל נמצאת רק בתחילת המלחמה. היתה זאת הכרזת-מלחמה גלויה, לא רק על מחנה-היונים כי תוך המערך, אלא גם על חנני קיי סינגר, שהוא הפטרון של ועידת השלום בז'נבה.

בצורה זו הפך דיין את עצמו לאוייב מאבצי-השלום, ולמיכשול ממשי בדרכה של חמודינה אל הסדר מדני. מוכן שלא יכול היה לעשות זאת ללא קיבל גיבוי

גולדה וגלילי במערב התעלה: דיין נשכח

ליאור על רקע הטנק שלו - התמונה האחרונה לפני שנהרג ביום הכיפורים

החטיבה הדוממת

סגן ליאור יהונתן, בן 21, יליד קיבוץ השומר-הצעיר שריד, מפקד מחלקת טנקים, נהרג בגיזרה הצפונית של תעלת-סואץ, על-ידי צרור כדורים. הטנק פינה אותו - וכך ניצל הטנק.

לתמרן בשטח. זו היתה מהלומה קשה. אותו יום היה יום הולדתו של האב. זו היתה מתנת יום הולדתו.

ב-14 באוקטובר הודיעו לכל המישפחות על מות יקיריהן. גם אנחנו נכללנו ב-רשימה.

התחלתי ליצור לי תמרוקים קטנים משלי. ניסיתי לאתר את אלה אשר נשארו מועד שנקבע. אולם אנחנו הישגנו אישור של בני. איך נפצע, אישה זה קרה, מירב האינפורמציה על רגעי האחרונים.

זו היתה התעללות!

תמרן שני: איתור הקבר שהערימו עלינו. אמנם אסור היה לנו לבוא ל-בית-הקברות ולהתייחד עם ליאור, לפני ה-מועד שנקבע. אולם אנחנו הישגנו אישור לבוא ולהתייחד עם ליאור, שבוע לפני ה-מועד שנקבע.

זו היתה מתנת יום הולדתו. מלאו לי ארבעים ושבע שנים.

אחר-כך היה לי התמרור הנורא של הטכס הפומבי במישמר-הנגב, ממנו ממש חרדתי. זו היתה התעללות באנשים! הי אופן בו צופפו עדר גדול של כואבים, כשהתפאורה ברקע היא חיילות המחייכות עם בקבוקי-מי...

הורים. שלא נשאר להם שום דבר מילבד מצבה קטנה עם שם ומספר אישי.

גונן וניספחיו באו לנאום בטכס רב-הרושם. אילו היה הרמקול פועל כמתוכנן, הרי שהאנשים האחראים על הטכס היו משיגים את מטרותם. ייתכן והרבה מה-אבלים היו מודחים עם המליצות הנבובות שלהם. אולם הרמקול לא פעל כהלכה, והעיכוב נתן לאמהות להשתחרר מהמע-צורים, אם היו כאלה. נשים שרטו את עצמן, התחננו שוב ושוב כי הבן יחזור... אשה שעמדה לידי פתחה במונולוג אל האלוהים, ושאלה אותו בגוף נוכח: למה

מדברת אמו:

ה חריפה שבתחושות המרפדת את הכאב מכל צד, היא תחושת העקידה. מישהו רצה להיות צודק, צודק מאוד, בתשלום זול וגנח הניתן לעיטורן של מילים יפות, טכסים רבי-רושם ואותות תהילה בכתב ובעל פה. אך את הבן שלי לא יחזירו לי לעולם.

אני פונה אליכם כיוון שאני קשורה אל העיתון שנים, שלחתי אותו לבני בכל מקום שהיה בשלוש שנות שירותו. חשבתי שאתם יכולים לספר את זה בדרך הטובה ביותר, והאמיתית ביותר.

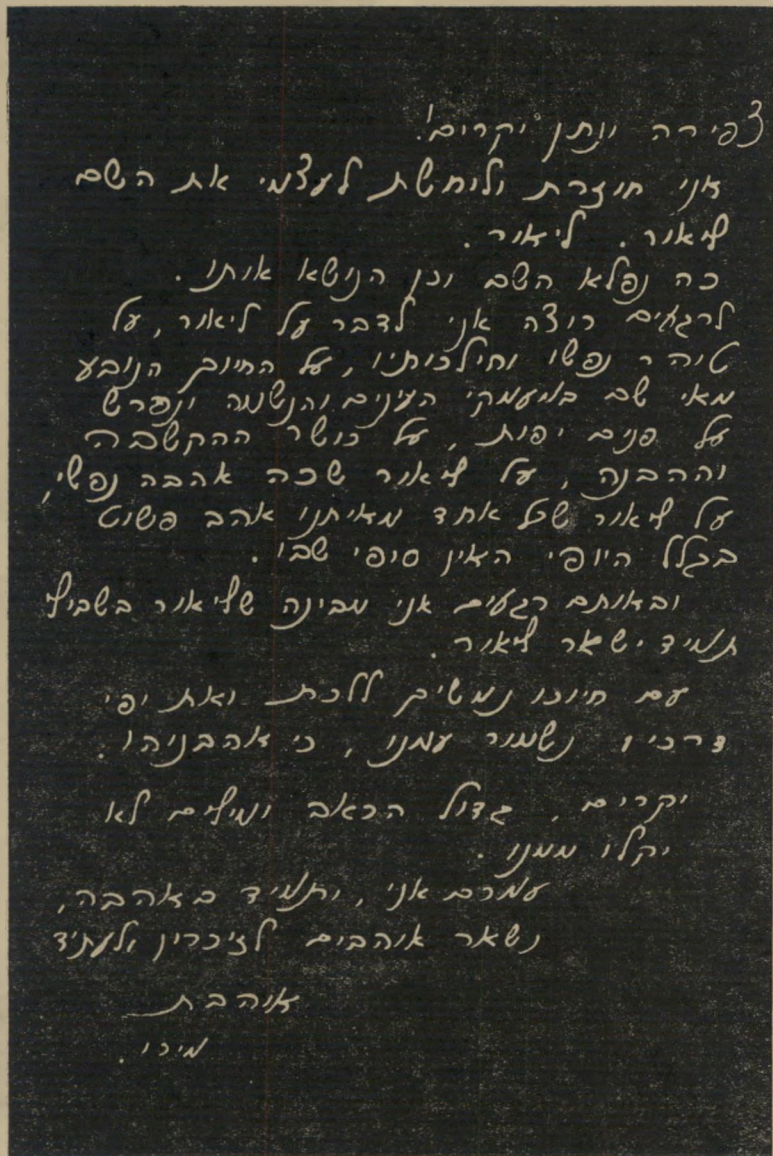
אנחנו נכללנו ברשימה

קשה לי לאסוף את המחשבות. אחת באה, נוקבת ונעלמת. נשארתי ריקנות. ושוב זיכרון שותת דם, זעם ומחשבה אחרת.

הביאו אלי את מיכתבה של אם אחרת. מיכתבה של אם שכולה, המופנה אל כל הדור הזה. היא שכלה שני בנים - אחד במלחמת ששת-הימים ואחד במלחמת יום-הכיפורים.

היה לי כל הרצון החזק להודות עם אם זו. לאחר כל שורה שקראתי עלתה בי ההרגשה, שנפערת תהום בין שתי אמהות, שיש להן כאב משותף. במיכתבה היא מתארת את הנכד שלה. מרוח-הדברים היתה לי ההרגשה כאילו חשוב ביותר להכין לו את המלחמה, ולהכין אותו ואת הוריו להתרחשות הזאת. התקוממתי וחד-לטתי להביא את דברי - אולי לא לדור שלם, אבל לאלה שרוצים לתאווין לי. לאם.

לגבי היתה זו דרך תמרורים איומה. בשישה באוקטובר, כשהמלחמה פרצה, כבר חשתי כי בני איננו. ידעתי כי ליאור נמצא בקו הראשון, במקום שאין אפשרות

לקחת את בני, למה דווקא אותו! למה?
איוה מין עולם זה? איוה מין אלוהים
אתה? למה אומרים שאתה אלוהים רב?
חסד?

זה היה מועד. נשים אחרות תופפו על
החזה. אחרות שרטו את האדמה. אני
יכולתי רק לאמץ אלי את התמונה של
ליאור ולשתוק. חשבתי לי: אילו הועקה
הזאת, של כל האלפים האלה, היתה
הופכת לזעקה נגד המלחמה!

גוגן פתח בנאום פאתטי, עם הפסקות
מלאות בין מילה למילה, והדברים שלו
רדפו אחרי בהמשך כל מהדורות החדשות
של אותו יום, עד הסוף. זה רדף אותי
כמו רוח-רפאים. אי-אפשר היה להזדהות
עם דבריו. אני חושבת שהיו שם כעשרת
אלפים איש, לבושי-שחורים, שהתרכזו על
חלקת קברים קטנטנות, עם רוחות צפופים
בין כיברה לכיברה, בעוד רחבה גדולה
מרווחת לנואמים ומסתאיש. איוה מין
ייעול נורא. שלא הותר מקום לאבלים
להתאבל.

ניסיתי להתעלם מכל מה שהתרחש מס'
בייבי. כשם שהחטיבה של ליאור היתה
דוממת. כל מי שקשור בה — שתק.

וזה מזכיר לי סרט רוסי ישן, מבשרי-
הגורל, מתקופת מלחמת-העולם השנייה.
הרכבת עם השבויים והפצועים מגיעה
לתחנה, ושם יש הרבה אנשים, המחכים
ומצפים לקרוביהם. והם יורדים מהרכבת,
מי פיסח ומי גידם, והם מתקדמים לעבר
האנשים בתחנה. לאחר איתור הקרובים
נשארת קבוצת אנשים בפנית התחנה, ש'
אליהם לא ניגש אף אחד. ונערה עם זר'
פרחים גדול, שלא היה לה למי לצפות,
ניגשה לעומדים בפינה, וחילקה להם את
צרור הפרחים.

„אינני שונאת!“

מידותנו הורגלנו לקרוא ספרים
שאולי היום נראים נאיביים מאוד —
עלובי החיים, הנגן העיוור, סיפורי אפיונו
דודו, גורקי. אם זה מה שקבע את הי'
מתכונת הנפשית שלנו, או דברים אחרים
— אינני מומחית לדבר. אבל יש להניח
שזה יצר מתכונת נפשית רחוקה מאלימות.
אפילו שנאלצנו לעסוק באלמות.

כיום שרים את שיריו של יורם טהר-
לב, קוראים את עלילות עזית של מוטה
גור, ובהכרח — לפי הרגשתי — זה
מחולל בילדים האלה תחושות ותגובות
שונות ממה שהיו לנו.

ליאור קיבל את מה שקיבלו שאר בני
דורו. אבל משום-מה — ואפשר היה ל'
הבחין בזה בהודמנויות שונות — לא נתפס
לשינאה ולאיבה לערבים. יום אחד, כש'
חזרו מסיר בשטחים, סיפר לי שאחד
מחבריו התבטא: „הסתכלו על חלאת-האדם
הזאת, חבל שלא חיללו את כולם“. ולמרות
שהיה כמעט יחידי בדעתו, אמר שאסור
לדבר כך, שהעובדה שהם הכבושים ואנחנו
הכובשים אינה גותנת לנו זכות לדבר כך,
שהוא מכבד אותם כמו שהם. התפתח
ויכוח, והוא עמד במתח קשה, מפני שהיה
כימעט יחידי בדעתו. זה נגד את הטבע
שלו, מפני שהיה טאקטי וביכר תמיד
לחזור על הבעת דעתו, כדי ליצור מעגל
של שקט והרמוניה עם האנשים שהיה
אחראי להם, והאנשים שהיה נתון לפיקודם.

תמיד צרב אותי מראה הבתים הערביים
הנושפים, וכל כמה שהרסו אותם עלו
שיחיהצבר הערביים וגילו את האמת.

תמיד התפתחו ויכוחים ביני ובין ליאור
בעניינים פוליטיים, שלמעשה אינני מבינה
בהם. אבל מבחינת ההרגשה, אפילו עכשיו,
אם כי זה קשה משאול, אני גאה להודות —
ואמריתי את זה מהיום הראשון ששמעתי
על נפילתו של בני: אינני שונאת את
המצרי שהרג את בני, ואני כואבת את
כאבן של האמהות המצריות, ככאבי.

תנו לנו לבכות

בגלוי!

לא מרפה ממני המחשבה שאפשר
ל: למנוע את הקורבן הזה, כמו

עכשיו אנחנו כמו גנבים במחתרת. אחד
יודע על אסונו של האחר בסוד. מפה
לאוזן. אנחנו מקבלים מאות מיכתבים מ-
ידידים, שמסתבר כי בדרך מיקרה נודע
להם הדבר. ה„סודיות“ הזאת, שאינה מאפי'
שרת אפילו להתאבל בצוותא, הייתה להי'
פסק!

המסך מוכרח להיעלם. צריכים לאפשר
לנו לבכות בגלוי על הבנים שלנו.

ככל שהימים עוברים הפצע נפתח ור'
קורע! בהתחלה יש הלם ומשחקים ב'
הצלחה את תפקיד הגיבורה. אך כשמתחיי'
לים לעכל, זה לוחך אותך כמו אש קטנה
שמחטלת לאט לאט.

ההורים והמקורבים שבורים. אין לנו
מה לומר. זהו רק מבט של עין, ופצע
שותת-דם. זו נגיעה בחפץ שלו, שמיעת
שיר שאהב, או פגישה באקראי עם חיילים
במדים, שנשארו בחיים. אני נקרעת כשאני
שומעת אותם.

לא מגיע לליאור להיות גיבור. אילו
היה יודע שיכתבו עליו, זה היה אוכל
אותו. אבל חייבים לדעת שהיתה חטיבה
כזו.

ההורים אינם מסוגלים לדבר. השילטון
מכוון את הדממה הזו, ועוזר להשתק את
כולם. בצמרת השילטון שלנו היתה מלחמה
ללא הרוגים. אבל אי-אפשר להסתיר זאת
לאורך זמן.

שכתבה אם שכולה אחרת, תיקוה שריג'
מבית-השיטה. במכתב שפורסם בכל הי'
עיתונים. ההרגשה שהדבר היה ניתן להי'
מנע. ולכן אני לא רוצה לשמוע שום
דבר-ניחומים, ושום דברי תהילה, מגולדה
ודיין. הכול כליכך מאוס. כמי שאוהב
מוסיקה — שנאתי אותה. החל מהשיר
הקל ועד ליצירה קונצרטנטית. לגבי, הי'
מוסיקה פשטה את הרגל. כשאני שומעת
את דיין אני סוגרת בזעם את הרדיו. זהו
דרדר בעטיפה של מוך.

נתקלתי בשיר של יהודה אטלס אחרי
המלחמה, והודהיתי עם כל משפט שבו.
קיוויתי שמי שיקרא את השיר, ישמע את
דברי האנשים שאינם יכולים לדבר. גם
המתים וגם החיים.

לפי בקשת אמו של ליאור, מובא כאן שירו של יהודה

אטלס, כפי שכתב אותו, ללא השמטות:

אחרי המלחמה

אם תעיוז, אחרי המלחמה הזאת, להוציא אלבומי-ניצחון;
אם תכתבו ברפורטאז'ות: „מושיקו (או מיקי, או אורי) לא היסס“
למרות שזה נכון;

אם תעוטו כצערות על האלמנות ועל היתומים
ותכתבו שאביטל שואל את אמה: „איפה זה אבא מסתתר
כל הימים?“;

אם תהפכו את הדם ואת הדמעות דיו לעטיכם;
את תפתחו ב„השחר הפציע“ את כל כתבותיכם;
אם תרוצו בין הפצועים לסחוט מהם „סיפורים“;
אם תשתמשו יותר מפעם בשנה במושג „מלחמת יום הדין“;
אם תנפחו חזה ותטפחו לעצמכם על הכתף;

אם תקראו למלחמה הזאת „מפוארת“ ותשכחו כמה זה כואב;
אם תעיוז לגבב על המלחמה תמלילים ולחנים;
אם תכניסו את המעוזים שנפלו למיצעד הפיזמונים;
אם תשירו „חזרנו לאכול שסק בבוסתניך דמשק“;
ובכלל, אם מכל המלחמה הזאת תעשו עסק;

אם תמשיכו אותה במלחמות של ניצים ויונים;
אם לא תניחו את החומר רק למצביאים ולהיסטוריונים;
אם תפרטו את הדמים הגדולים לפרוטות של פרקמטיה;
אם לא תחסכו מהפצועים והשכולים את ביזיונות הביורוקרטיה;
אם יעז מישהו לסחוב לכיסו אפילו אגורה אחת
ממילוה המלחמה, מתרומות האזרחים, מקופת-החיסכון
שהקריבה הבת;

אם לא תניחו לה, למלחמה, לרבוץ גדולה וכבדה וכואבת,
בדממה,
כאנדרטה של עצמה;
אם על פסטיבאל הצביעות-השוויץ והביזנס לא תוכלו לוותר —
כי אז תצא אש ואכלה את שעתכם הקשה ביותר.

לחברה, כי הן כבר עומדות כמו תורן.
„אחר-כך נשאלו שאלות כמו מה נשמע אצלכם, איך
מצב העניינים. המשיך הקצין הראשון: אתמול גמרנו להם
דיוויזיה שלמה.

כל אותו זמן עמדתי מן הצד והאזנתי. ניגשתי אל
הקצין ושאלתי: מה, באמת גמרתם להם דיוויזיה? ענה
הקצין בשקט: כן, גמרנו להם דיוויזיה, ועכשיו אני הולך
להתקלח. להתראות!

„אחרי שהלכנו, צאו שוב בראשי תמונותיהם של אל-
בומי הניצחון. עדיין לא ידעתי באותם ימים מה בדיוק
התרחש במלחמה, ושזו תהיה מכה כה קשה עבורנו,
כעם. חשבתי על האלבומים.

„עכשיו, כשזכרתי את רעיון האלבומים, החל הדבר
להציק לי. כך נולדו שורות אלו.“
לקראת סוף המלחמה הוקרא השיר לפני קבוצת
חיילים ברמה. אחד החיילים קרא בהתרגשות: „אני רוצה
שזו תהיה צוואתי...“

שיר זה של יהודה אטלס (38), נכתב אחרי שגויס
ככתב צבאי. כך התאפשר לו לחוש את זוויות המלחמה
מקרוב.

מספר יהודה: „ארבעה ימים לפני הפסקת-האש הרא-
שונה, כשהייתי בסנין, נזכרתי באלבומים ובסיפורי-המל-
חמה המפוצצים, שנולדו אחרי מלחמות שש-הימים. הרבה
על המתים לא נכתב. הם נישחקו באישוהו מקום. רק
סיפורי הגבורה והניצחון המוחץ מילאו את האלבומים
המהודרים.

„במלחמת יום-הכיפורים הייתי והתרשמתי עמוקות
מהמתרחש.“

תמונה אחת הרשימה אותו במיוחד. „זו תמונה ליד
התעלה, בגדה המערבית. ישבתי מהצד וראיתי פגישה בין
שני קצינים ישראליים. אחרי ברכת שלום אמר אחד מהם:
אני באתי להתקלח כאן, אחרי שבוע שלא ידעתי מה זה
מים. בינתיים אלך להביא לחברה קצת מגבות.

„אמר לו הקצין השני: ואני באתי לקחת גרביים

לחקירת מחדלי המלחמה החלה בחקירתה. הוחלט להעבירו בזמנו התלוצצו כי סמל או סרן אלמוניים כבר קיבלו מינוי של נאשמים באחריות למחדלים.

המוצוץ מכל היה שאת המשימה להעברת האלוף נטל על עצמו האדם שיותר מכל אדם אחר בישראל אחראי למחדלי המלחמה ולשואה שאימה על גורלה של המדינה. אמר שריהביטחון: "ייתכן שגם אני אחראי וצריך להעניש אותי..." אבל למחרת היום אמר: "אינני חושב לי התפטר."

שריהביטחון העצמי ידע שהוא יכול ל"המשיך להשתולל ככל העולה על רוחו. במדינת ישראל אין אדם שיעז להעניש אותו.

ההסתדרות

מה השעה?

שעת-החירום מטרידה את רוב אזרחי המדינה, אך לחלק מהם היא אפילו מורעילה. כאלה הם חברי הוועדה המרכות של ההסתדרות, השולטת באירגון הגדול ביותר במדינה שילטון מוחלט, שהתחזק עוד יותר משכריו צבאות מצריים וסוריה על שעת-החירום בישראל.

"שעת חירום" היא הסיבה לדחיית של הוועדה הנבחרת של ההסתדרות לי ששה חודשים מאז בחירתה. עד לכינוס הוועדה, ימשיכו הבוסים ההסתדרותיים להיצמד לכסאותיהם ולהחתיים בחותמת הגומי את החלטות הממשלה על מילואות מרצון-חובה, מילואות-חובה, ביטול הסובי סידיות על מצרכי מזון חיוניים, העלאות במחירי החשמל, המים, התחבורה, היבוא,

והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יועמד חי לפני אדוני לכפר עליו לשלח אותו לעזאזל ה"מיתררה."

רק מעטים שמו לב לעובדה כי ההודעה שנמסרה בצהרי יום ה' בשדור-ישראל על העברתו של אלוף פיקוד-הדרום, האלוף שמואל גונן ("גורודיש"), לתפקיד מפקד מרחב שלמה, לא נמסרה בשם דובר "צה"ל. אבל היתה לעובדה חשיבות רבה. היא העידה על כך כי ההחלטה על העברת האלוף, שבימים הראשונים למלחמת יום-הכיפורים היה מפקד כוחות צה"ל בחזית הדרומית, נפלה בהשראת שר הביטחון.

זכותו של שריהביטחון היא לכפות על המטכ"ל חילופי מפקדים בצה"ל. שר הביטחון, משה דיין, התיחס לפרשה בעקיפין כאשר כבר למחרת היום, כאשר הופיע בנאום פומבי בבית-הפרקליט בתל-אביב, אמר, בין השאר: "צריך למנות אלוף פיקוד מתאים בלי שמענישים אף אחד וצריך להיערך בצורה הטובה ביותר כדי להיות מוכנים למלחמה." בהתאם להערכה זו של דיין מונה כאלוף פיקוד-הדרום האלוף ישראל ("טליק") טל, סגן הרמטכ"ל. מי יעניש את דיין? כבר קודם לכן מונה האלוף טל כאחראי לחזית הדרום, מבלי שהאלוף גונן יועבר מתפקידו. לפני טל, ביום החמישי למלחמה, אחרי שבימים הראשונים למלחמה נראה המצב בחזית הדרום על סף שואה, שלח הרמטכ"ל

דיין וגורודיש
חונטריש

בגדי ילדים, שכרה-לימוד בבית-הספר ה"תיכונים ובכל פגיעה אחרת בכוח הקנייה של השכר. "שעת חירום" היא גם סיבה מספקת שלא לדון בנימוקי הפרשה של חבר נכבד בוועדה המרכות, יצחק בן-אהרון, שהאשים את חברי מפלגתו במסע הדחות ובמעילה באימון מאות אלפי הבוחרים (ראה להלן).

"שעת חירום", היא ההזדמנות המתאימה לכינוס הוועד הפועל, שבעה שברות אחרי הכרזתה של שעת החירום, לדיון ב"פעולות ההסתדרות בשעת החירום".

שעת-החירום נמשכת, אך הדיון בה לא נתקיים. הסיבה: בשעה עשר וחצי ביום הראשון השבוע, התכנס המוסד העליון של ההסתדרות לדיון. שלוש שעות עסקו חברי הוועדה-הפועל בדחיית הוועדה, באישור התפטרותו של בן-אהרון, ובבחירתו של ירוחם משל ל"תפקיד "ממלא-מקום קבוע" במקום תפי קיד "ממלא מקום" בו כיהן עד כה.

בשעה אחת וחצי עזבו חברי סיעת המערך העבודה-מפ"ם את אולם ה"ישיבות" ירוחם משל הביט בשעונו, קבע ששעת ארוחת-הצהריים הגיעה, וחזר (המשך בעמוד 18)

לחזית הדרום את רב-אלוף (מיל.) חיים בר-לב, שר המיסחר והתעשייה, שנשל על עצמו את האחריות לגעשה בחזית בצורה חד-משמעית. בר-לב כינס את אלוף פיקוד הדרום והודיע להם בערך כך: "כיוון שאני הוותיק ביותר מביניכם ואני גם המבוגר ביותר הרי שמרגע זה והלאה אני גותן את הפקודות כאן".

גונן לא נסע משני מינויים אלה, ש"למעשה שמו מעליו מפקחים. כאשר פרצה המלחמה היה האלוף גונן רק חודשיים וחצי בתפקידו כאלוף-הפיקוד. כל מפקדי האוגדות בחזית הדרום, שהיו למעשה חחת פיקודו, היו אלופים בכירים ממנו בצה"ל, שהוא שירת בזמנו כפיקודם. אולם עתה, כאשר שוחרר האלוף גונן מתפקידו כאלוף פיקוד הדרום והועבר לתפקיד מפקד מרחב שלמה,

זעקת האב... מדוע לא אומרים לנו את כל האמת? איפה בנינו? האם הם חיים, או לא? מדוע לא עשתה הממשלה וצה"ל כל הדרוש כדי לאתר את הנעדרים? אנו חיים בערפל, ולא יכולים לסבול יותר, כך זעקו ההורים.

עניין לא נמצא שם. היו רק עשרות תמור נות, מפורזות באי-סדר מדהים, מוכתמות נורא. היה ממש קשה לזחות את האנשים שבתמונה.

"אחת הנשים התעלפה, אבל לא היתה בסביבה אף טיפת מים," אמרה חיה בהת-רגשות. "בלית-ברירה הוצאנו אותה לי רחוב, בידיים. ורק שם הצלחנו להעירה. "המראה שנתגלה שם לעיני נראה כאילו לו גלק מתוך סרטי-אימים. זה היה מזעזע. אבל הנורא מכל היה שידעת שזוהי

"לא נעלה בנינו?"

מציאות. אני ממש סטרתי לעצמי, כדי להיווכח שאני רואה על-באמת, האנשים ישבו מסביב לשולחן ולא אמרו מילה. דמית-מוות. כל אחד היה שקוע בכאבו. רק העבירו תמונות מיד ליד. ממש בלי להור ציא מילה מהפה.

"לאחר שהתאוששתי מהתדהמה צילצלתי לקצין-העיר. רציתי לבקש ממישהו שם שיבוא. להסביר או משהו. הטלפון היה תפוס שעה שלמה. בפינת החדר עמדה מכונת-הקרנה. ידענו שצריכים לתקין תמור נות של שבויים שהגיעו מארצות-הברית, אבל לא היה מסרים. אחד האנשים שהיו שם צילצל לידיו שלו, טכנאי, וביקש ממנו שיבוא להפעיל את המכונה. הוא הגיע, אבל אחרי שהוקרנו כמה תמונות שקפצו כל הזמן, נעצרה המכונה. הטכנאי הסביר שהזיוזים במכונה שבורים ולכן ה"תמונות קופצות. החלטנו להמשיך למרות זאת, אלא שהתברר שכל הסרטים קרועים. מתוך שישה סרטים ראינו רק ארבע תמור נות. הכול היה מופקר. איש לא שמר.

כ אשר נודע לחיה פריש, תושבת רמת-גן, כי קרוב-משפחה נימנה עם נעדרי המלחמה, לא היה לה ספק כי שילטונות-הצבא יעשו כל שביכולתם על-מנת לאתר אותו ואת חבריו-לגורל. המסורת של צה"ל אמונה על כך שאין מפקירים לוחמים שנפגעו בשדה-הקרב, משוכנעת היתה שמדי-פעם יבוא נציג כלי שהו מטעם הצבא להודיעם על התקדמות הכיורים ולהרגיע את רוחם.

קרוב-משפחה של חיה שירת בחיל-קריב, בחזית הדרום. משך עשרת ימיי המלחמה הראשונים לא התקבל ממנו שום סימן חיים, אף לא דרישת-שלום עקיפה. בני-המשפחה המודאגים פנו אל קצין-העיר וביקשוהו לבדוק את העניין, אך זה הוריעם כי "אין מקום לדאגה. החייל משרת בדרום, ולא קיבלנו שום דיווח אודותיו. איננו יודעים אם נישבה או נהרג. המתינו בסבלנות. לא קרה דבר."

חלפו שבועיים. עדיין לא התקבלה ידיעה. לבסוף נודע כי כל מה שיעשו, יהיה טוב יותר מחוסר-המעש. החליטו לנסות לפעול בכוחות-עצמם.

במשרדו של קצין-העיר נודע להם שב"אולם תחבוב שברחוב איבן-גבירול מקרי נים 24 שעות ביממה סרטים וכי אפשר לראות שם תצלומי-עיתונות שהגיעו מ"חז"ל ואשר בהם מצויות תמונותיהם של שבויים ישראלים בחזיתות סוריה ומצרים. חיה פריש הלכה אף היא לשם, בתקווה לגלות את בן-משפחתה.

השעה היתה 20.30. חזית הבית שבמרתפו שוכן האולם היתה אפלה ונטושה. חדר הכניסה היה מוזהם מן הפעילות שנערכה בו במשך היום כולו. בפניה, על לוח מודעות, תלויים היו תצלומיהם של מספר שבויים. בכל האולם כולו לא נמצא אף שלט שיוורה לאן לפנות, היכן מקרינים את התמונות. בקצהו האחר של האולם הבחינה בדלת סגורה. ניגשה אליה ופתחה אותה, מבלי שתדע מה תמצא מאחוריה. משפתחה, גילתה בתוך החדר שולחן-מתכת, שסביבו ישבו אנשים אחדים התבוננו בתצלומים שהיו כבר מקומטים מרוב מיש"מושיידיים. גם החדר היה מיונה. חיה הנרגשת ביקשה לשחות מעט מים, להשיב את נפשה. חיפשו ברה, אך לא היה כזה בנמצא. רק כעבור כרבע שעה התאוששה מעט, והצטרפה אל המעלעלים בתמונות. לאיש מן הנוכחים לא היה מושג היכן צולמו, מתי, באילו נסיבות. "אף טיפת הדרכה לא היתה במקום," סיפרה. "פשוט, איש מאלה האחראים לי-

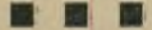
רגשות... ייאוש על פני האנשים היה הדבר שאיפיון את הבאים לאסיפת משפחות הנעדרים. דמעות בעיניים, חוסר הידיעה, תמהון וזב המנבא שחורות, היו נחלת הכל.

משפחות הנעדרים

שואלות וזועקות

על חוסר הידיעה

"כשהלכנו אחרייך לקצין העיר, לדבר איתם," סימנה חזק את סיפורה המחריד, "כל מה שאמרנו לנו שם היה שהם מוציאים את המחשב בכל מיני נחומים, והוא מסר שבקשר לקרובי המשפחה שלנו לא נודע בינתיים שום דבר חדש".

קרובי המשפחה של חיה פריש, שנחשב כנעדר משך תקופה כה ארוכה, היה בין השבויים שהוחזרו ממצריים במסגרת חילופי השבויים. אולם, רבים רבים לא זכו לכך. יקיריהם עדיין נעדרים, והתקווה לשוב ולראותם הולכת ונמוגה. הוריהם, אחיהם, נשותיהם של אלה מה- ויום היום את הגוף הכואב ביותר, המליר כד ביותר שבמדינת ישראל. משפחה אחת גדולה שהמכנה המשותף שלה הוא הנורא מכולם.

למודעה שפירסם הוועד היוזם של גוף זה בעיתונות, ובה קרא לכנס אסיפה דחור פה של משפחות חיילי צה"ל הנעדרים ב- סוריה, בסיני ובמצריים, באו כולם. מאות

בני גברים

הכאב הנורא, חוסר התקווה, פגע את ליבם של אבותיהם של הנעדרים. עם כל יום שעובר, פחתה התקווה לקבל ידיעה שהבן נמצא בחיים.

בשביל המצרי, היותר "מאוששים", נשארו ההורים שביניהם נמצאים עדיין בשבי הסורי, והתקווה שיבצעו חילופי שבויים עם סוריה וביניהם יחזרו באחד הימים הביתה.

בקוצר רוח מצד אנשים וגופים שונים. בין השאר סיפר: "ביקשתי להתקבל בלישכתו של שריהביטחון, אך לא הצלחתי להגיע לשם. אלא אחרי שהפעלתי לחצים, איומים וקשרים אישיים. אני מתכוון להמשיך את הלחצים עד שאגיע אל שריהביטחון ב- עצמו".

הורים אחרים ביקשו בדבריהם מן הי- ממשה לחדול מניסיונה לסלף את דמות האווירה האמיתית השוררת בציבור, לחי- דול מלשדר בטלוויזיה תוכניות בידור עלי- זות, להתחשב בריגשותיהם. גם על "סטטי- בל השבויים" מתחו ביקורת קשה.

"אנו כולנו עצובים, וגם השבויים היו עצובים", אמר הורה אחד. "אבל גולדה ודיין חייבו כאילו לא קרה דבר".

היום מרוכזות הפעולות הקשורות ב- נעדרים בשני חדרים קטנים, בקריה בתל- אביב. שם נערכים המאמצים לגשר בין משפחות הנעדרים לבין בניהן. אולם, גם שם אין אומרים להם דבר. פוטרים אותם בלך-ישוב, שולחים אותם לבתיהם ומפ- טירים בלשון רפה: "חזור מחר, אולי יגיעו סרטים חדשים".

בשלישות ניתנה הוראה לשומרים ב- שער המחנה שלא להתיר לאיש מבני מיש- פחות הנעדרים את הכניסה לשם.

תמונת הבן

בזעקה נוראית, מנשקת אישה זו, את תמונת בנה הנעדר. היא הביאה לאסיפה את כל התמונות של בנה כדי להראות אותן, אולי מיהו ייזכר

בחייל הנעדר. היא עוברת בין השורות, ושמה על הבמה, משפחת שבטוכה ארוזות תמונות ומיסמכים של בנה. רק אחרי מאמצים רבים, הצליחו בני משפחתה, להרגיע אותה, ולהחזירה למקומה.

משפחות כאיש אחד.

היה זה ים רוגש של ידיים מתנופפות, אגרופים מונפים, זעקות כבושות, דמעות. וגם דממה שהיא מעבר לדמעות.

בין ראשוני המדברים היתה אשה צעיר- רה, שחורת-שיער, אשר בקול שקט ומאופק פנתה אל מאות הנוכחים, ואמרה: "משה דיין סולל לי את הדרך להתאבדות." היתה זו אורה, רעייתו של טייס נעדר.

"בעלי הופל עם מטוסו מעל איסמעיליה ב-17.10.73", סיפרה. "יש לי ידיעות שהוא צנח בשטח מצריים כשהוא בריא ושלם. מדוע לא יודעים מה קרה איתו? באיו חוצפה מרשה לעצמו משה דיין לבוא ול- הכריז מעל מסך הטלוויזיה שמי שלא חזר מהשבי המצרי, נרצח? על מה הוא מסתמך? מדוע אני צריכה לקבל אינ- פורמציה כזאת דרך הטלוויזיה? מה אני אגיד לילדים שלי? איזו סמכות יש לשר- הביטחון להגיד בטלוויזיה את מה שאמר לגבי הנעדרים?"

דבריה של רעיית הטיס הנעדר שיקפו בנאמנות את תחושותיהם של הנוכחים כו-

לם. נעדר -- משמע אין ידיעות בדבר גורלו המדויק. ואם אמנם נרצח בשבי, כפי שמסרה אישיות האמורה להיות מצו- יה בתוככי העניינים בשידור לאומה, אות היא כי אמנם הגיעו ידיעות כאלה. ואם הגיעו ידיעות, מדוע לא נמסר הדבר ל- משפחות באופן אישי לפני שנמסר על כך בטלוויזיה?

אמו של חייל נעדר, אשה שחוחה ו- ליבנת-שיער, החלה זועקת ומנשקת את תמונותיו של בנה: "גולדה ודיין אשמים! אתה גולדה, דאגת רק לתת שיכונים מסו- ארים לעולים מברית-המועצות. איפה היית כשהיית צריכה לדאוג לגורלו של בני?!" יואב כהן סיפר מעל הבמה, בקול נירגש, על האסון שפקד את משפחתו. אחיו אמנון נהרג. אחיו האחר, יאיר, הוכרז כנעדר. יואב, האח הצעיר, גילה כי עד כה לא הצליח לקבל כל ידיעה בדבר גורלו של יאיר. הוא גינה במילים חריפות את ה- פירסום הנירחב לו זוכה דיין בכלי-התק- שורת. "דיין אוכל תמרים באפריקה", אמר, "בזמן שגולדה מצטלמת בטלוויזיה".

משתתפי הכנס דחו בתוקף את ניסיונ- יה של אשה מטופחת שעלתה על הבמה במגמה להפסיק את דבריו של יואב כהן. אשה זו פנתה אל הורי הנעדרים בבקשה שיתנהגו באופן תרבותי, שלא ינקבו ב- שמות של מנהיגים. אך בכך הצליחה רק להרגיז עוד יותר. הכול קראו אליה לחדול מלהגן על משה דיין, כיוון שאינו ראוי לכך.

יעקב אלפרין, מחברי הוועד היוזם, סי- פר כיצד יצא לחפש את בנו שנעלם ב- סימטאות העיר סואץ.

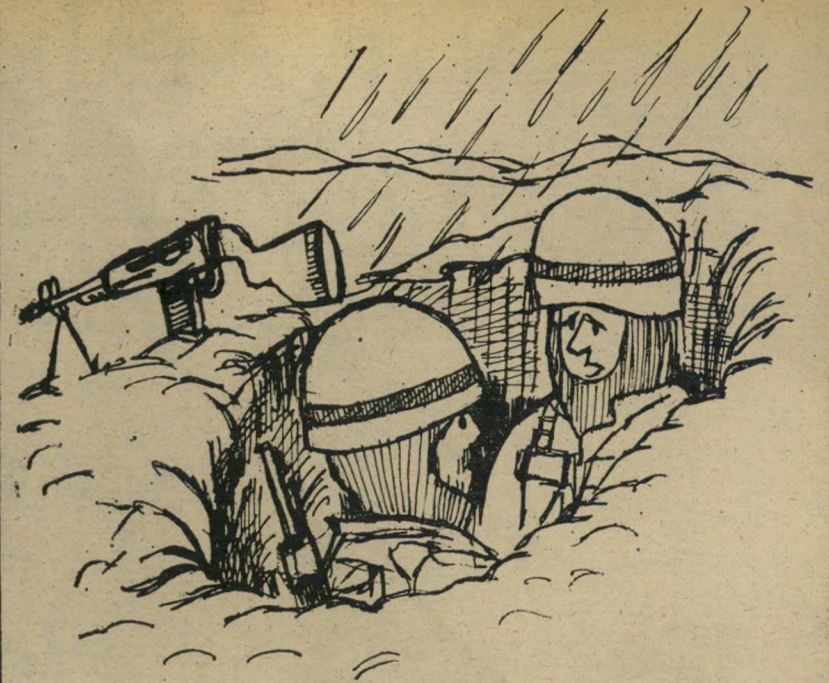
"אני תובע להעמיד לדין את האח- אים", אמר האב. "את אלה ששלחו את בנינו לסיוע חסר-ערך של העיר סואץ המכותרת, דבר שגרם ונעדרים." אברהם אלפרין סיפר כיצד נסע לסני, לחפש את בנו בין החיילים. בהודמ- נות זו נודע לו על דבר נפילתו של חייל מסיים. אך ההודעה למשפחתו של אותו חייל נמסרה רק שבועיים לאחר-מכן. במהלך החיפושים אחר בנו נתקל האב בבילבול, בסחבת, באירצון לעזור, אפילו

אשת הטיס

אורה, רעייתו של גדי, טייס שהופל מעל איסמעיליה, טענה שבעלה צנח ונפל בשבי, אך לא חזר הביתה. "לאן הוא נעלם, מה אומר לילדי?"

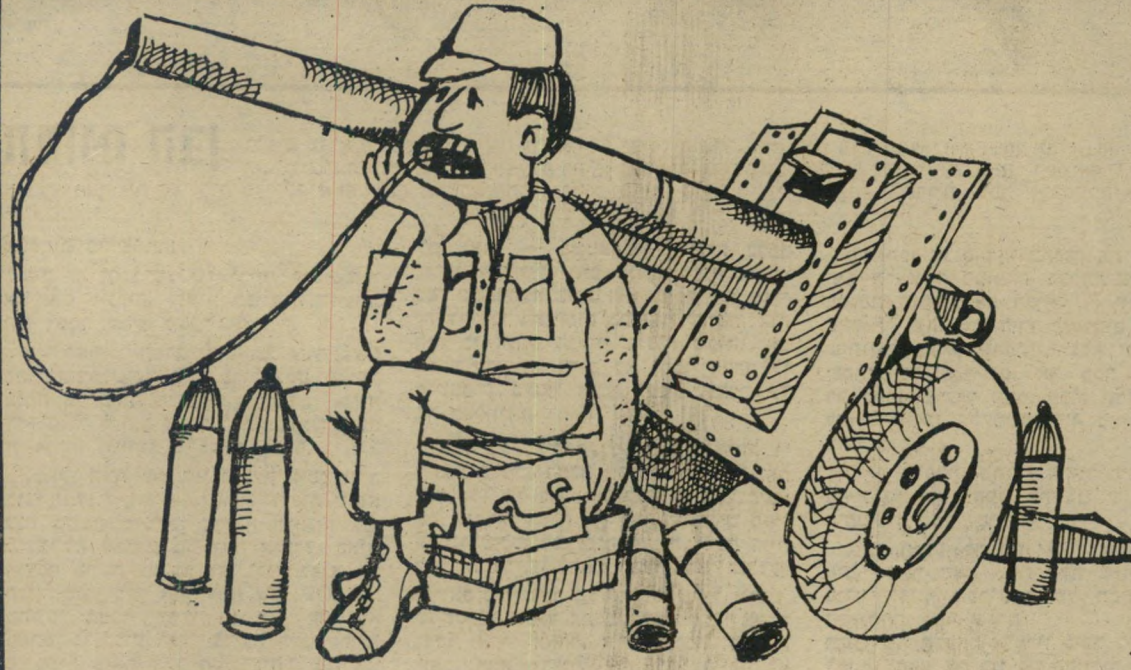
אח, איזו מיל

„שמעתי ששלחו לרמה אוהלים מחוממים.
אלינו זה בטח יגיע בקיץ!“

„מה שמשגע
אותי — איך
הגיעו
הצדפות
והקאוויאר
למנות-
הקרב של
אריק
שרון?“

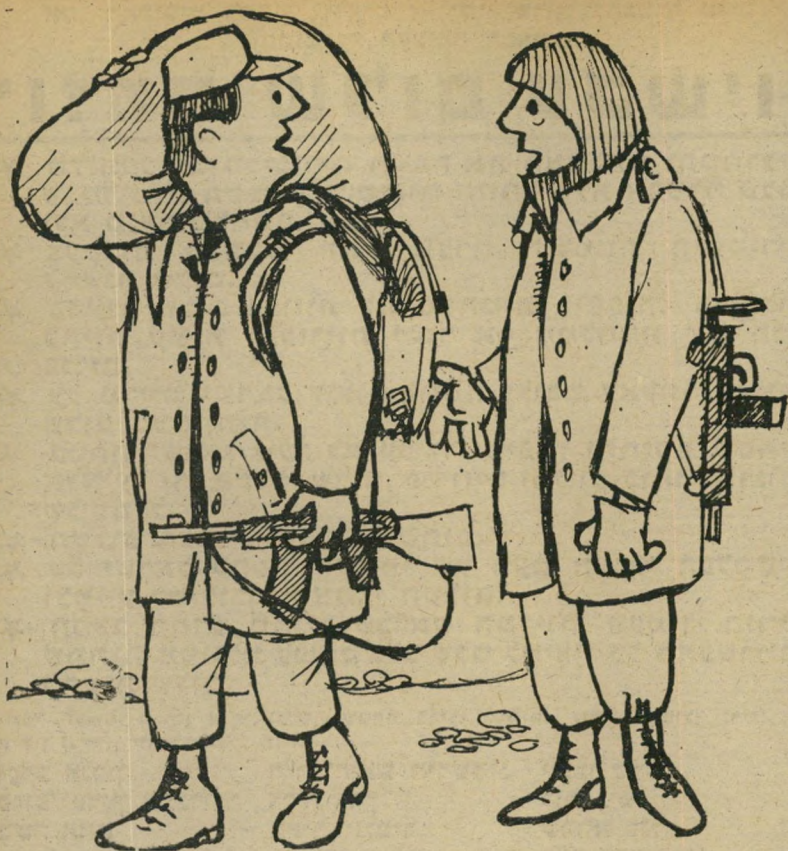

היחידי בסוללה המחכה לתום הפסקת-האש.

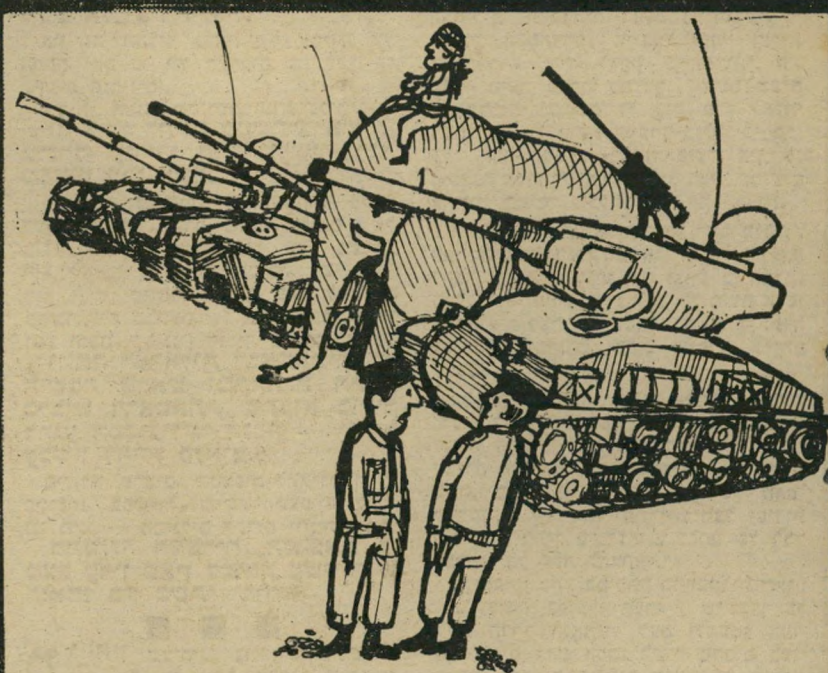

הדבר היחידי שלא
הגיע במטוסי הגא-
לאכסי: חייל לשי-
מוש חד-פעמי.

חמה נחמדה...

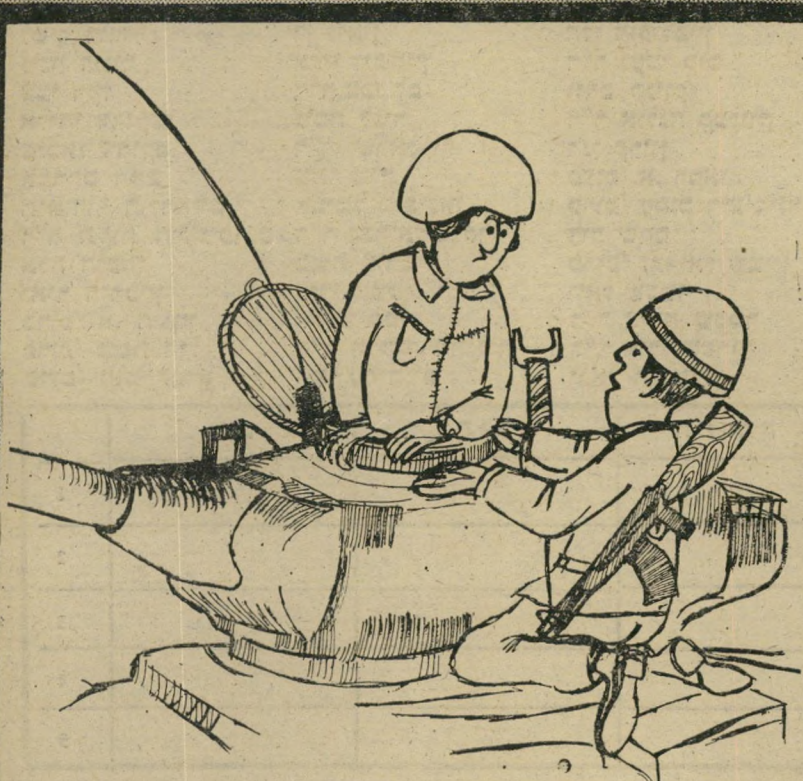

„נשבר לי מהסיביר ברמה! ביקשתי העברה לאפריקה.”

„תעזוב אותו! בחיים אזרחיים הוא עובד בגן-חיות.”

חמה ג'קסי

„תגיד לי, מאיזה מפלגה המח"ט שלנו? אני פשוט רוצה להיות בטוח שהתגבורת תגיע בזמן!”

„אל תיקח ללב! עלינו, החי"ר, אמרו כבר אחרי מלחמת-השחרור שאנחנו מיושנים!”

בשעת-החירום נדחה לשעה אחרת, מת-אימה יותר, שמעודה לא נקבע עדיין.

המוזכר הודה

י' המזכיר!

מי שצעקו והבטיחו יותר מכולם לפני הבחירות להסתדרות, בספטמבר החולף, כי "מוזכר ההסתדרות שייבחר אחרי ועידת ההסתדרות יהיה יצחק בן-אהרן", היו חברי סיעת מפ"ם במערך. לסייעת מפ"ם בהסתדרות יש גם די כוח כדי לאכוף רצונה זה על סיעת המערך כולה, כי כל עדי חברי מפ"ם בוועדה-הפועל אין לי-מיסלגת-העבודה אפילו רוב של המישים אחוזים במוסד העליון של ההסתדרות.

השבוע, כשהביא אוריאל אברמוביץ, חבר הוועדה המרכזת, את הצעת הוועדה לקבל את התפטרותו של יצחק בן-אהרן, סברו חברי מפ"ם שזיכרונם של מאות אלפי המצביעים קצר, או שמחלת השיכחה נפלה גם על בוחריהם, כשם שנפלה עליהם עצמם.

כל חברי הסיעה, בתוכם נפתלי בן-משה ולטיף דורי, שנשבעו בשמו של בן-אהרן לנצח, הצביעו יחד עם חברי מיסלגת ה-עבודה והשלימו את מה שיצחק בן-אהרן במיכתבו לוועדה-הפועל של ההסתדרות: "...התירות והתרונות מצד יסודות מסויימים בתוך מיסלגת... בסופו של דבר הצליחו כל אלה להדחיק".

בן-אהרן כתב במיכתב ההתפטרות שלו: "אני בוטח בפועלי ישראל, שישקדו על קיום הדרך הנאמנה לעם ולמעמד העו"ב, ויהיה בהם הכוח לשים מחסום בפני עיוותי הדרך הרעיוניים והאנושיים כאחד". חבריו לסיעה, שבמיסגרתה הוא מועמד בעצמו לבחירות לכנסת, לא רק שלא שמו מחסום לעיוותים ולהדחות, אלא שהצביעו פה אחד בעד החלטתו במוזכר חדש בפועל, מאחר ימליצו המדיחים והמודח להצביע זה בעד זה למוסד גבוה עוד יותר: לכנסת השמינית.

מנגנון

חלם בלוד

נמל-התעופה היחיד בעולם בו קיים מיוזגן ליד מסלולי ההמראה והנחיתה ולא בבית-הנתיבות, הוא נמל-התעופה של לוד. לפני מיספר חודשים הובא אל סככה הגדל צאת מתחת לבניין מינהלת הגמל קארוואן שהתגלה כמיסעדה גידת. סביבו הוצבו שולחנות ובמשך 24 שעות ביממה החלו להגיש שם ארוחות וכיבוד לעובדי מס-לודי נמל-התעופה ואנשי השירותים.

בחדש אוגוסט השנה, היה זה העולם הזה שגילח את המסעדה נפתחה על-ידי איש-העסקים אלי רונן, מידידיו של שר-התחבורה שמעון פרס, ללא מיכור, וללא אישורים של מיסד-הבריאות. מיסד-הפנים והמיסטר (העולם הזה 1875).

שבועות מיספר אחר-כך פרצה המילחמה. לפתע הסתבר כי מה שהיה עד כה מיס-רד בלתי-חוקי, הפך למוסד חיוני. בתקר פת המילחמה, כאשר הפעילות נמל-התעופה היתה בעיקר בלילה, היתה המס-עדה הגידת המזגן היחיד שעמד לרשות אלפי האנשים שהועסקו בשדה-התעופה בלילות. היא עמדה לרשותם של החיילים שהוטסו לשדות-תעופה שונים בארץ, של צוותות רכבת הנשק האווירית האמרי-קנית, של הסבלים, אנשי האבטחה ומכר-נאי המטוסים שעבדו ללא הפסק יום ולילה.

הנה, דווקא בימים כאשר המזגן נהיה למוסד שאי-אפשר בלעדיו, נזכרה פת-אום מינהלת נמל-התעופה כי המוסד הור-קם שלא כחוק, הורחה לסגור אותו, עד אשר יוקם במקום מיבנה מתאים למיס-עדה לשירות עובדי המסלולים ועד אשר ייסגר ניהולה במיכרו פתוח.

מבחינת החוק היבש היה זה צעד ללא דופי, אלא שהוא דמה למעשה-חלם. אמר אחד מעובדי אל-ע: "בימים רגילים לא היססו לחרוג מהתקנות. דווקא עתה, כשכל כך הרבה אנשים זקוקים לשירות זה, נזכרו בחוק והחליטו לחסל אותו. איפוא הנמישות ואיחור השכל? ששיצאו מכי-רן — אבל שישאירו לנו את המיזגן עד אז!"

צריכה ליטול לידה את הכדור, ולרוץ עימו לעבר השער.

לצורך זה היו הנציגים הישראליים צרי-כים לדעת מה הם רוצים, מה הם יכולים לתת לערבים, כיצד להלביש את ההצעות הישראליות בלבוש הדרמאטי המתאים, כיצד לכבוש את לב העמים הערביים, כיצד להשתמש במעלות ובחולשות של המישלחות האחרות.

השגת השלום היא יצירה, ויש לגשת אליה כשם שאומן גדול ניגש אל יצירת-חייו.

אין זה תהליך מכני של עמידה על המקח (אם כי יש חשיבות גם לכך בי שלבים הנכונים).

אך זו הצגה של שתדלנות גלונית, זה צריך להיות מעשה-בראשית, מונחה עידידי חזון מעשי ברור, מובצע ביד אומן.

בעיקבות מילחמה זו, התחדש משהו בעולם הערבי. קרה משהו בליבם של מיליוני ערבים. היה הלם של ניצחון, ולאחר מכן הלם של אכזבה. יש מצב רוח חדש, מיוחד, הפותח פתח להשפעה פסיכולוגית מכרעת — בתנאי שתבוא בי-רגע הנכון, בסיגנון הנכון, בצורה הנכונה.

יוזמה ישראלית דראמאטית, מי-חושבת מראש ומתוכננת היטב, לכבוש דראמאטי, שתבוא כדיוק ברגע הפסיכולוגי הנכון — יכולה עכשיו לחולל פלאים.

מיליוני ערבים, המצפים לוועידה זו בי-סקרנות, בפליאה, בחשש, בצפייה לשי-נוי גדול — מסגלים לקלוט יוזמה כזאת. ההנהגה המצרית, הנמצאת בי-מצב עדין מאין כמוהו, עשויה לי-היאחו בה בשתי ידיה.

היו שליחיו בוועידה היסטורית זו? על מי יוטל להפוך הזדמנות היסטורית זו למעשה היסטורית?

גולדה רוצה לשלוח את אהרון יריב. אבל יריב הוא איש-ביון מיקצועי, הרואה את העולם דרך חור-המעצול של המודיעין. שום דבר בעברו לא הכשיר אותו לתפקיד היסטורי של ביסמארק-ישראלי, טאדיראן תדיאביני.

ניהול המשא-ומתן הצבאי באותו ליד סואץ דומה למשימה זו כמו כדורגל בי-ליגה ג' לעומת דרבי בינלאומי.

דרושה פה נבחרת לאומית חדשה. דרוש צוות המאמין בשלום, כשם שניבחרת לאומית צריכה להאמין בניצחונה.

דרוש צוות שייגש לתפקיד במעוף ובי-דמיון, בלב פתוח ובמחול חריף. צוות שאנשי הוכיחו בעבר את נכונות תפיס-תיהם לגבי בעיית-השלום, שהם בעלי נסיון אישי בניהול מגעים עם כוחות ערביים.

דרוש צוות שהיה אמן גם בעי-ני הערבים, ובעיני העולם החרב. לרשותו של צוות פוליטי זה צריך לע-מוד משה מיקצועי מורכב ומגוון. עליו לכלול אנשי-מיקצוע בעלי ראייה בהירה ואובייקטיבית של עניינים ערביים, כמו הפרוססור שימרון שמיר. קצינים בעלי תפיסה צבאית בלתי-שיגרתית ואחראית.

כמו האלוף מתתיהו פלד, מומחים לפסי-כולוגיה, לתעמולה מעבר לגבול, להסברה בינלאומית.

לא קל ליצור כיום מנגנון כזה, כימעט בדידיה, יש מאין. יש לי-התגבר על מחדל של שנים רבות. אך אני משוכנע שבשרי-האידולר הישראלי היה עומד גם במשימה זו, אינו היתה ההנהגה המדינית העליונה מדדיקה את האור הירוק.

כך קשור הכל זה בזה: תפיסה מדינית חדשה. מנהיגות עליונה חדשה. ניבחרת לאומית חדשה בוועידה עצמה.

ו"מטכ"ל לכן" שיוכי את הוועי-דה מצד ישראל ויעמוד מאחורי הצוות שישתתף בה.

ועידת-ג'נבה יבוצה להיות למרחב שלנו מה שהיה לאירופה הקונגרס של וינה — הכנס שהניח יסוד לשלום ולסדר חדש שהחזיק מעמד מאה שנה.

25 שנה חיכונו לרגע זה. 25 שנה דיברו אצלנו על משא-ומתן ישיר, על המיפגש פנים-אלי-פנים שבו יתרחש הפלא.

עכשיו בא הרגע הגדול. הגיעה ההזדמ-נות ההיסטורית.

מה אנחנו עושים?

אנו, החתומים מטה • קוראים לאזרחי ישראל להצטרף אלינו ולהתבונן על העצומה הבאה:

יוזמת שלום עכשיו!

* מלחמת יום הכיפורים חשפה את האשליות והמחדלים שבמדיניות הקפאון והסיפוח הזוחל שלא אפשרה שלום ולא מנעה מלחמה.

* בעקבות הפסקת האש נוצרה הזדמנות היסטורית להשגת שלום.

* בהעדר שלום צפויות לנו מלחמות נוספות, העוללות להיות קשות ואכזריות יותר אף ממלחמת יום הכי-פורים.

* על מדינת ישראל לגלות יוזמה ולגבש לאלתר תוכנית שלום מציאותית.

* בטחון ישראל יושג לא על ידי סיפוח והחזקת שטחים אלא על ידי הסדרי שלום, פירוזים וחיזוק כוחו ועירנותו של צה"ל.

* השלום חשוב מהחזקת שטחים.

* על ישראל להכיר בקיומו של העם הערבי הפלסטיני ולסייע לשילובו במאמצי השלום.

* המצב החדש מחייב שבראש המדינה תעמוד הנהגה שתהיה מסוגלת לפעול בלב שלם למיצוי כל האפשרויות להשגת שלום.

יוזמי העצומה: חנו איתי (ב"ש), שמחה בחירי (נתניה), גדעון לנחולץ (ר"ג), דב סיטון (ב"ש), יורם רוזנברג (ת"א).

יעקב אגמון
פרופ' פרנץ אולנדרוף
משה אונא
פרופ' חנו אופנהיימר
מרדכי אורן
גילה אלמגור
יוסי אמיתי
פרופ' אהרון אנטונובסקי
ד"ר יעקב ארנון
פרופ' דוד אשרי
דנה בושם
דן ביתן
ד"ר פנחס בלומנפלד
פרופ' חיים בלנק
פרופ' מיכאל ברזנו
ד"ר מנחם ברינקר
אורי ברנשטיין
עמנואל בריקדמא
אילי גורליצקי
פרופ' גדעון גילת
פרופ' אברהם גל
יוהנתן גפן
יצחק גפן
לטיף דורי
נינה דינור
צבי דקל
אליהו דרוקמן
מיכאל דרוקס
אברהם האם
תיאודור הולדהיים
ד"ר תקוה הוניגספרנס
אלח הופמן
יאיר חורביץ
פרופ' א. חיימן
פרופ' משה חיל
פרופ' זאב הירש

ד"ר יהואש הירשברג
דליה הרץ
מאיר ויזלטיר
ישעיהו וינברג
שרגא ויסקופף
אמנון זכרוני
יצחק זמלר
פרופ' אהרון אנטונובסקי
ברוך חפץ
יצחק טאוב
פרופ' עמוס טברסקי
ראול טייטלבוים
פרופ' אביבי יבין
א.ב. יהושע
ד"ר גדעון יובל
ד"ר דב יזרעאלי
ד"ר יוסי יזרעאלי
ד"ר דן יעקובסון
נחום כהן
ד"ר קורט כנוביץ
צבי כסה
רן כסלו
דוד לוי
דן ליאון
אורי ליפשיץ
ד"ר צבי לם
ניבא לניר
ד"ר ישראל לף
מתי מגד
אביטל מוסינון
ד"ר גבריאל מוקד
משה מורביץ
דודי מנוסי
אלכס מסיס
ד"ר אלקנה מרגלית
יוסי מריחיים

יוכבד מרקס
קובי ניב
שמואל גל
ד"ר יוסף פדן
ד"ר ששון סומך
פרופ' ע.א. סימון
נחום סנה
משה סמדי
בועז עברון
ד"ר גור עופר
פרץ עופר
פרופ' דניאל עמית
פרופ' נחום פוזנר
אלוף (מיל.) מתתיהו פלד
שמחה פלמן
מנחם פרי
פרופ' שאול פרידלנדר
מרשה פרידמן
אלונה פרנקל
אליעזר פרנקל
ד"ר יוחנן פרס
דן צלקה
עודד קוטלר
הלן קופילביץ
ד"ר נעמי קים
יורם קניוק
ד"ר אולגה קפליוק
דני קרוון
פרופ' א. רבאו
פרופ' עמוס ריצ'מונד
דוד שחם
פרופ' גבריאל שטיין
יואל שכטר
ד"ר צילה שכטר
ד"ר אורי שפריר
יגאל תומרקין

שם	כתובת	חתימה
1		
2		
3		
4		
5		

הזמן דוחק, חתום, החתם את חבריך ושלח מיד לת.ד. 36678, תל-אביב. ניתן גם לשלוח גלויות.

תרומות למקודת, "יוזמת שלום — עכשיו!" תתקבלנה ברצון. מתנדבים להחתמה יתקשרו למרכז האיוזרי הקרוב אליהם, תל-אביב: 790687-03, ירושלים: 61362-02, חיפה: 643127-04, באר-שבע: 4246-057.

* רשימה חלקית מתוך אלפי חותמים.

המשך הסידרה על ..סיירת המזוהמים מאת יגאל לביב

כל התצפיות בסידרה זו
צולמו עידידי

נפתלי שפירא

כמו נהר אדיר, הנחם עלידי סכר ומחפש לו פרצות לעבור, כך פרצו הכמיות לשלום של חיילי צה"ל ומצריים בכל מקום בו נפגשו ללא חייץ. לכל אורך הגבול, בין איסמעיליה ובין המצבה הענקית המצרית לחייל האלמוני, התמקמו חיילים משני הצדדים, כאשר רק מטרים ספורים ביניהם. לפעמים הגבול הוא תעלת-מים קטנה, לפעמים גדר-תיל. לפעמים עובר הגבול בלב פרדס או שדה-תירס. ישראלים ומצרים תפסו עמדות, הניחו כלי-נשק זה מול זה, ונעצו עיניהם האחד בשני.

במוצב אחר היו הצדדים יורים זה על זה, כאשר כל צד סבר כי השני מנסה לקדם את עמדותיו. כעבור שעות של חילופי-אש התרומם המפקד הישראלי, נעמד מול האש, והחל לצעוק בערבית לעבר המצרים. הללו, ששמעו את הצעקות ממרחק של כמה עשרות מטרים, חדלו לירות. צעק המפקד: "חיילים, למה אנו צריכים להרוג זה את זה? בואו נדבר!" היססו המצרים לרגע, אחר קמו שניים וניגשו לאמצע הדרך, אמר להם המפקד הישראלי: "אם תפרוץ מלחמה, נעשה כל אחד הכול כדי לנצח. אבל עכשיו יושבים

והיפגש כל יום בצהריים לשיחות ליד התעלה. כעבור יום העבירו חבל מעל התעלה, והחלו מחליפים סיגריות, אוכל, ועוד דברים. הגיעו הדברים לידי כך שכאשר פלט חייל מצרי כדור בטעות, באו חבריו לתעלה בריצה, לצעוק כי זוהי פלי-טת-כדור.

במוצב זה משוחחים שני הצדדים ערבית ואנגלית. הקצינים המצרים, רובם סורי

מגורים, והומינו זה את זה לבקר כשיהיה שלום. לעומת היחסים ההדוקים מאוד במקומות בהם קרובים הישראלים והמצרים זה לזה, המצב שונה לגמרי במקומות בהם נמצאים מול הישראלים חיילים לא מצריים.

החלטתי לרדת מן השביל המוביל אל המוצב, ולנסוע על מידרונות החר.

המגיד קרא למצרים

דנטים, והופעתם מזכירה את בני הקיבוצים שלנו. הקצינים המצרים גאים, בטוחים בעצמם, בשיחות בינם לבין הישראלים אין חילוקי-דעות רבים.

יום אחד טענו המצרים כי הערבים לא יוכלו לוותר על מיסגד אלי-אקצה. הישראליים הסכימו כי יקבלו אותו תחת חסותם, וישראלי אחד הוסיף בצחוק: "בתנאי שתקחו גם את הכנסת!" במוצב אחר העבירו הישראלים מכתב של שבוי מצרי לחברו, במוצב ממול. המכתב הגיע באמצעות חייל ישראלי, שעבר במחנה-השבויים לפי בקשת ה-מצרי ממול. היחסים כאן היו כה טובים, שכאשר חזר המפקד המצרי מחופשה, הביא מתנות לבניו של המפקד הישראלי: מכור ניות צעצוע, השניים גם החליפו כתובות הביתה.

המצב הנוכחי הוא קשה לחיילים. כל יום אנו מצפים לתוצאות המשא ומתן בקי"מ ה-101. אם הצדדים מחייכים ושותים וודקה, אפשר להיות רגועים. מדי יום אנו עוקבים אחרי סיום המשא ומתן ומצפים בחרדה: יכניסו לאוהל וודקה, או לא? כדי להעסיק את החיילים בפלוגת-הסיוור שלנו, החל רוני המ"פ להעביר תכנית-אימונים, כמו בימי שלום. אמנם הכרחי לעשות זאת,

והמצב הוא למעשה הגרוע מכל שהמלחמה, הוא אי-הידיעה כמה זמן יהיה עלינו לה"י יות כאן במילואים. כולנו מתפללים כדי שיתחררו כוחות

הביתה. בפלוגה נרגעו הרוחות. רוני החר לים לגמרי מפציעתו, וחזר להיות מה שהוא. ממיפא תקין, אך יודע-דבר. ביני-תיים נודע כיצד נפצע: טייס שלנו נפל בשטח ההפסק והממסא יצא עם הג'יפ שלו לחלק את הטייס. מן הצד השני באו ה-מצרים בכוח גדול, ופתחו באש על רוני. הוא לא יותר, עד שראה כי המצרים מגי-עים לטייס לפניו. כשחזר, גילה כי נפצע בידו.

גם המפקד דבוש, שזועזע מפטירתו של בנצי, נרגע. לפני כן היה דבוש שלושה ימים על ראש גבעה בתצפית, נתון כל העת להפגזה קשה של המצרים. כאשר התקרבו אליו הפגזים, נשכב בעמדה, וכאשר שר הפסיקו להפגזה, חזר לצפות ולדווח על התקדמות המצרים.

אנו מנצלים את היחסים הרגועים לשיפוץ כללי. משפסקות היריות, מתחילים המיס-דרים. אמנם, אין אלה מיסדרים כמו בימי שלום, ובכלל בפלוגת-סיוור הכול יותר חופשי. אבל בכל זאת המפקדים עוברים ובודקים את נקיון הנשק והג'יפים. לפני כמה ימים יצאתי עם הג'יפ שלי ועוד ג'יפ-גור לסיוור-בוקר על מוצב השולט יל תחניון.

בקילומטר ה-101 לשיחות-שלום, אז למה לנו להיות המתים האחרונים? בואו נע-שה הסכם שלא יורים זה על זה." המצרים החליפו דברים ביניהם, אחר תקעו כף.

מאותו יום שוררים במוצב ההוא שקט ושלוה, כאשר שני הצדדים נפגשים ב-משך היום לשיחות, והכול תקין.

קילומטר משם, בגיורת אסמעיליה, מצוי מוצב בודד שבינו לבין המצרים תעלת-מים. תחילה החליפו הצדדים יריות, עד שנמאס הדבר על המפקד הישראלי. ניגש לתעלה, קרא לצד השני לבוא. באו המצרים, והחלו שיחות. שני הצדדים הסכימו ביניהם לא לירות זה על זה,

מזה כמה ימים אנו עוסקים בניסיון להקרין סרטים כחולים. אחד החיילים, אברהם, הביא עשרה סרטים כאלה, משך יומיים חיפשנו בכל החטיבה מכונת חקר-נה מתאימה בת 8 מ"מ. בסוף נמצאה אחת ובערב הבאנו אותה אלינו.

באוהל הסיוור מתכנסת כל החבורה, כי השמועה על הסרטים הפורנוגרפיים הללו עושה כנפיים. אנו מקריאים בקול את תוכן הסרטים כדי להחליט מה להקרין, בחרים בסרט נועז במיוחד.

הציור על העטיפה מעורר ריח אצל כולם. המכונה מתחילה להקרין, רואים בחורה נכנסת לחדר בו שוכב גבר ערום, היא מרימה את ידה וחולצתה ו...האור במכונה נפסק.

אנו פורצים בזעקות-אימה, ועוד מעט וכמה חיילים יפתחו באש על המקרין. מתברר כי המנורה נשרפה. מה לעשות? הולכים ומביאים מכונת קולנוע בת 16 מ"מ, למרות צעקות המקרין כי אי-אפשר להקרין סרט 8 מ"מ על מכונה של 16. אולם התאווה ללימודי ההסברה גוברת על כל שיקול, והתושיה הישראלית עושה פלאות.

מסובבים את הפילים ביד מול המנורה של המכונה. על המסך מוקרנות בבת אחת שלוש תמונות זו על זו. מנסים להפריד, לא הולך.

בלית ברירה ממשיכים לראות את ה-סרט, כאשר באותו זמן מקרינים שתיים-שלוש תמונות זו על זו. בעצם, לפי התוכן, זה לא משנה הרבה, ובמקום מין בשניים יש לנו מין קבוצתי.

קצין החינוך מופיע באמצע, מתרשם מההקשבה ומחליט להזמין סרטי הסברה נוספים. החייל הראשון היוצא לחופשה מקבל תהרה: אם לא יביא מנורה מתי-אימה למכונה של 8 מ"מ, לא ייצא יותר לחופשה. הוא חזר עם שלוש מנורות.

פליטים ערבים באיסמעיליה עוברים למקום בו אין יורים. מרבית מוצבי צה"ל במקום הם בשטח כפרים ובוסתנים מעובדים. כיבוש המקום גרם להרחקת אלפי פלחים מצריים ממקומותיהם.

פליטי מלחמה

סיפורו האישי של „העריק“

שחזר החודש מן הכפור

יום אחד בחיי של יהודה כגן

כליכך הרבה? אמרתי: בישראל, אדם שלא עובד לא מקבל לחם. הממונים בי מחנה היו מתלוצצים: אנחנו נשפוט אותך שוב, כי אתה הורס לנו את כל המכונות עם 3 הנורמות שלך. אמרתי להם שגם בישראל הסתדרתי מהעבודה הקשה שלי. העבודה הקשה הזאת, זה מה שהציל אותי שם.

כיצד עלה במוחו של יהודה כגן הרעיון לנסוע לברית-המועצות? יום אחד, בשנת 1960, גילה לו משהו שאחיו חי ברוסיה. ההכנות לנסיעה נמשכו עד שנת 1963. אך ברוסיה הרי המתין לו גורדין של עריק ובוגד. מדוע נסע לשם? „לא פחדתי לנסוע“, מספר כגן, „מפני שהתעמולה של הרוסים הייתה גדולה. הם היו אומרים: אל תפחדו, תבואו לבקר את רוסיה. אני חשבתי שאף פעם לא עשיתי רע לרוסים. אז למה לפחד? „בחודש מאי, 1963, יצאתי עם קבוצה של תיירים לקייב. שם עצרו אותי, בי רחוב הראשי. הכניסו אותי למכונית ור הביאו אותי לחקירה. שאלו אותי: מי שלח אותך, האמריקאים? הישראלים? הי ש.ב.? אמרתי: הש.ב. אני בכלל לא יודע מה זה. ענו לי: איך יכול להיות שאתה לא יודע מה זה? אבל אני אף פעם לא התעסקתי בישראל בדברים האלה. עבדתי קשה, זה הכול. אבל הם לא תאמינו לי במשך שישה חודשים. היו מראים לי תמונות לזוהת אנשים. אמרתי שאני לא מכיר.

ובוא איתנו, אמרו לי. באתי ליער ואני רואה מתים הרבה. אמרו לי: זה קבוצה של מאה יהודים. הם נכנסו אצל הגויים לבקש אוכל. האשימו אותם שבאו לקחת אוכל בכוח, הוציאו אותם להורג.

עריק מן

הצבא האדום

„אני נלחמתי בזמן המלחמה בחזית לנינגרד. זה היה תחת פיקודו של המאראל גוגורוב. נלחמתי בפולנדה, בי אסטוניה, בריגה, הייתי בפולניה, בווארשה. כשהגעתי לגבול הפולני-גרמני עבדתי בתור מתורגמן במודיעין הצבאי של הי צבא האדום. בשנת 45 הייתי בברלין. ב-45 ברחתי, עזבתי את הצבא האדום. „עבדתי את הגבול והגעתי לברגן-בלזן, במחנה ששם 30,000 יהודים מתו מרעב. המשכתי להתקדם ויחד עם קבוצה שלי סידרנו מחנה והתחילו להעביר יהודים לישראל. אני סידרתי את ה„פח“ (פרטי) זאנים חיליים חלוצים). כשברחתי מהצבא האדום, ידעתי שאם יתפסו אותי, אז מחכה לי מוות מידי.

ב-1948 הגעתי לארץ. התגייסתי, נלחמתי, וב-1949 השתחררתי. לא קיבלתי שום עזרה מהממשלה. עבדתי 18 שעות ביום. תמיד אהבתי לעבוד קשה. אפילו כשהייתי ברוסיה, במחנות, בכלא, עשיתי 3 נורי מות. שאלו אותי: איך זה שאתה עובד

הביתה! הפעמון בדירתו של יהודה כגן אינו חדל לצלצל עד השעות המאוחרות של הלילה. עשרות מבקרים, קרובי-משפחה וסתם שכנים באים לפגוש שוב את ה„מרגל“ שחזר הביתה מן הכפור, אחרי שבילה עשר שנים בכלא הרוסי. בתמונה: כגן מחבק אחת ממכרותיו, ומנסה להיזכר בשמה.

„אני עדיין לא יושן בלילות. מסתור לבב בחדר, ורווח אשתי שואלת אותי מה קרה. לא קרה כלום, אני עונה, ור ממשיך להסתובב, ואני לא יכול להינתק מהגיהנום. אני בבית, אבל אני גם שם. כאילו שאני מתעורר בבוקר ואני רואה שאחד מת בלילה משמאל למיטה שלי, אחד מעל המיטה שלי, וגם בצד השני, ימינה, יש מת אחד.“

המראות הנוראים רודפים אותו. את יהודה כגן, בן ה-51, תושב גבעתיים, שתור בימים אלה ארצה לאחר עשר שנות שבי במחנות-הכפייה ברוסיה. בחודש יוני 1963 נסע לקייב, כתייר, לבקר את אחיו, שם עצרה אותו הבלשית הרוסית בטענה שערק מן הצבא האדום ובגד ברוסיה מורדתו. עשר שנים תמימות נמק במחנות, וחצי שנה נוספת חלפה מרגע ששותרר ועד שהותר לו לחזור הביתה, לישראל, אל אשתו רוזה שהמתינה לו באור-רוח ומבלי שחיפול ברוחה אף לרגע.

יהודה כגן הוא אדם חזק, חזק מאוד. סיי פורחתי, הרצוף תלאות ותהפוכות, יש בו כדי למלא דפיו של ספר. החיים במחנות הותירו בו את חותמם. שער נידלדל והלי בין, הוא לקה בכיבקיבה, רגליו נחלשו מאוד בשל מורסות חוסר-הוויטמינים שפשוטו בהן, אך רוחו לא נשברה. דיבורו, בו דבק בינתיים מיבטא רוסי, מאושש מאוד, ועיניו נוצצות. רק הסיטוים רודפים אותו. בספרו את סיפורו, הרי הוא מגולל פרק של העם היהודי.

„בזמן הפולנים“, פתח, „גמרתי רק שישה כיתות בית-ספר פולני וגמרתי את הלימודים בשיבה בקודנץ. ב-1939 באו הי רוסים לפולין והפסקתי ללמוד. היינו שלר שה ילדים. האבא היה נפת. החיים היו קשים מאוד. לא למדתי רוסית ולא שום דבר. עבדתי עם אבא קצת. ב-22 ביוני 1941 באו הגרמנים. הם לקחו אותי לגיט, לעבודה. כשפרצה מלחמת-העולם השנייה הייתי בן 16. לקחו אותי לגיט. היינו

האשה - במציאות ובחלום

רוזה כגן, רעייתו של יהודה, בחנות הירקות שלהם, בגבעתיים, כפי שצולמה השבוע. משמאל, כפי שצוירה על גלויה שנשלחה מהכלא.

מוכרה לעשות יותר. בשביל ה־5 לירות שקיבלתי יכולתי לקנות קופסת סוכריות בלירה או בלירה וחצי ומרגרינה ב־40 אג' חבילה וגם לחם לבן, רק מתי שיש. לפעמים פעם בחודש, לפעמים פעם בשבוע. תלוי. אפשר לקנות גם קופסה סרדינים קטנה, שבקושי יש שם מה לאכול. אם אני לא מוציא הכסף בתחילת החודש, והגענו לסוף החודש ועוד לא הוצאתי, אז אני מפסיד אותו זה בגלל שמחלקים אותו בתלושים.

מה היינו אוכלים? מדגים מסריחים היו עושים לנו דייסה עם תפוחי־אדמה, הרבה מים ומין גרעיני חיטה שנותנים לסוסים. היינו צריכים לקבל 30 גר' בשר ביום, אבל אני לא ראיתי בשר שנים. אף פעם בעשר השנים שהייתי שם לא ראיתי בשר. הבשר זה רק על הנייר. לא ידעתי מה זה חלב. אף פעם לא קיבלתי חלב. היו נותנים לנו 150 גר' סוכר ל־10 ימים. היינו מקבלים גם תה, כזה שרתח כבר. זאת אומרת, תה שכבר השתמשו במים שלו פעם או פעמיים. לקפה שנתנו היה רק צבע. אבל שום טעם. עד שנת 1968 קיבלתי חבילות מה־בית. יכולתי לקבל רק 3 חבילות בשנה. אבל בשנת 1972 יצא חוק חדש, שמותר לנו לקבל חבילה אחת בשנה. וזה כבר היה אחרי שריציתי יותר מחצי העונש.

„חשבתי שאשאר

בלי רגליים”

מה אני הייתי רואה כשאני הייתי קם בבוקר? אני מתעורר ואני רואה אחד מת במיטה למעלה, אחד במיטה מטה מאל... היו הרבה מתים במחנה. היה לי קשה כשהוציאו אותי ממחנה 5 והעבירו אותי למחנה 17. שם הפסדתי את הרגליים שלי. הייתי שלושה חודשים בבית־חולים, בגלל חוסר־ויטמינים. לא יכולתי להזין הרגליים. יצאו לי פצעים. זה היה הכי גרוע שיכול להיות. זה היה ב־1971. בא קצין בכיר ממוסקבה ושאל אותי: „מה קרה לך?” אמרתי לו: „אני לא יודע מה שנעשה איתי” או הוא אמר: „אולי זה בגלל שהיית במחנה וראית (המשך בעמוד 22)

שעות
ספורות
לפני שנאסר ע”י הבולשת הצטלם כגן בקיבוץ.

ערב המאסר

הוא עדיין אינו יכול להשתחרר מהסיוטים של תקופת מאסרו. „כשאני מתעורר בבוקר, כאילו שאני רואה שאחד מהסיוטים של תקופת מאסרו, אחד בצד ימין”.

הסיום נמשך בלילות

יהודה כגן נהג לשלוח לאשתו, לגבעתיים, גלויות ומכתבים מצויירים, ופרחים מיובשים, כסמל לאהבתו הלוהטת. בתמונה: דיוקנו של כגן, כפי שצייר אותו אחד מחבריו, בכלא.

מרוסיה באהבה

שעות רבות עסק יהודה כגן בהכנת הגלויות ששלח לארץ לרוזה הקרה שלו. על הברכה ששלח לאשתו לקראת ראש השנה של 1967, הדביק יהודה פרחים שליקט בסביבה, וצייר סביבם עלים.

לשנה טובה

הכי קשה היה לי ב־30 הימים הראשונים. סחדתי שאחד האנשים מהתמונות יראה אותי ויכיר אותי ויגיד שגם אני מכיר אותו, ואז הם יענו אותו ויענו אותי. הם מסוגלים לכול. המאמיר שחקר אותי אמר שאם אני רוצה משהו, אני יכול לדרוש, והם ימלאו את בקשתי. אמרתי שאני רוצה להתקשר עם הצירות הישראלי. כשנגמרה החקירה ביקשתי להתקשר עם הצירות כדי לקבל עורך־דין. הרוסים אמרו של צריך, הם יתנו לי עורך־דין שלהם. העורך־דין שלהם דיבר במשך 15 דקות, והתובע דיבר עוד 15 דקות. הוא דרש לתת לי 12 שנה. הם האשימו אותי גם בלאומנות מפני שדיברתי על ישראל. „אמרתי במשפט שאני לא מכיר במישטר הרוסי ובמולדת הרוסית. כי אני נולדתי בפולניה. אבל הם האשימו אותי בבגידה במולדת, בפעולות ציוניות ובלאומנות. קיבלתי 30 שנים מאסר, מזה שנה אחת בכלא וולאדימירוב. זה היה הכי גרוע. אחרי־כך העבירו אותי לכלא קלובה, על־יד מוסקבה. רק אחרי־כך הגעתי למחנה 5, ברפובליקה מולדובה. שם הייתי עד 1970. במחנה ההוא היה לי סיכסוך עם הר גנרל־מאמיר קונוניצוב. הוא היה שר־הפנים של רוסיה. היתה מריבה בכלא ואז בא קונוניצוב. הרגו שם איזה 20 או 30 איש, ואיזה 100 נפצעו. זה היה ב־13.8.70. דיברתי עם קונוניצוב והוא אמר לי שישראל לקחה הכול מהערבים. אחרי־כך הוא אמר לי: „נו, אז יהיה כבר שלום עם הערבים אצלכם במזרח התיכון?” אמרתי לו שהי רוסים, הם שלא רוצים שלום. אמרתי לו ולכולם שירושלים היא שלנו, לא של הערבים.

„אתה הגרוע

שישנו במחנות”

הם אמרו לי שאני הכי גרוע שיש להם במחנות. הייתי משוכנע שאם

החשלוס לא מקבלים ביד. לא מקבלים הכסף. מקבלים פתקים עבור החנות של המחנה. עבור 72 זוגות כפפות שהייתי עושה ביום הייתי מקבל 1.45 ל”י. אבל אתה

אליהו הנביא / שיחזיק אותי בידיו ויבילני / הביטחון הוא רק באלוהים / כשאני עוצם עיני לרגע כדי לא לראות / הנעשה סביבי, ולשכוח לשניה את ההלם / שפקד אותי, / או אני רואה אותך / עומדת בחלון ומסתכלת רחוק, רחוק ב־אופק / באם אני חוזר, /

אני רואה תרחובות, הפרדסים / אני שומע קולות הילדים שנולדו בארץ / אני שומע דמיונות הלב שלהם / כאילו שאני חווה בתחיית המתים, / מתים אִי־אפשר להשמיד, / מי שהיה פעם בגיהי־נום, / פעם שנייה כבר אין לו מה לפחד, / משחו כמו מגנט מושך אותי לשם, / שם מולדתי, שם אשתי, ילדים / מלאכה את ליבי, / למרות הכל נעשה לי קר וצמרמורת עוברת בגבי כמו ברק, / אני רואה פריחת הפרחים / ובכי הרוח מסתובב ורוקד ריקוד מטורף, / ולא רואים כלום בעולם ולא רואים שמיים / כאילו סוף העולם.

אתה כמו משחק / אינך יכול להבין מה קורה לך, / האם זה הסוף? / נלחמת כל־יך הרבה זמן עד תחילת לחם, / ישנת על ספסלים, למדת בישיבות, / רצית להכניס לעצמך את כל התורה, / היית בגיטו וראית במרעיניך אלפי אחים ואחיות / ושאלת עצמך: מה זה? אמת

400 מכתבים כתב יהודה כגן ושלח לאשתו בגב־עתיים. המכתבים נכתבו באידיש, כל מכתב שלו היה שיר עצוב, וארוך, ורק על המעטפה היה האסיר כותב את הכתובת ברוסית ובלועזית. בתמונה: מעטפת המכתב האחרון שכתב יהודה לרוזה, אשר הגיע לאחר שהיה כבר בבית.

או שקר? / היית פרטיון, אנשים נלחמו למיגור השונאים / כדי שדבר כזה לא יחזור שנית, / אכלת סוליות נעליך, כדי לא למות מרעב, / נלחמת בצבא האדום מלנינגרד עד אלבה, / היית בברלין בין אלה שלא התביישו לומר / לפשיסטים הגרמניים שהם מדברים עם יהודי ששמו יהודה, /

האם זהו גורלו של אדם, לעבור דרך כת מרה וארוכה, / ללא חבר, ללא ידיד, לבד כמו אבן, / לאף אחד לא איכפת שאתה קיים או לא, / כל יום אני מחכה לשמוע שסוף־סוף אני אדם חופשי, / יכול לנסוע לביתי, למשפחתי, / לאשה שלא חדלה לחזק דמעותיה במשך 11 שנה, /

אני לא יודע מאיפה לוקחים כל־יך הרבה כוח, / כדי שאפשר יהיה להחזיק מעמד, /

אני כותב, כתב יהודה כגן ב־6.11.41, "אני אומרים שעלייך כך נעשה יותר קל על הלב, רוזה יקרה סלחי, לי על הכתוב, אולי יצאתי מדעתי..." /

רוזה היקרה, כתב כגן ב־6.11.41, "אני מודיעך בשמחה שקיבלתי היתרי־צויה. היום הזה מסתיים בשמחה, ב־12 לחודש אני יוצא למוסקבה, שם יהיו לי יותר צרות מאשר עד עתה, אני צריך לקבל הוויזות משגרירות הולנד ועוד, יעשו לי כל מיני קשיים, אין לי אצל מי להיות במוסקבה, רק אלוהים ושמיים בעזרי, הִי היתר ניתן מ־1.11 עד 12.11. ממוסקבה אכתוב לך, /

4000 יהודים נהרגים, אתה לא תחזור לשם, אתה תיסע לישראל, אבל זה יקח זמן, הדברים שהוא אמר לי חיזקו בי את ה־תקווה לחזור פעם הביתה.

פעם שנייה חליתי ב־73, היה לי שם חבר טוב, בחור טוב ונאמן בשם אליהו גוע, שעזר לי, חיו יוצאים לי פצעים גדולים על הרגליים, הם היו צומחים והיה צריך לחתוך אותם, זה נמשך שלושה חוד־שים וחשבתי שאני אשאר בלי רגליים.

אבל לא הפסקתי לקוות, תחזקתי מעמד הרבה זמן, והרבה מתו מסביבי, אבל גם הרבה אנשים שלנו יצאו, בכל אופן, האמני תי שיתנו לי לחזור לישראל, רק לצאת ולהישאר שם, עד היום האחרון לא האמינו לי שאני לא מרגל, הם חשבו שעבדתי עם האמריקאים ועם האנגלים ועם הש. ב. אמרתי להם: מה אתם רוצים ממני? אף פעם לא הייתי מרגל, אמרו לי: אתה איש חזק ויכול להחזיק מעמד, אבל בכל־ואת כדאי שתספר לנו, אפילו הקצין הזה שבא לבקר אותי כשהייתי חולה, אפילו הוא אמר זאת, בסוף אמרתי להם: אם אתם כאלה, ואם אתם יודעים שאני מרגל, אז תביאו לי הוכחה." /

הם הפיצו בכל המחנות שהייתי מאויר

המכתב האחרון

בצבא האדום, הם ביקשו מהאסירים שיר ציאו ממני את הסודות ולישניו להם, אבל האסירים מסרו להם שאינם מצליחים להור ציא ממני שום דבר.

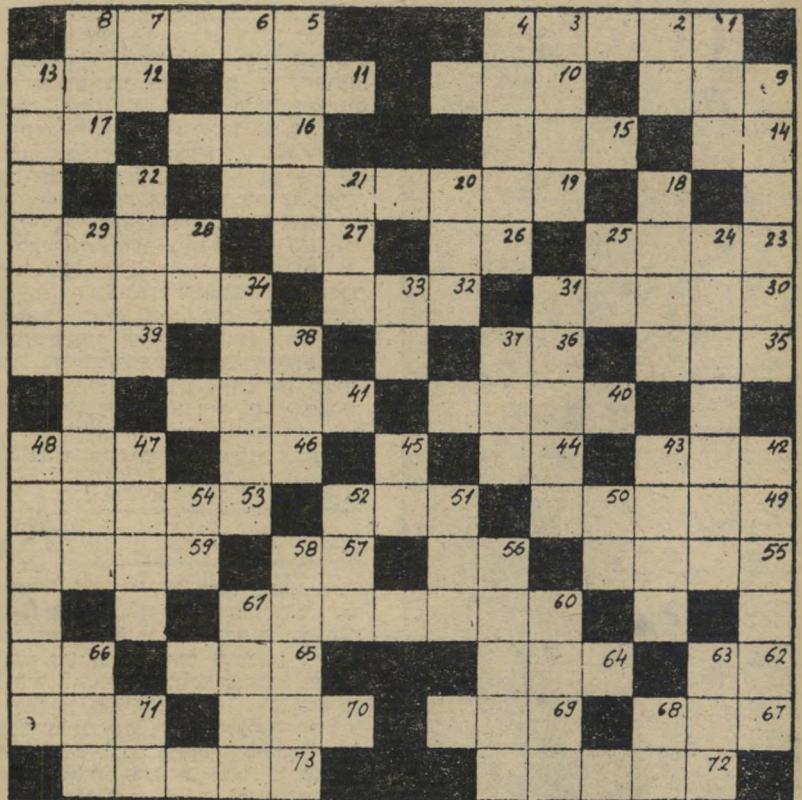
עבודה קשה ומכתבים הביתה

התקופה הקשה ביותר הייתה כשהייתי כשהתחרתי מחמתני, חיתי בודד, כל הזמן חיה נדמה לי שכל אחד ברחוב עוקב אחרי, /

קשה לי להסביר איך נשארתי בחיים אחרי 10 שנים במחנות הרוסיים, אבל אולי בגלל שני דברים, שהם הצילו אותי: קולם כל, עבדתי, עבדתי קשה כל הזמן, כמו שהייתי רגיל עוד מנעורי ומהארץ, ובזמן החופשי שלי כתבתי מכתבים לאשתי, כתבתי לה למעלה מ־400 מכתבים, היא שומרת על כולם, /

הנה, למשל, מכתב בצורת שיר שכתבתי לה: / "רוזה היקרה שלי, את שואלת אם העולם צודק? / העולם הוא טוב, רק האנשים רעים, / יש לי בית, בית־אבא, אשה היתה לי / איבדתי הכל, אני הרוס, / בחיים יכולים להימצא המיד בסכנה, / עבור כולם אני באמת הטיפש האמיתי / איבדתי את החופש, את החברים והידי־דים, / בודד אני עם חמירות שלי, / את השירים האלה כותב לך אני בדמעות, / הנניר הלבן ספוג בדימעותי, / אני היהודי הנודד ולא משורר / את ליבי המר אני שופך לפניך, /

אהובתי / הדרך קשה מאוד קשה, עם כל צעד קשה יותר ויותר / ואין כוחות להחזיק את הרגליים, / הן שוקעות עמוק עמוק בהרי השלג, / והרוח תחזק שורקת ושורטת בפנים, / עוד צעד ועוד צעד, העיקר לצאת מהשטח / ועלייך כך לצאת מהדרך המרה, / הסכנה גדולה, איפה

לנבות היורעאלי (72) ירק מאכל (73)

הענקת, /

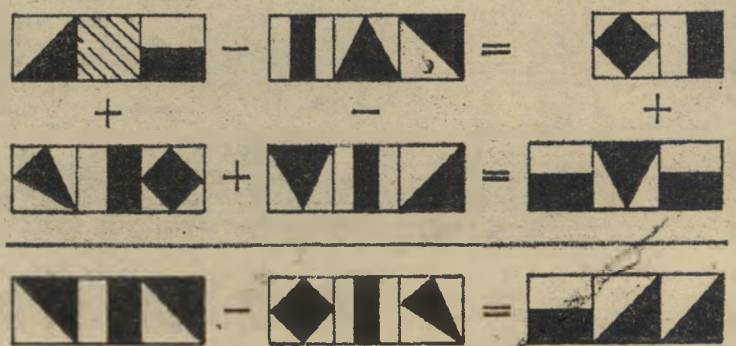
מאונך: /

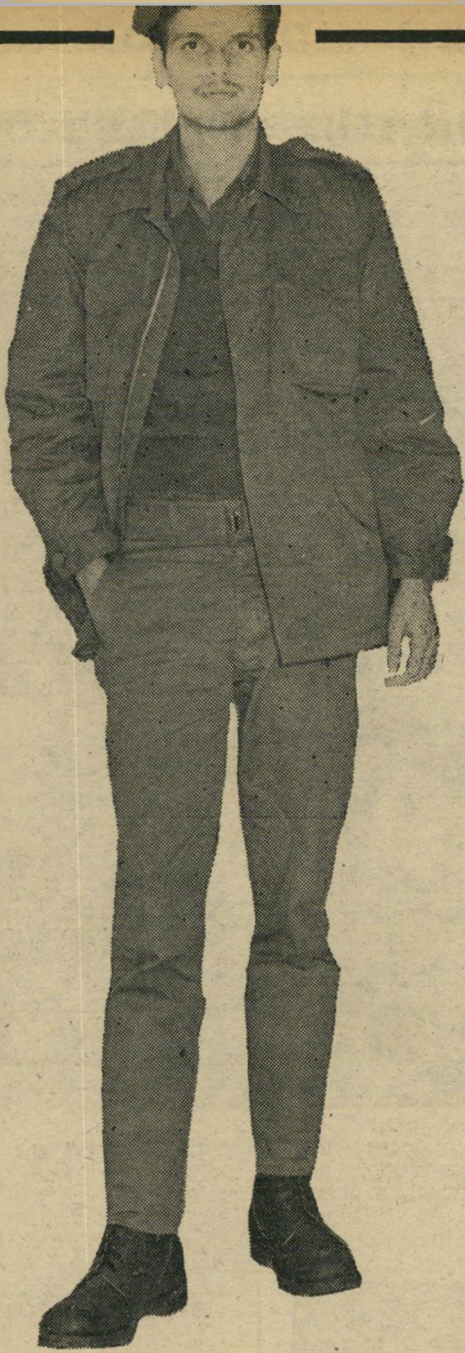
(1) אחד המזלות, (2) סוד, (3) קפי־טל, (4) חג שמח, (5) פסולת מת־כת, (6) ריקנות, חוסר אוויר, (7) סימון לשם האלוהים, (8) טיל, (9) יבשת בה נמצאים ישראלים רבים, (10) אחת האגדות שנוספו במלחמה, (11) חותך לפרוסות, (12) רעב, (13) ריבית קצוצה, (14) מירח בשמן — בטקס הכתרת מלך, (15) שר חוץ פעיל, (16) תשלום לרשות, (17) בן משפחה, (18) אלוף פיקוד, (19) נהר באירופה המזרחית, (20) ענף, (21) מתכת, (22) מתייקר וחסר באירופה, (23) בעל חי עקשן, (24) רכסודה, (25) תינוק, (26) צליל, (27) בעל חי טורף, (28) שכונה בחיפה, (29) ראשי תיבות המשמשים לסימון תוספת למכתב, (30) ריקוד, (31) התייקר בימים אלה, (32) חן גנינה, (33) סמל יהודי, (34) 58, (35) 60, (36) תואר אצולה, (37) עומד במקום נמוך בסולם ההתפתחות, (38) חינוך, ללא תוצאות, (39) סעודה, (40) כלי הקשה, (41) בסיס, /

מאונך: / (1) כסא נמוך, (2) מדינה אויבת, (3) עוף מאכל, (4) כבשן, (5) סוללה, (6) "מלטה...", (7) בהמה גסה, (8) עם הארץ, (9) בית אריות, (10) בין שתי נקודות עובר כזה ישר אחד, (11) תופעה ישראלית המכערת את נוף הארץ, (12) קוסמוס, (13) מספק פלוגה, (14) מבני נוח, (15) בעל חי ממשפחת המכרסמים, (16) ליקר עשוי מהדרים, (17) תהום, מעמקי ים, (18) גל אדיר, (19) פסח על שני הסעיפים, (20) גוף, (21) מוקש, (22) 39, (23) "לה ולגדעון", (24) קערה, מושב לעשות צרכים, (25) 41, (26) ה־אלוף המרואיין ביותר בצה"ל, (27) מלחמה בה פותח הצד המפחד מהתקפה עליו, (28) לא קשה הפוך, (29) כנף הבגד, (30) מלך עשוי מהדרים, (31) תהום, מעמקי ים, (32) גט, (33) מאבני הריחים, (34) 53, (35) כחש, (36) שר "בטחוני", (37) תו גנינה, (38) דימון, (39) 59, (40) הצלחה, (41) מנהיג פועלי שהתקין את 41 מאוון, (42) אביון, (43) מסימני הקלפים, (44) 65, (45) זונה תנכית, (46) 66, (47) יען ש..., (48) 67, (49) פרי, (50) צמח נוי, (51) 70, (52) לאן? לסיני, (53) 71, (54) היה

חשבוע 1891

זוהי חידה חשבונית, כל ריבוע מסמל סיפרה, לאותן חספרות יש אותם סימנים, בעזרתן של פעולות חיסור וחבור, יש למצוא איזון סיפרה מציון כל סמל של ריבוע.

מורא רדולף שוורצבוים

"צה"ל חונך אותי!"

יהודים אחרים בעולם שלא נולדו בישראל ושלא ביקרו בה בחייהם, כאורח ישראלי בעל נתינות כפולה. מבחינת החוק היבש נחשב רדולף לאורח ישראלי לכל דבר, עליו מוטלות כל חובות אורחי ישראל. למה? מפני שאמו היתה בשעתו אזרחית ישראלית ובשעת שירותה מהארץ לא דאגה לבטל את אזרחותה הישראלית. אפילו לא היה רדולף בא לישראל, הרי מבחינת החוק הישראלי היו גם ילדיו, נכדיו וניניו, שהיו נולדים בגרמניה בבחינת אזרחים ישראליים. די בעובדה שמי שהוריו של יהודי שנולד באיוה מקום בעולם הוא אורח ישראלי, כדי לתורש מעמד זה לבניו, נכדיו וניניו עד מאה דורות ויותר.

המאהבת

היצטוותה לעזוב!

רדולף לא ייחס חשיבות לדבר ולא תבין את משמעות החוק שיום אחד קיבל גם הודעה כי עליו להתייבש בלישכת הגיוס בחיפה כדי להתגייס לצה"ל. הוא חשב שנפלה כאן איזו אירוניה, אבל מה שאירע היה מילכוד במלוא מובנה של המילה. הוא מיהר ל"התקשר עם עורך-דין שיעץ לו לפנות לשיטונות הצבא ולבקש רשות יציאה מתארץ.

מאחר שהוא רשום בתיקי משרד-הפנים כאורח ישראלי, הרי אם ירצה בכך או לא, אין לו אפשרות לעשות דבר כנגד זה. כאורח ישראלי חל עליו חוק שירות ביטחון. עד לשנת 1970 היה סעיף בחוק זה שאיפשר לשרהביטחון לשחרר מחובת שירות צבאי אזרחים ישראליים בעלי נתינות כפולה. אולם ב-1970 בוטל החוק, וסמכותו של שר-הביטחון לשחרר אזרחים משירות צבאי הוכללה בהגדרה כללית, לפיה משחרר שר-הביטחון משירות כזה, לפי שיקול-דעתו, אזרחים ערבים של המדינה. למשל.

לרדולף לא נותרה ברירה אלא לבקש שיתרור מחובה בגיוס תוך הנמקה כי מעולם לא ידע כי הוא אורח ישראלי, כי אינו דובר עברית וכי אין הוא רוצה לשרת בצה"ל. הוא שלח בקשה כזו בראשון ל-אוקטובר השנה. אלא שהיא לא הגיעה מעולם לדיון. שכן ב-6 באוקטובר פרצה המלחמה ומיד לאחריה קיבל רדולף ציגיוס ל-13 בנובמבר. הוא ניסה אומנם לעזוב את הארץ לפני מועד זה, בדרכונו הגרמני, אבל נעצר בתחנת הגבול, שם בוטלה אשרת התייר שלו לישראל. ב-13 בחודש זה נאלץ רדולף להתגייס וללבוש מדים של צה"ל. כל טענותיו ותסבירו כי הוא "נחטף" לצבא בניגוד לרצונו ומבלי לדעת בכלל שהוא אורח ישראלי, לא חועילו.

אינני רוצה לשרת בצה"ל. אינני ישראלי. אני לא יודע מילה אחת בעברית. אני אורח גרמני. אין לי שום קשר ושום רגשות למדינת-ישראל. אבל מדינת ישראל מכריחה אותי למלא את "חובתי היהודית". פשוט חטפו אותי לצה"ל וגייסו אותי בכוח בניגוד לרצוני. רדולף איזאק שוורצבוים, 18, הצעיר שהשמיע הצהרה זו, משרת מזה כשבועיים כחייל בצה"ל. פרשת גיוסו מזכירה במידה מסוימת את שיטות הגיוס ברוסיה הצאריסטית, כאשר "מגייסים" היו עוברים בקהילות היהודיות וחוטפים צעירים יהודים לעבודת הצבא. מעבר להיותה טרגדיה אישית של צעיר יהודי, שנקלע במיקרה

הנאהבים משוטגארט

רדולף שוורצבוים (במדי צה"ל) וקורטה רוזל, הגיעו לישראל אחרי שהוריו היהודים של הצעיר התנגדו לאהבתו לצעירה הגרמניה הנוצרית. עתה גויס רדולף בניגוד לרצונו לצה"ל ואילו קורטה עומדת בפני גירוש מהארץ, סיפורם מהווה סיפור רומיאו ויוליה נוסח 1973.

לישראל בתקופת מלחמת יום-הכיפורים, היא חושפת גם מציאות מוזרה של "מילכוד 73" נוסח ישראל, המבוצע כחוק לפי חוקיה ותקנותיה של מדינת-ישראל.

רדולף נולד למישפחה יהודית בגרמניה לפני 18 שנה. אמו, פולה אברמוביץ, עלתה לישראל מפולין אחרי מלחמת העולם, ירדה מהארץ בשנת 1953. בגרמניה נישאה לאברהם שוורצבוים, בעל חנות הבגדים נשים בעיר שטוטגארט. "נולדתי כיהודי-גרמני, אני נושא דרכון גרמני ואני בעל אזרחות גרמנית. מעולם לא היה לי כל קשר לישראל. אמי אפילו לא סיפרה לי על תקופת מגוריה בישראל, לפני שנולדתי." סיפר רדולף. הקשר היחיד שלו לישראל היה בעובדה שכמה מבני המשפחה מתגוררים בישראל. בהיותו ילד, בא מיספר פעמים עם הוריו לבקר.

רדולף סיים את לימודיו התיכוניים והתכוון להמשיך בלימודי עתונות באוניברסיטה. אבל לפני מיספר חודשים פרץ משבר בינו לבין הוריו. הוא התאהב בצעירה גרמניה, קורטה רוזל, בת עיר קטנה בגרמניה שבאה לשטוטגארט כדי לעבוד שם. הצרה היתה שקורטה היתה מבוגרת מעט מרדולף ומה שיותר חשוב — היא היתה נוצרית. כאשר נודע להוריו של רדולף על יחסיו עם הצעירה הגרמניה הנוצרית, הם סקרו עליו לנתק את קשרי עימה. אהבתו של רדולף היתה חזקה ממיצות הוריו. כנאהבים צעירים ורומנטיים, הגיעו רדולף וקורטה למסקנה שבשנות ה-70 של המאה ה-20 אין מקום לפרשה נוספת נוסח רומיאו ויוליה. הם החליטו לברוח יחד מבתיים ומגרמניה, לצאת למקום שם לא יפריעו איש לאהבתם. מאחר שלא היה בידיהם אמצעים כספיים, החליטו לצאת לישראל, להתנדב ל-עבודה באחד הקיבוצים עד אשר תיפסק התנגדות הוריו של רדולף ליחסיהם.

קורטה הגיעה ראשונה לארץ, כמתנדבת, שהתה בקיבוץ מיוזע בעמק-ירדן. רדולף הגיע לארץ בי עקבותיה והצטרף אליה. שניהם הגיעו לארץ כתיירים עם דרכונים גרמנים, בהם הוטעו אשרות-כניסה של מדינת-ישראל. אבל לפני כחודשיים קיבל רדולף מכתב ממשרד הפנים הישראלי. נאמר בו כדלהלן: "לפי הודעת תחנת ביקורת הגבולות נכנסת לארץ ביום 8.7.73 על-פי אשרה ורישיון לשיבת ביקור שניתנה לך בתחנת-הגבול בדרכונך הזר. אנו מפנים את תשומתי לבך כי בדיקת האזרחות שנערכה לגביך מראה כי הינך אזרח ישראלי ומודיעים לך בזה כי היה עליך להכנס לישראל במימך נסיעה ישראלי ובמעמד של ישראלי חוזר."

רדולף, שאינו יודע עברית, לא הבין את הכתוב

ככל הנראה היה זה אביו של רדולף שסייע לגיוסו המהיר. האב הגיע בעקבות בנו לישראל, וכאשר נוכח כי רק גיוס לצה"ל עלול להפריד בין בנו לבין הצעירה הגרמנית שבחברתו, מיהר כנראה להודיע למשרד-הפנים על כוונתו להסוך לתושב ישראלי. היתה זה סיוע נוסף להוכחת אזרחותו של רדולף. על התערבותו של האב מאחורי הקלעים מעידה העובדה שיחד עם קבלת צו הגיוס לצה"ל, קיבלה גם קורטה רוזל, ידידתו, חומנת ממשרד-הפנים. כאשר הופיעה שם, כנדרש, נאמר לה כי עליה לעזוב מיד את הארץ משום שתוקף אשרת הביקור שלה סג ואין כל כוונה להאריך לה אותה.

"מדוע?" שאלה קורטה.

"מפני שאת נוצרית!" היתה התשובה.

אחרי שפנתה לעורך-דין, הסכים משרד-הפנים ל-האריך לה את אשרת הביקור בארץ. אולם עתה נמסר לה כי אם לא תעזוב את הארץ כנדרש, יהיה צורך לגרשה בכוח.

"אני מתבייש עתה כיהודי," אמר רדולף, "שיהיו אחרים החיים במדינה זו מכניסים אותי ואת אהובתי לצרות כאלה. אינני יודע מה לעשות. אינני מבין איך אפשר לחטוף אותי ולגייס אותי בניגוד לרצוני ולקבוע בצורה חד-צדדית שאני אורח ישראלי. אין לי שום כוונה לשרת בצה"ל. אני ארעיש עולמות, ואזעיק את דעת-הקהל בעולם נגד אי-צדק זה. לא איכפת לי אם ישימו אותי בכלא בגלל זה."

בינתיים נמסר לרדולף כי עומדים לצרף אותו ליחידת תותחנים קרבית.

השבוע חזר לישראל יהודה כגן, ירדן מגבעתיים, שישב עשר שנים במחנות-הסגר סובייטים, משום שחזר לברית-המועצות אחרי שברח משם והסך לאורח ישראל. סיפורו מתפרסם במקום אחר בגיליון זה (עמודים 22-20). דעת-הקהל והעיתונות בישראל חתריעו נגד העוול חבלתי-אנושי שנעשה לאיש, בגלל ניצול סעיף יבש בחוק הסובייטי. השבוע הסתבר כי אותו מילכוד, האפשרי לפי החוק הסובייטי לגבי מי שתיה אורח סובייטי בעבר, ייתכן גם לפי חוקי מדינת-ישראל, תקופעים באופן שרירותי וחד-צדדי מי הוא אורח המדינה.

אנשים

שבה הסיח האשמות חמורות כלפי אברהם („אברשח“) אהרונסון. הדבר היכה גלים במדינת, נוצל על-ידי סיעות הימין לנגח את השר יגאל אלון שאברהם היה אחד מ־עוזריו הקרובים. שבוע אחרי המלחמה שהה מרגלית באפר ריקה, והפליט בשגגה כדור מ־האקדח שלו. הכדור נקב את ידו, פגע בעורק ובעצם, והוא אושפז בבית־חולים שדה ב־קווים הקידמיים. „שכבתי שם עזוב וגלמוד“, סיפר מרגלית, „לא היתה לי שמירה, היה לי קר, והאחות טיפלה בשבויים מצריים. התפללתי שיבוא מי שהו, ואז פיתאום ראיתי אדם בא — ולא האמנתי למראה עיני. מכל מאות אלפי הישראליים, זה היה דווקא אברהם, במדי קצין. לא ידעתי מה לי הגיד, אבל הוא ניגש אלי, ו־כשרציתי להתנצל אמר, 'עזוב שטויות, מה זה חשוב'. וכך טיפל אברהם שהיה קצין ליווי ביחידת דובר צה"ל במרגלית, הביא לו מה שדרוש לו ועזר לו להתגבר על המשבר. מסכם מרגלית: „אילו כתבתי את זה בספר, מי היה מאמין לי?“

■ בעת שביקרו שרי ממשלת ישראל בגדה המערבית של תעלת־סואץ, לפני שבועיים, וערכו סיור על גשרי התעלה בלוויית האלוף אריק

שוכחים. כנראה, את הקנוניה שלו עם ח"כ המערך אברהם עופר. ח"כ יוחנן בדר התלונן באוזני ח"כ המערך יונתן יפרח שעד היום הוא מקבל מכתבים שעליהם רשומה ה־כתובת: „חבר הכנסת בדר עזר פה, הכנסת, ירושלים“.

■ מדוע רוצה שולמית אלוני לדחות את הבחירות? לכך יש, לדברי קרוביה, סיבה פשוטה. בחודש ספטמבר ביקרה אלוני בכפר־הנופש של רפי נדבון באילת, ושם קרא שולם שאול המפורסם את כף־ידה. שאול אמר שיהיה מיפנה בחייה בשנת 1974. אלוני התרשמה, ושאלה כמה פעמים אם אמנם אינו טועה, וזה יקרה דווקא ב־1974, ולא בסוף 1973. שאול עמד על שלו, ואלוני הסיקה מכך שלא תיבחר לכנסת השמינית. עכשיו היא מתאמצת לדחות את הבחירות כדי שחנבואה תוכל להתאמת.

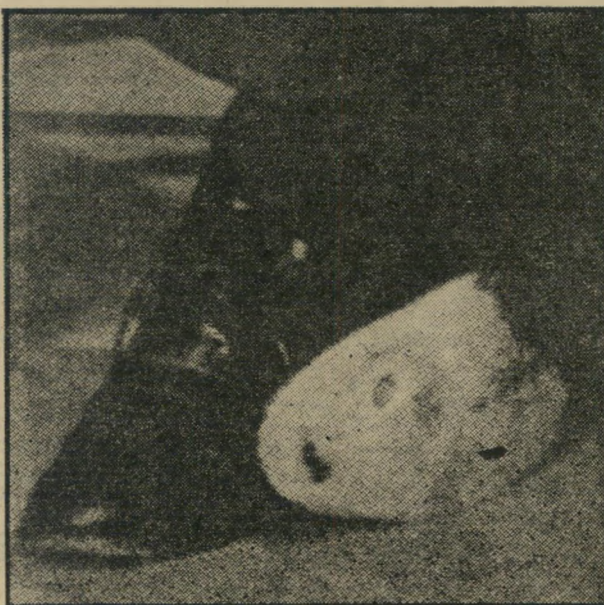
■ כמה שבועות לפני ה־מלחמה כתב העיתונאי דן מרגלית סדרה של כתבות,

מעצב האופנה הפאריסאי הנודע, הגיע לאילת לבילוי חופשה. אולם הוא לא הגיע בנפו. יחד עימו הביא קולקציה שלמה של יצירות אופנה חדשות, פרי תכנונו, ואוסף של דוגמניות ישראליות שהופיעו בתצוגת האופנה הישראלית הראשונה שנערכה אחרי המלחמה. בשיאה של התצוגה, הוצעה שימלת ערב שחורה, שהודגמה על־ידי הדוגמנית תמר (בתמונה למעלה) למכירה פרטית. בתמונה נראה פינזטי בחברת שתי דוגמניות.

שרון, הם נדהמו לראות את הערצת החיילים בסביבה אליהם. כאשר עלו אל המסוק ש־עמד להטיסם מהמקום, נשמעו לפתע צעקות מפיות החיילים: „אלמוגי! אלמוגי!“ שריהעביר דה, יוסף אלמוגי, שעלה איתה שעה למסוק, הופתע מעצם העובדה שהחיילים זיהו אותו וקראו בשמו. כשחיוך רחב על פניו פנה אל החיילים ונוסף להם בידו. אלא שאז קראו לעברו החיילים שצעקו את שמו: „אלמוגי — זו! אל תסתיר את אריק!“

■ כאשר פרצה המלחמה היתה אחת מהודעות הכוננות שנמסרו לאזרחים באמצעות ה־רדיו, להרחיק מקריבת בתיהם חומרים דליקים. הברדן אבי בחט הסתכל בעקבות ההודעה מבעד לחלון דירתו החוצה, ראה את תחנת־הדלק השוכנת מול ביתו והתלבט קשות איזה מוסד יעזור לו להרחיק אותה.

חני פרי הדוגמנית הישראלית המצליחה בניו־יורק, הגיעה בשבוע שעבר לארץ ומייד התנדבה לשירות העם. גייסו אותה כדי להקביל פני שבויים חוזרים ולחלק להם מכשירי רדיו, טרנזיסטור, מתנת נשיא המדינה. אחרי־כך גייסה חני לתצוגת אופנה בפני חיילי צה"ל, הדגימה בפניהם, גם אופנת כובעי־גרב.

■ הופעתו של שריהבי טחון מושה דיין ביום השישי האחרון בפני פרקליטי תל־אביב בבית־הפרקליט, בה חזר על הצהרותיו הניציות השחציניות מלפני המלחמה, שהוכיחו כי לא למד דבר, הסתיימה ב־שערוריה. לפני הופעתו של השר נמסר לפרקליטים כי דיין יענה בסוף הרצאתו על שאלות שיוצגו לו על־ידי הנוכחים. רבים מהנוכחים הכינו את שא־לוחיהם מראש בכתב בתיקה כי יוכלו לשאול את דיין בקשר לדברים המעיקים על ליבם. אבל אחרי שסיים דיין את נאורו מו הניצי הוא מיהר לרדת מ־הבמה מבלי לאפשר לפרקליטים לשאול את השאלות שהכינו. כאשר היה דיין בדרכו ליציאה, בצעדים מהירים, הטיח בפניו אחד מעורכי־הדין: „אבל הבריתו לנו שנוכל לשאול אותך שאלות.“ השיב לו דיין: „אני מכיר את השאלות ומכיר גם את התשובות. לא מעניין אותי מה אתם חושבים על זה.“

■ כאשר קרא מנחם בגין את הידיעה על נאואו של ריצ'רד ניקסון, שבו הצהיר הנשיא האמריקאי „אינני נר כל־י, נזכר בבדיחה על הרב שביקר אצל הגביר. קופת הרב גביר היתה פתוחה, כשהגביר נקרא החוצה. ביקש אותו הרב לסגור את הקופה. השיב הרב: „אני מאמין לך, רבי.“ השיב הרב: „אני יודע שאתה מאמין לי, אבל אינני רוצה שי־מחר תספר לכולם: 'השארתי את הרב עם הקופה הפתוחה, ואני רוצה להגיד לכם שהוא לא גנב. את המילה, לא־ישר כחו, ויזכרו רק שהרב גנב.'“

■ לחברו של בגין אין

הנרי קיסנינג'ר

מזכיר־המדינה האמריקני עשה בחודשים האחרונים קילומטר ראז' מסביב לעולם, יותר מאשר כל שר־חוצ' של איזו מדינה אחרת. אומנם, את מר־בית הדרך עשה במטוסים ובמ־כוניות, אולם נראה שבביקוריו, עשה גם קילומטרים רבים ב־רגל, בהסתודויות בטרקלינים ובלישכות נשיאים. תוצאות המאמץ הרב ניכרו בנעליו.

עיתונאי זר מספר איך נראתה

המלחמה בעיני האיש ברחוב בקאהיר

הצד השני

של המטבע

הגנרל שאזלי: הוא רצה להתקדם

בר־לב דומה מאוד לוויכוח בין שאזלי ואיסמעאיל. אפילו הנימוקים בעד ההסתערות קדימה לעומת ההמתנה הזהירה, היו זהים בשני עברי החזית, ובאותם הימים עצמם.

כיום, שאזלי הוא הגיבור במצריים, ואולי יש משהו החושש מפני האפשרות שיבוא במקום אל-סאדאת, אם הנשיא ייכשל ולא ישיג הסדר מתאים בוועידת השלום. על כל פנים, הציעו לשאזלי את התואר "מרשל". אבל שאזלי סירב. מתלוצץ צצים בקאהיר שכל המרשלים עד עכשיו היה להם סוף רע. נגיב היה במעצרי-בית במשך שנים רבות. המרשל עצמו התאבד, וכו'. לכן לא הסכים שאזלי לקבל את התואר, ונשאר גנרל.

פנים אל פנים

א חרי־כך באו השיחות ליד הקילומטר ה-101. זה היה מיסנה גוסף. ביום הראשון ראו בטלוויזיה את המישלחת הצרית, והמצלמה השתהתה המון זמן על פניו של הגנרל הפיני. את הישראלים לא ראו. רק בצילום מרחוק, במטושטש, הרגישו שהם היו שם. היה ברור שהטלוויזיה לא העזה להראות לציבור שהמצרים והישראלים יושבים יחד, פנים אל פנים.

ביום השני כבר הראו את שני הצדדים. כנראה חשבו שהציבור הוכן בצורה מספקת. עכשיו יש במצריים צפייה לקראת ועידת השלום. יש סקרנות קיצונית לגבי ישראל ולגבי כל דבר ישראלי. העם עייף מן ה"מלחמות", ובאמת רוצה בשלום.

זאת לא אומרת שקל בשבילו להכיר בישראל. זהו מחסום פסיכולוגי, שעוד צריכים לעבור אותו. אבל מצב־הרוח מאפשר שינויים. היו מיפנים כה רבים בתודעת המצרים בתקופה קצרה זו של המלחמה, שהרבה מוסכמות התערערו, והרבה דברים השתנו. ועידת־השלום יכולה לגרום לעם המצרי לשנות את יחסו לישראל מן היסוד.

כשעובתי הפעם את מצריים, שמעתי מכמה וכמה אנשים: "היה מעניין לבקר בתל־אביב. מוכרחים פעם לראות מה זה ישראל. איך החיים שם. איזה מין אנשים הם אלה."

אני חושב שהסקרנות היא הרגש החזק ביותר של המצרי כלפי ישראל. סקרנות המהולה לא מעט בהערצה.

בעיני המצרים, קרה דבר פשוט: הישראלים הבוגדניים ניצלו את הפסקת האש, שמצריים הסכימה לה משום־מה, ותקעו סטין בגב הצבא המצרי. אחרי שהמצרים הפסיקו בתוסילב להילחם, הם פרו צו לתוך מצריים, כיתרו את הארמיה ה"שלישית" וחדרו לסואץ.

התגובה היתה התפרצות של זעם, ובפעם הראשונה היה זעם זה מלווה גם בשינואה כלפי הישראלים, שהתנהגו בצורה כל־כך בלתי־הוגנת.

קשה לתאר איך התבטאה התגובה הזאת. התרחש משהו במעמקי הלב של העם ה"מצרי". היתה הרגשה של עלבון, של התיקומנות. קבוצות־נוער יצאו מקאהיר ב"רגל לעבר סואץ, בלי נשק, כדי להילחם למען העיר. המישטר התחיל לפחד מפני התנועה הזאת, ועצר את היוצאים. בכל מיני מקומות בקאהיר התחילו לביים אימור גים כלשהם לנוער, בכל מיני כלי־נשק מגוחכים, רק כדי למנוע מהם לעשות משהו על דעת עצמם.

אני חושב שהמישטר של אנוואר סאדאת התנדנד באותו זמן. היתה צפויה סכנה לקיומו. ארמיה מצרית שלמה נערכה סביב קאהיר, כדי להגן על המישטר.

שאזלי הוא הגיבור

ה ית זה סוד גלוי במצריים שבמיה המערכה היתה התנגשות מתמדת בין הגנרל סעד־אל־דין שאזלי, הרמטכ"ל בן ה-51, שפיקד על הכוחות, ובין הגנרל איסמעאיל, שר־המלחמה (לפי מושגים ישראליים), איסמעאיל מילא את תפקיד ה"רמטכ"ל, ושאזלי היה מפקד החזית).

שאזלי רצה לרוץ קדימה, אחרי הניצחון בקו בר־לב. איסמעאיל עצר אותו. הוא היה בטוח שהניצחון הקל בקו בר־לב היה מדומה, ושה תוכנן על־ידי צה"ל כדי להכניס את הצבא המצרי למלכודת.

כשקבל דיווח על האיוש הדליל של מעוזי קו בר־לב, הוא היה בטוח בכך. הוא לא יכול היה להאמין שמול ההכנות המצריות היה קו בר־לב מתחת לתקן של ימי־שלום רגילים. הוא חשב שזה מתוכנן, ושהכוח של צה"ל מרוכז ומקובץ במטלה כדי להנחית מכת־נגד מוחצת. לכן פקד להיעצר.

כיום, בישראל, מסתבר שאותו מצב שרר גם אצלכם. הוויכוח בין אריאל שרון וחיים

איסמעאיל וסאדאת: הם פחדו ממלכודת

מה קרה במצריים בעת המלחמה? איך השתקפה המלחמה בעיני האיש ברחוב בקאהיר?

על כך סיפר השבוע עיתונאי זר, ששהה במצריים בימי המלחמה. עיתונאי זה מכיר היטב את העם המצרי, וביקר במצריים פעמים רבות.

זהו רשמיו:

התגובה היתה עצומה. כל העם היה שרוי באכסס־אזה. ההערצה לצה"ל במצריים היתה עצומה. והידיעה שהצבא המצרי ניצח את צה"ל, וכבש את מעוזיו, נתקבלת בתת־להבות שקשה לתאר.

זה היה מצב־הרוח עד ל-22 באוקטובר. הפסקת־האש הפתיעה את המצרים. הם לא הבינו מדוע זה דרוש, כאשר הצבא המצרי מנצח.

ואז בא המיפנה הגדול הבא — כאשר נסתבר לעם המצרי שכוחות צה"ל עומדים בשערי סואץ.

זה לא נודע מייד. עבר כמה זמן עד שכלי־התקשורת העזו לספר על כך. התיגובה היתה הלם.

בגידה ושינאה

ה ודם כה, צריכים להבין מהי סואץ? בתודעת המצרים. במצריים יש רק שלוש ערים חשובות: קאהיר, אלכסנדריה וסואץ. זוהי העיר השלישית במדינה, והיא קשורה באחד המיפעלים החשובים ביותר של מצריים — התעלה. סואץ היא למצריים מה שהיפה היא לישראלים.

המצרים לא קיבלו את הדבר כניצחון צה"ל בשדה־הקרב. שום דבר לא הכני אותם לכך.

על כך סיפר השבוע עיתונאי זר, ששהה במצריים בימי המלחמה. עיתונאי זה מכיר היטב את העם המצרי, וביקר במצריים פעמים רבות.

זהו רשמיו:

הניספחים הצבאיים של המעצמות הודיעו על כך לממשלותיהם. גם העיתונאים דיווחו. כמובן, לעיתוני העולם.

כשפרצה המלחמה והחלו גיעות ידי עות־הניצחון, לא האמין להן איש. האנשים ישבו בבתי־הקפה, הקשיבו להודעות הרשמיות ברדיו, וחייכו. הם היו רגילים להודעות כאלה מהמלחמה האחרונה, וזכרו איך שיקרו להם אז. הם קצרו איש לרעהו, כאילו לומר הפעם לא ירמו אותי.

זה נמשך עד ההודעה הצבאית מס' 10, בערך, ואז פתאים השתנה הכול.

התלהבות והלם

ראו בטלוויזיה את יחידות־הצבא ש"צלו את התעלה. את המעוזים הכי בושים של קו בר־לב. הגיע הרגע שהכול

מדובר על אחת המכות הנוראות

שירדו על צה"ל, ושחרמו לאסון

של ה'6 באוקטובר...

להנמקת הצעתנו להסיר מסדר-היום את הצעת הליכוד לאפשר למועמדי-בחירות לשרת בצה"ל, אמרתי את הדברים הבאים:

אורי אבנרי: הרשו לי הערה אחת: לפני שלושה שבועות בלבד נתן הליכוד יד לקנוניה לשחק את הכנסת, ולמעשה להשעות את המיסטר הפרלמנטרי בישראל. עכשיו, כשזה נוגע לאינטרסים המיפלגתיים שלו, הוא מכנס את הכנסת כל שני וחמישי.

הטוראים חסמו בגופם

רבותי, אני גאה מאוד שהיתה זאת סיעתי, שהעלתה

אלוף שרון: לאן?

(זאב ב"הארץ")

את בעיית שירותם של מועמדי-הבחירות בצה"ל, מפני שזה נוגע ללבליבו של צה"ל. שום פאתוס, אמיתי או מזויף, לא ישנה את העובדה הזאת.

מדובר פה על אחת המכות הנוראות שירדו על צה"ל, ושחרמו לאסון של ה'6 באוקטובר: מכת הפוליטיזציה, מכת המיפלגתיזציה של צה"ל.

במשך שנים ישבו קצינים בכירים, מפקדים עליונים, וניהלו פלירטים עם מיפלגות. הם חשבו על קאריירות פוליטיות, במקום להכין את צה"ל למלחמה הזאת. בחקירה החשאית שהחלטתם עליה תנסו אולי להעלים זאת מהציבור, אבל הציבור יודע שרבים מן האלופים האלה, האחראיים לאסון — במקום לעסוק בצה"ל, ניהלו בשנים האחרונות משאומתן על איזו עירייה, על איזה מקום ברישימה של איזו שהיא מיפלגה. זוהי האמת היסודית. עכשיו בא הליכוד ואומר: אנחנו נגד פוליטיזציה, אנחנו נגד מיפלגתיזציה — כתנאי שזה נוגע לאחרים. כשזה נוגע לי — זה בסדר, זה משהו מיוחד.

מרדכי שורקים: לך טוב, אין לך אלופים. **אורי אבנרי:** לי יש טוראים, ואני גאה בכך. במלחמה הזאת ניצחו הטוראים והסגנים, ולא האלופים. תאמיני לי, לא האלופים בלמו את הצבא המצרי בגופם!

האוגדה של הליכוד

אדוני היושב-ראש, כל הוויכוח הזה היה בלתי-אפשרי בימי כהונתו של דויד בן-גוריון כשר-הביטחון.

בתוך המערך עוד נמשך הוויכוח, כאשר התכנסת ישיבת הכנסת. וכך קרה — שוב! — שסיעת-היחיד שלנו נאלצה לנהל את המאבק לבדה ממש, כשהיא משמשת פה לכל "היונים" הנפחדים של המערך, שלא העזו לתמוך בנו בגלוי, ורק הביעו בחשאי את תמיכתם בפנינו ובכמה קריאות-ביניים רופפות את הסכמתם לפעולתנו.

"כינוס זה

איננו חוקי!"

נכנסנו לקרב ברגע שהתחילה הישיבה. כאשר הכי ריו הינו"ר על הנושא, קמתי ממקומי:

הינו"ר ישראל ישעיהו: הצעת-לסדר לחבר-

הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי: אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה,

אני טוען שכינוס ישיבת-פרגה של הכנסת על הנושא הזה איננו חוקי.

לפני שלושה שבועות קיבלה הכנסת, ביוזמת הליכוד והמערך, הצעת-חוק המשתקת את הכנסת והמוציאה אותה מאונס לפרגה פרמנטית.

תקנון הכנסת קובע בסעיף 36 (ב), שהצעה בחתימת 30 חברי-כנסת לכנס כינוס בפגרה דינה כהצעה דחופה לסדר-היום. הצעת-חוק פרטית איננה הצעה דחופה לסדר-היום, ואיננה יכולה להידון כהצעה לסדר-היום.

נניח לרגע שהכנסת היתה מחליטה לקבל את ההצעה...

מנחם בגין: אינך מתמצא בסוגיה. הגשנו הצעה לסדר-היום.

הינו"ר ישראל ישעיהו: אני אשיב.

אורי אבנרי: ...גם כאשר הצעת-חוק פרטית מנו-

סחת כאילו כהצעה לסדר-היום, היא נשארת הצעת-חוק.

הינו"ר ישראל ישעיהו: טעות בידך, חברי-הכנסת אבנרי.

אין עדיין הצעת-חוק פרטית מונחת על שולחן הכנסת.

מונחת הצעה לסדר-היום. הצעה דחופה לסדר-היום. ונדון בה כדי, כהצעה לסדר-היום. דיון בהצעה דחופה זו מתקיים בכנס המיוחד של הכנסת בפגרה. הכל כדי.

מנחם בגין: חברי-הכנסת אבנרי, אתה חושב שאיננו יודעים את החוק?

אורי אבנרי: נגד זה בדיוק אני טוען. אדוני היושב-

ראש, אי-אפשר להגיש הצעה לסדר-היום כשהכונה היא לחוק חוק. אם תתקבל ההצעה לסדר-היום גם אז לא תצא מזה הצעת-חוק, ותהיה זו החלטה ערסילאית. גם אז אי-אפשר יהיה לכנס את הכנסת כדי לחוקק חוק, אלא אם הממשלה עצמה מביאה הצעת-חוק.

הינו"ר ישראל ישעיהו: כרגע, בשלב זה, עומדת לפנינו הצעה לסדר-היום. הצעה דחופה, והיא תעמוד לדיון כדי. בכך השבתי לך, ואני דוחה את הצעתך לסדר.

מנחם בגין: זוהי הצעה לסדר-היום.

אורי אבנרי: זה לא כתוב כך. מה כתוב כאן?

הינו"ר ישראל ישעיהו: זה לא דו-שיח.

אורי אבנרי: זוהי הצעה לתקנון חוק. כתוב כך בפירוש.

הינו"ר ישראל ישעיהו: רשות הדיבור לחבר-

הכנסת אבנרי, להנמקת ההצעה.

שערוריית

הפוליטרוקים

והגורלים-העסקנים

מאותו רגע ניהלתי מלחמת-גרילה. ליוויתי את נאוי מיהם של שלושת דוברי הליכוד הימני — אברמוב,

הדיון בכנסת אתמול היה סוער והופרע מדי פעם בקריאות ביניים על ידי מהנגדי החוק ובראשם מר אורי אבנרי. כן היו חילופי קריאות

"הארץ" 22.11.73

שובל ותמיר — בקריאות שנועדו לשים את הדגש על השאלה האמיתית:

שניאור זלמן אברמוב: והוא גם מועמד לכנסת

השמית, הוא יכול לנהל תעמולת-בחירות? מדוע אתה שולל אותה זכות ממועמד שאיננו חבר-כנסת? מדוע האפלייה הזאת?

מאיר אביזוהר: זו שאלה מאוד רצינית, אם חבר-

כנסת יכול לפקד על אוגדה.

אורי אבנרי: גם חבר-כנסת שמועמד בבחירות —

חלות עליו כל המיגבלות החלות על מועמדים אחרים.

חבר-הכנסת המשרתים היום בצבא, והמנהלים תעמולה בשם המערך בכל רחבי צה"ל, הם שערורייה בפני עצמה.

שניאור זלמן אברמוב: חבר-הכנסת אבנרי, שאלת הפוליטיזציה בצבא היא שאלה חמורה, ואני מקווה שלא יירחק היום ונדון בסוגיה זאת, אבל היא אינה

21 באוקטובר 1973

הקנונייה של

פושטי הרגל

"הארץ" התמלא במאמרו הראשי על כך שמכל סיעות הכנסת היתה זאת דווקא סיעתנו, בתי-החבר-היחיד, שגילתה ששירות עסקני-מיפלגות כקצינים בכי-רים בצה"ל, ערב הבחירות, היא חפרה חמורה של החוק. אבל זה לא היה מיקרה. כאשר יש לחשוף שערורייה ציבורית כזאת, להפעיל את החוק ולהזעיק את הכנסת — מוטלת החובה כמעט תמיד על סיעתנו. פשוט אין שום סיעה אחרת בכנסת המוכנה והמסור-גלת למלא תפקיד זה.

וכך קרה שבשבוע שעבר התכנסה הכנסת לישיבה המיוחדת, שהיתה כלי-כח מוקדשת לבעייה שאנחנו עוררנו אותה — ושבח ניהלה סיעתנו לבדה את

יוזמתה של סיעת העולם הזה ויועצה המשפטי מר אבנר זכרון-החבר כי שירות זה מעורר קשיים חוקיים. העובדה כי פגם זה נתגלה רק בשל יוזמתה וערנותה של סיעה בת חברי-כנסת אחד, מעידה על אורחות המימסל בישראל ועל מידת פעילותן של המפלגות בכנסת.

"הארץ" 22.11.73

המאבק נגד אחד העיוותים החמורים ביותר במדי-נה — הפוליטיזציה של צה"ל.

זה התחיל ביוזמתו של אמנון זיכרונ, ובמיכתב שכתבנו ליו"ר ועדת הבחירות, לרמטכ"ל וליועץ המיש-פטי של הממשלה (העולם הזה 1890). התגובה היתה מיידית: השופט העליון חיים כהן קבע שאנחנו צוד-קים, וכי שירות מועמדי-הבחירות כקצינים בכירים נו-גד את החוק. היועץ המישפטי הודיע לרמטכ"ל שאין ברירה, ויש להעמיד את הקצינים בפני הבחירה להת-פטר מצה"ל — או להתפטר מן העסקנות המיפלגתית. במשך כמה ימים התנהל ויכוח ציבורי. ויכוח מור-זר — מפני שהוא התנהל ברובו תוך חחרמת הגורם שעורר את הבעייה. כך הזמינה הטלוויזיה הישראלית (לייזר דיוק: הטלוויזיה הישראלית-לילית) את נציגי כל הסיעות לדיון על נושא זה — מילבד סיעתנו. (היה זה אחרי שאותה סוכנות מיפלגתית הזמינה את נציגי כל הסיעות לדיון על ועידת-השלום — מילבד סיעתנו, שטיפלה בנושא זה יותר מכל שאר הסיעות גם יחד).

האלוף יריב הודיע שיתפטר מצה"ל. אריק שרון הו-

דיע שיתפטר מן הליכוד, ואז נקטו סיעות-הליכוד בתח-

בולה פרלמנטרית: הם ביקשו לכנס את הכנסת כדי

לדון בנושא הבא: "הצעה לתקנון סעיף 56 בחוק

הבחירות לכנסת, שיאפשר למועמד לכנסת על פי בק-

שתו בכתב לשרת שירות-מילואים."

כלומר: שלושה שבועות אחרי שהליכוד עשה

קנונייה עם המערך (קנונייה בדרי-עופר מס' 2) להפ-

סיק את כל פעולת החקיקה מטעם חברי-הכנסת, הוא

עצמו ביקש לכנס את הכנסת כדי לחוקק חוק מיפלגות.

תחילה היה נדמה שהמערך יתנגד מייד ליוזמה זו.

אבל המערך פוחד מפני הליכוד. הוא זקוק להסכמת

הליכוד כדי לחשתיק את השערוריות של מילחמת יום-

הכיפורים. ולכן, בישיבת ועדת-החוק-והביטחון, נעשתה

קנונייה: הליכוד לא יתנגד בצורה חריפה להטלת מסך

הסודיות על ועדת-החקירה שתחקור את מחדלי המל-

חמה, ותמורת זה יסכים המערך להישאר החוק כדי לאפ-

שר לקצינים בכירים בשירות פעיל להישאר עסקני-מים-

לנות בעודם ממלאים תפקידים מרכזיים בצה"ל במי-ס-

גרת המילואים.

את התמיכה בהצעת הליכוד יזמו, לא במיקרה,

שלושה חברי ועדת-החוק-והביטחון פושטת-הרגל: חיים

צוק (מפא"י), משה כרמל (אחדות-העבודה) ויעקוב חזן

(מפ"ם)!

אבל אני אומר לו — ואמרתיו לו זאת, כהודמנות, גם באופן אישי: או — או, או שאתה מקדיש את זמנך לשיקומו של צה"ל, וצח"ל זקוק לזה מאוד מאוד, או שאתה עסקן של הליכוד. גם זה וגם זה — זה לא הולך.

מנחם בגין: מה לא הולך?

אורי אכנרי: לא הולך שהאיש יהיה עסקן במפלגה שלו, ויהיה גם קצין בכיר בצה"ל.

מנחם בגין: הוא במילואים.

אורי אכנרי: איש לא יתייחס ברצינות — אמרתיו זאת לו, ואני אומר זאת גם לך — איש לא יתייחס ברצינות לביקורת שלו על ניהול המלחמה, לביקורת שלו על מיבנה צה"ל, דברים חשובים מאין כמוהם, כאשר באותו זמן הוא עסקן מס' 6 ברשימה שלו.

אריק שרון יודע שהוא צריך לבחור, וכאשר הוא הועמד בפני הבחירה — ואני שמח שעזרתו להעמיד אותו לפני הבחירה — הוא החליט את ההחלטה הנכונה: מקומו בצה"ל, ומוטב שהוא יישאר בצה"ל.

מנחם בגין: הוא איננו רוצה. לא נכון מה שאתה אומר.

אורי אכנרי: תאמין לי שהוא רוצה.

כולנו מכירים את אריק שרון. נאיבי מאוד לחשוב

לאן ירדנו! לאן ירדתם אתם, המתגאים בכך שאתם הסידיו של דויד בנגוריון!

היום אתם רוצים להכניס את המיפלגות לצה"ל, דרך כל הפרצות!

מרדכי שורקים: כמה השמצת את בנגוריון

במשך שנים? **שמואל מיקוניס:** כמה שנים אתם הפקרתם אותו?

אורי אכנרי: אולי אין זה מיקרה שכאשר אתם בוגדים בו, אני מגן עליו. ובהודמנות זו אני גם רוצה לאחל לו החלמה מהירה.

אדוני היושב ראש, בעיצומה של המלחמה, בקירבת הגשר מעל לתעלה, רציתי לעבור את הגשר. שאל אותי סגן-מישנה: אתה רוצה לעבור לאוגדה שר המערך או לאוגדה של הליכוד?

זה היה הסלנג...

מרדכי שורקים: זה גם כן מסוג ההשמצות שמשמיעים את צה"ל בארץ.

יעקב נחושטן: אין לסיפור הזה שום שחר, חבר הכנסת אבנרי.

אורי אכנרי: זה היה הסלנג של צה"ל בי אותם ימים: אוגדה אחת של מפקד מיפלגתי אחד, אוגדה שניה של מפקד מיפלגתי שני, ובתל-אביב ישבו הפולי-טרוקים, וניהלו את מלחמת-היהודים. אנשי המערך הכינו היסטוריה של המלחמה לפיו נכשלה האוגדה של הליכוד.

אלוף יריב: לאן הוא רץ?

המיפלגות-זציה של צה"ל

קצין-חינוך ראשי, את חברי-הכנסת גרשוני כקצין הסברה לסיקור הדורם, וכן הלאה.

מנחם בגין: תשאיר גם לעצמך איזה תפקיד. **אורי אכנרי:** אל תדאג, לא יגיטו אותי. אין מגייסים אותי אפילו לתפקידים שאני מומחה להם יותר.

אדוני היושב ראש, הצעת הליכוד היא מופרכת.

אני בטוח שאידולא היה מדובר על אדוף שהוא מועמד הליכוד הימני, לא אני הייתי ע"ד מר כאן, אלא חברי-הכנסת בגין היה עומד כאן: ובסאתם שרק הוא אמון עליו היה נואם נאום חוצצת-הכוח נגד השחתת צבא הגנה לישי-ראל, נגד הכנסת ריקבון לצבא הגנה לישי-ראל, נגד הכנסת המיפלגות לצה"ל.

ואינני מעלה אף בדמיני את נאומי של חברי-הכנסת תמיר, אילו היה מדובר על אלוף של המערך.

רבתי, אין זה עניין של מיפלגה זו או אחרת. אנחנו עברנו מלחמה קשה. במלחמה קשה זו נתגלו ליקויים נוראים. אחד הליקויים העיקריים הוא — הכנסת המיפלגות לצה"ל.

מותר לי לומר זאת, כי עמדתו על דוכן זה 80 יום לפני המלחמה, והעיתות הצעה לסדר-היום על נושא זה עצמו — המיפלגות-זציה של צבא הגנה לישראל.

מי שדיבר נגד זה או בכל פה היה דווקא אלוף שרון, יחד עם האחרים.

אדוני היושב ראש...

אסתר רזאלינאור: 5 דקות הפכו ל-40 דקות.

אורי אכנרי: אתם דיברתם מעט היום?

אדוני היושב ראש, אני רוצה לסנות גם לאנשי הי-מערך, שלא יתנו להעביר את הדבר הזה, אפילו לא כדי להציל את האלוף יריב. דבר זה חורג מעבר לכל שיקול של בחירות.

זהו אחד הדברים היסודיים לגבי עתידו של צבא הגנה לישראל.

אני מציע, אדוני היושב ראש, להסיר את ההצעה מסדר-היום.

שהוא יישב שם במטה שלו, בזמן מלחמת בחירות, וישתוק.

לא איש כמו אריק שרון ישתוק.

הוא לא שתק אתמול, הוא לא שתק בזמן המלחמה. הוא אינו שותק אחרי המלחמה, הוא לא ישותק גם מחר. הוא יישב באוגדה וידבר, ודבריו יהדדו לא רק בארץ, אלא גם סביב כדור-הארץ. ובאותו זמן איש זה יהיה מועמד שלכם!

האם נחפז את המדינה הזאת לרפובליקת כננות, עם חונטה של קצינים — הצירפוליטי-קאים, חצי-גנרלים — רגל אחת במטה-האוגדה ורגל אחת במטה-הבחירות?

אלוהי בדר ועופר

אדוני היושב ראש, כל הטיעונים הפורמליים שהושמעו היום מופרכים מיסודם. שני המישפטים הבכירים — היועץ המישפטי לממשלה והשופט העליון חיים כהן, יושב-ראש ועדת הבחירות — קבעו שהטענות שלנו צודק. שניהם הרחיקו לכת אף יותר ממני ומהיועץ המישפטי שלנו, אמנון זיכרונני.

החוק קובע שקצין בכיר חייב להתפטר לפחות 100 יום לפני הבחירות. היום אנחנו יודעים ש-100 יום זה כלום, ויש לקבוע שנה או שנתיים, אם רוצים להציל את צה"ל, אם רוצים לשקם את צה"ל ולרפא את הגנע הנורא הזה שחדר לחוכו.

ובכן, אותו סעיף האומר שדרוש צינון של 100 יום, אותו סעיף עצמו, ולא סעיף אחר, כולל את התקנה שאסור לגייס קצינים למילואים. אין זאת רק פריבילגיה למי שרוצה לנהל תעמולת בחירות, שלא יגוייס. לכל אחד נעים לנהל תעמולת בחירות כשיש לו "הפלאפליס" על הכתף. זאת לא פריבילגיה, זאת חובה.

אם אין חובה כזאת — מה יקרה? המערך, ששרה-ביטחון שייך לו, ובכירי האפשרות והיכולת, יגייס את חברי-הכנסת אברהם עופר כמפקד אוגדה, את חברי-הכנסת זילברברג כי

* חונטה — מועצה בספרדית, הכינוי המקובל לכת של קצינים המשתלטת על מדינה.

והאחרים החליטו שהאוגדה של המערך נכשלה.

יעקב נחושטן: אין לסיפור הזה שום שחר. **אליעזר שוסטק:** מי היתה האוגדה של המערך?

קומנדו 101 של המערך

אורי אכנרי: אדוני היושב ראש, מדברים על "קומנדו 101" — המישלחת הישראלית בקילומטר ה-101 בכביש סואץ-קהיר.

איוז מין מישלחת היא זו? המועמד ה-27 של המערך לכנסת...

זמנן שובל: זה מקום בטוח?

אורי אכנרי: ...ומועמד המערך לעיריית ראשון-לציון, והתנו של משה דיין. שני אנשי מילואים.

האם אתם רוצים לספר לי, בכל הרצינות, שבכל רחבי צה"ל אי-אפשר היה להרכיב מישי-לחת לניהול שיחות צבאיות מובהקות, אלא מחמועמדים של המערך, ובראשם כריהתפני-קים התורני של הגנ"ל גולדה מאיר? לאן הגענו?

מרדכי שורקים: דבר קצת בדר-ארץ על אהרן יריב. יש לו עבר גדול, וגם על אלוף אייל.

אורי אכנרי: יש לי דרך-ארץ כלפי יריב. אבל הוא אינו יכול לנהל את השיחות האלה, ולהיות מועמד מרכזי של המערך בבחירות ל-כנסת.

מרדכי שורקים: הוא לא קיבל אישור ממך לנהל משאומות.

אורי אכנרי: לא ייתכן שהגנ"ל גולדה מאיר תופיע בטלוויזיה, ותגיד שהאיש הזה הוא גאון, הוא נהדר, וההישג הוא הישג אישי שלו, לא של צה"ל — והוא גם מועמד של המערך ל-בחירות בעוד חודש.

גורלים של רפובליקת בנוח?

ואריק שרון — אני מלא הערכה לאריק שרון, אני מחבב אותו, אני חושב שהוא תרם תרומה חשובה.

את הישיבה כסידרה. תתנו לי לנהל את הישיבה כרגיל ובסדר.

זמנן שובל: ...אם הציבור מצפה מאנשים מסוימים שיתרמו משהו לביטחון המדינה, והם יודעים שהם יכולים לתרום, איננו יכולים להעמיד בפני אדם כזה את האלטרנטיבה או להפסיק לתרום למען הביטחון או ל-הפסיק לתרום למען החיים הפוליטיים.

אורי אכנרי: למה?

זמנן שובל: כי האנשים זקוקים לשני הדברים יחד. **אורי אכנרי:** אנחנו זקוקים לקצינים Full Time, ולחברי כנסת Full Time.

זמנן שובל: אין "פוליטיים", כולנו פארטייטיים.

אורי אכנרי: לפקד על אוגדה, זה "פוליטיים גיב"ו **זמנן שובל:** במלחמה זו הוכיחו את עצמם. יש הרבה אנשי מילואים שעשו במלחמה הזאת דברים שעוד

(הטלוויזיה, שדיווחה על הישיבה, נתנה לשלושת נואמי הליכוד להסביר את עמדתם. כאשר נתנה קטע מנאומי, היה זה קטע שלא נגע לעניין, ושלא כלל אף טענה אחת שלי. נוסח הנאום — ראה מיסגרת).

לאחר מכן ביקש המערך לדחות את ההצבעה לכמה ימים, כדי לחשוב אם כדאי לו להסכים להשחתת נוספת של צה"ל או לא — הכל לפי האינטרס המיפלגתי הצר. דרשתי להעמיד את הדחייה להצבעה — ואף יונח אחת של המערך לא הצביעה אייתי נגד הדחייה.

אבל הנאבק עשה את שלו. כעבור יומיים, בישיבת סיעת המערך, גברו הקולות שתמכו בעמדתנו — והיא נתקבלה עליידי המערך. היתה זאת שוב הוכחה חרי-תכת עד כמה יכולה גם סיעתי-יחיד נמרצת לשנות סדרים במדינה. ולא חשוב שאחרי-כך חסכים המערך לפשרה עלובה.

נשמע עליהם הרבה זמן... כאשר קרה האסון הגדול בנורווגיה במלחמת העולם השנייה, קם אדמירל בריטי החמור, במדים.

אורי אכנרי: מה היית אומר אילו מונסגומרי היה מועמד מטעם מפלגה אחת, והמרשל אלכסנדר ממפלגה אחרת, ובעיצומה של המלחמה היו מנהלים תמטולה למען מיפלגותיהם?

"טוב שאמרת..."

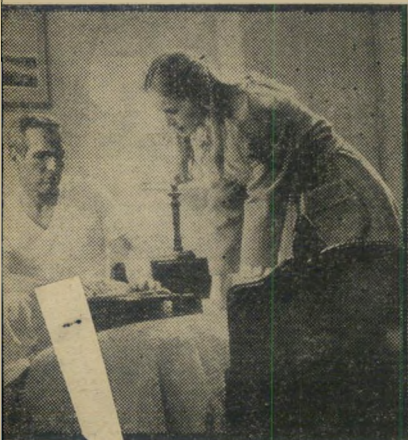
אחרי שלושת נואמי הליכוד, הייתי הנואם היחיד שהתנגד להצעת. תבעתי להסיר את ההצעה מסדר-היום.

*** מלכודת החופש (אסתר — אנגליה) — עלילה בדימונית-בחלקה ומציאותית-בחלקה, על איש-ביון המסתתל בין מלכודות פוליטיקאים ערמומיים ופושעים מיקצועיים. מישחק מעולה של דומיניק סנדה ופול גיומן ואווירה עגמומית מצולמת להפליא.

*** נשיא עד הכוונה (אלנבי, ארצות-הברית) — סיפור דימוני, על ניסיון התנקשות בדה-גול, מצליח בעזרת ביי מוי יעיל ומבריק לרחק את הצופים לכסא-התהום. למרות שידוע לכול כי לדה-גול לא אונה מעולם מאומה, בהתקשות.

*** שחק אותה סם (תכלת, ארצות-הברית) — וודי אלן מגלם את הגבר האמריקאי הנבון המחפש מישענת ביחסיו עם המין השני, על פי המיתוס של האמפרי בוגארט. והדמויות שבהם הופיע על בד הקולנוע. משעשע.

*** קלאופטרה ג'ונס (פאר, ארצות-הברית) — סופר-אשה כושית בשירות

סנדה וגיומן ב"מלכודת החופש" איש-ביון מתפתל

הביון האמריקאי שולטת באקדה, באגרוף, בקאראטה ובגידוד, ומחטלת בלי בעיות את כל העומדים בדרכה. סיפור מצוייר שקם לתחייה.

*** עד שהמוות יפריד בינינו (לימור, איטליה) — קומדיה ארסית על יחסים בין גברים ונשים, המתאר את הניסיון כמלכודת שטנית לחלשים ברוחם, בהדרכתו של הציני בבמאי איטליה. פיאט רז (גירושין נוסף איטליה) גרמי, ועם דאסטין הופמן בדמות הקרבן הראשי.

*** בצל הזהב השחור (דקל, ארצות-הברית) — סטנלי קרמר מעמיד את הפרט מול המימסד, על רקע חיפוש נפש באוקל-הומה של תחילת המאה. מלודרמה שיט-חית למדי, המיועדת בעיקר למי שרוצה לראות פעם נוספת את פיי דאנאווי או ג'ורג' סי. סקוט.

חיפה

*** התפוז המינני (מוריה, אנגליה) — לבעלי עצבים חזקים, תיאור מפחיד למדי של מה שצפוי לעולם בעתיד הקרוב: אלימות, טראות ואכזריות. למתעמק יותר, מוצגות שאלות על משמעות האמנות, על זכויות הטעם ועם פירוש התורה היהודית-נוצרית של מהות האדם. בימיו מהיר של סטנלי קובריק.

*** הבריתה (עצמון, ארצות-הברית) — בוני וקלייד של ימינו מטילים חתיתם על דרום ארצות-הברית, אבל לשם שינוי מצליחים להימלט למכסיקו. סרט רווי אלימות, עם כמה מעמדים מרשימים, אבל הרבה שפיות-דמים לשמה. מן הנסיונות הפחות מוצלחים של הבמאי סם פקינספה. עם סטיב מקווין וואלי מקגרו.

ירושלים

*** המוב הרע והמבוהר (סמדר, איטליה) — סופר-מערבון של סרגיו לי-אונה, המותח את הרפתקאותיהם של קלינט איסטווד, אלי וואלאך ולי ואן קליף, למקרוני ארוך. זה נמשך עוד ועוד, זה מוגזם עד כדי פארודיה, וזה כהחלט משעשע.

אני וחלק מחברי
עדיין עסוקים
במקומות
אחרים

הפעלנו את רוב הקוים בין השעות 05.30 - 20.00

- הקוים העירוניים והפרבריים באזור חיפה פועלים עד שעה 21.30.
- הקוים העירוניים בירושלים קו 4, 6, 18, 20 פועלים עד שעה 21.30 ושאר הקוים עד שעה 20.00.
- הקוים מתל-אביב לחולון, לבת-ים, להרצליה, לכפר-סבא, לנתניה, ללוד, לרמלה ולדרום פועלים עד שעה 20.00.
- הקוים מחיפה לעכו, לנהריה, לקריות ולטבעון פועלים עד לשעה 21.30, לעפולה עד שעה 19.00, לטבריה ולגליל עד שעה 18.00.
- הפעלנו את הקו קרית-שמונה-ירושלים, וחיפה-ירושלים, במתכונת מוגבלת.
- כן פועל חשרות לאילת 4 פעמים ביום, והופעלה הנסיעה מאילת לשרם-א-שייך.

*

מהיום הראשון למלחמה ועד היום שמרנו על קשר אוטובוסים לכל מקום, ובהדרגה שיפרנו והוספנו נסיעות בכל הקוים, חלק מהאוטובוסים ורוב חברינו ועובדינו עדיין לא חזרו לעבודה והם עסוקים ביחד עם האחרים במקום אחר. אנו מתנצלים על אי הנוחות ועל העיכובים הנדרשים מאת נוסעינו בימים אלה.

המחלקה ליחסי ציבור

נדנדה בשלושה

עדנה
אף פעם —

נא לא להיבהל. רפי שאולי ועדנה לב עדיין יחד. הולכים לשפת-הים, וכל זה. האהבה פורחת. עדנה עדיין תולה בו עיניים מעריצות, ושום דבר לא השתנה. הקטנה מאוהבת עד-שיגעון. כולם מחכים שכבר יימאס לה, כמו שקורה כל-כך הרבה בעיניים האלה, אבל היא לא מגלה אפילו סימנים כאלה. להיפך. אלא שבעצם שעות אלו קורה שם, כי נראה, משבר. מנדי עומדת להגיע. עם הבת הקטנה. היא קנתה אמנם דירה בסביבה, אבל כשהיא מגיעה ארצה, רפי תמיד משכן אותה אצלו, אין אפס. ולעדנה מצפה מיבחר-האמת שלה.

מנדי
אין אפס —

בחיל-הים, עם אשתו רחל. ואחריהם ציונה (מנהלת-הבמה של תיאטרון חיפה) גסט ובעלה אריה, מנהל חברת ליוס. וכמובן גם צבי הרשקוביץ המגודל, בן-דמותו של ג'ימי לוי, שהוא בעל מיפעל לשלטים מוארים ועבר ססגוני, ואיתו אחות בשם ניצה מבית-החולים רמב"ם. וגולת-הכותרת — גיסתה של נעמי, צופיה ברנר, המדגמנת בצמרת בתי-האופנה בי אירופה בעיתות-שלוש. אבל לכל האורחים הללו ציפתה ההפ-

המועדון של אדווה
הכל, חוץ מ-

תעה של חייהם, משהו שלא היו מוצאים בתל-אביב אפילו אם היו משתדלים. פיאנו בר בלי פיאנו. פאקט. הכל הצליחה נעמי להשיג. חוץ מפסנתר, וגם חוץ מתל-אביבים, שהתעצלו להינתק מעל הטלוויזיה ולנסוע חיפתה, אפילו בשביל זה.

וכך עמדה לה בפתח הפיאנו-בר החדש במוצאי-השבת שעברה במדי-קרב: מגפיים לבנים, שמלה לבנה ארוכה נדיבת-פתחים, וכנראה גם התחתונים, שניצלו תודות ל-הפסקת-האש. קרבת לגמרי, מוכנה ומזו-

וכל זה למה? או. במשך המלחמה אירחה נעמי בביתה כ-30 איש ביום, וכולם אוכי לים ושותים ומעשנים ועושים חיים על חשבונה. אם המלחמה היתה נמשכת, הייתי מפ-סידה את התחתונים שלי, נאום נעמי אדווה. אבל לכל דבר טוב יש גם גבול. יום אחד שמעה ששמעון אדול מתכוון לפ-תוח פיאנו-בר, מיספר מייודע-כמה, ור-דווקא בחיפה. רעיון לא-גורמלי. נעמי קפ-צה על העניין כהתלהבות. פיאנו-בר יש, יהיו גם חברה. היא תביא אותם.

אדווה וידיד
כולם, חוץ מ-

הזדמנויות

של
פז

מסתבר שלאביבה פז נשבר לגמרי מתל-אביב והסביבה. לפני כשלושה חוד-שים הגיעה אביבה ארצה, לרגל פטירת אביה, בחברתו של שוקי לוי הבלתי-נמנע שלה. מייד לאחר רידתה מהמטוס תפסה אוטו ונסעה ישר לחיפה, מבלי לפזול אפילו לעבר תל-אביב המעטירה, שגידלה אותה בנאמנות שנים רבות. רק נגמרה, שבעה, ארזה את המיזוודות ואת שוקי, וחזרה לאנגליה. הפעם זה כנראה סופי, מפני שכעבור זמן-מה נסעה גם אמה אחריה, להצטרף אליה שם. אביבה ושוקי, המופיעים באנגליה כצמד זמרים-רקדנים, בתוכנית משלהם, מצלי-חים יפה. עד כדי כך, בעצם, שציפורים קטנות החלו מלחשות שהצמד עתיד, כנר-אה, לייצג את אנגליה בפסטיבל שייערך בקרוב בלפן. מה לזוג ישראליים ולייצוגה של בריטניה הגדולה מעבר לימים? זאת עוד נראה.

דני וזהבית
פעמונים

אפילו באילת הם כבר היו. ויש אפילו מי שטוען כי דני שומע כבר פעמוני-חזונה מדגנים.

חסידת הזהב של חסידות

שלושים שנה ומעלה ניסו נציגות המין היפה בעשרותיהן להסביר לדני חסידות שהכסף זה לא הכל, ושהעיקר זה האישיות. אבל על דני זה לא עבד. שום כוח שבר-עולם, לא בלונדיניות, לא שחורות, לא גבוהות, לא נמוכות — שום דבר לא עזר. רק התחיל לצאת עם בתורה, רק הריח משהו רציני, וכבר היה בטוח שכל מה שהיא רוצה זה את הכסף של אבא שלה, החסידות מבעלי בנק דיסקונט.

אבל מה? הבניאדם זה רק בניאדם. כסף או לא כסף, יום אחד צריך בכל-יזאת למצוא את האשה של החיים, להעמיד חור-פה, לגדל ילדים, בקיצור — לעשות כל מה שהחברים שלו עשו כבר מזמן. שיהיו לי לירות כמה פעמים שהוא כבר היה אר-טריט לפני וכימעט, והופ — שום דבר. נרתע ברעג האחרון. הכל בגלל חוסר-הביטחון.

אלא שבימים אלה, לעומת זאת, מוכנים החברה שלו להישבע שמה שקורה לו הפעם זה סופי ומוחלט, רציני, כלומר, מה כמה חודשים יוצא דני עם זהבית, נערות ירושלמיות חומת-שיער ובעלת חוטם סולד, תמירת מאד ונאה להפליא.

נעמי פולני סוגרת מעגל

משך שנים אחדות ניסתה נעמי פולני, מי שהיתה חברת הצ'יזבורטון במיל-חמת-השיחור, והקימה את התרנגולים ויצרה זרם חדש בתחום הבידור הקל הישראלי, לקיים את עצמה ואת שני ילדיה (המשותפים לה ולבעלה-לשעבר ליאור ייני) מעבודות שונות. היא הופיעה בקיבוצים וליוותה הופעות שונות באקורדיונה. אך מאבקה-קיום בכוחות עצמה היה קשה מדי, והעיר הגדולה הפכה גדולה מדי וריקה מדי. לכן החליטה נעמי לקום ולעשות מעשה. היא לקחה את הילדים ואת הפקלאות, עברה להתגורר באופן זמני במושב סמוכה לכינרת, והגישה בקשה להתקבל לקיבוץ.

שכלום לידיד

השכונה ונציגה כלפי השלטונות העותומ-
ניים.

בראשית דרכו העצמאית היה מרקו
עובד עיריית תל-אביב. כאשר הוכרז, עם
פרוץ מלחמת העולם השנייה, על מיבצע
התנדבות של צעירים ארץ-ישראלים ל-
צבא הבריטי, היה מרקו מראשוני המת-
נדבים, הגיע עד לדרגת רב-סמל ושירת
כנהג בפלוגת מובילי המים לצבא הבריטי
שנלחם במידבר המערבי. משם עבר ל-
בריגדה העברית. כשהשתחרר התנדב ל-
הגנה, וכאשר הוקם צה"ל הפך מרקו להיות
הרס"ר הראשון של גייסות השיריון.

הוא שוחרר מצה"ל כנכה, זכה לסיוע
ממשרד הביטחון בהקמת משרד למכירת
כרטיסים להצגות ולסרטים. משרד לאן
שבפסג' שברחוב דיזנגוף בתל-אביב. שם
החלה מעורבותו בחיי הבידור והבוהמה
התל-אביבית. הכיר אמרגנים, התנדב ל-
סייע להם כנהג פרטי לכוכבי בידור שהגיעו
להופעות בארץ כמו הארי בלפונטה או
מרלין דיטריך. כנותן, טוב-ליבו ופתיחותו,
איפשרו לו ליצור מגע בלתי-אמצעי, חברי,
עם כוכבים ושמות מפורסמים בעולם הביי-
דור הבינלאומי.

את מיבצע האמרגנות הראשון שלו
ביצע בקשר עם העולם הזה. הוא נטל
על עצמו לארגן את אחת ממיבצעי בחירת
מלכת-המים. החיידק דבק בו. נטש את

צה"ל ושל גימנוזסטיות על סף כניסתן
לחיי החברה; של מנהיגים פוליטיים ושל
סוחרי מכונות; של סופרים, משוררים
והיפים. אפילו כשהיה דחוק מבחינה כל-
כלית, לא עבר כמעט יום בו לא ערך את
שולחנו. באחת ממסעדות תל-אביב, כדי
לארח חברים וידידים, אמנים בצרה או
אורחים מחו"ל, כשהוא רוה-נחת מעצם
התייחסותם אליו כפטרון. תכונות שאיבדו
את ערכן בסולם הערכים של החברה הי-
שראליית, כמו רוחב-לב, כבוד, מעורבות
אישית בבעיותיו של הזולת ואיכפתיות
לנושאים משולי החיים. כמו הרעלת כלבים
ברחובות הערים או הביריונות בחייה-
לית, הם שהרכיבו את אישיותו של הרווק
המושבע אוהב החיים.

מעטים ידעו את תולדותיו ויחסו. מש-
פחתו מוצאה בעולים ממרוקו שהגיעו לארץ
באמצע המאה שעברה, התיישבו בחברון,
ואחר-כך הסתעפו גם אל סימטאות העיר
העתיקה של ירושלים. אבות אבותיו נמנו
על מייסדי השכונה היהודית הראשונה
שנבנתה מחוץ לחומות. שאינה, כפי שמקו-
בל לחשוב, ימין משה, שבנה סר משה
מונטיפיורי, אלא שכונת המוגרבים. סבו
זקנו נשא לאשה את אחת מנכדותיו של
ר' לוי יצחק מברדיצ'ב. ואילו אביו, יצחק
תורג'מן, היה ממייסדי תל-אביב, ובתקופת
התורכים אף היה תקופה מסוימת מוכתר

ידיד ושמו פרד' כלב דני ענק, העונה לשם פרדי, היה צמוד למרקו תורג'מן בשנים האחרונות, ליווה אותו לכל מקום ואירוע, כמו בתמונה זו בה נראה מרקו והכלב, כשלידו הוגמנית רחל גלפרב.

כלב דני גדול סבב ביום השישי הי-
אחרון בין השולחנות של מיזללת
ג'קי בתל-אביב. כשקומתו מיתושאת מעל
לשולחנות, עבר הכלב משולחן לשולחן
וכאילו בחן את היושבים סביבם. היו כאלה
שהיו מוכנים להישבע כי ראו דמעות ב-
עיניו של הכלב.

מדי יום שישי בצהריים הופכת מיזללת
ג'קי למרכז החברתי של תל-אביב. עסקנים
מפלגתיים ונעורות זוהר, אלופי צה"ל ו-
עיתונאים, אמנים, משוררים ונשות חברה,
מתערבים שם לעיסה חברתית עליונה צפופה
ורעשנית. ביום השישי האחרון נעדר שם
אדם. שהפך לחלק מהמקום כמוסד חברתי.
איש, שלא מעט בזכותו הפך המקום למה
שהוא. האמרגן מרקו תורג'מן, 52, נפטר
ביום הרביעי בשבוע שעבר. ורק פרדי,
הכלב הדני הגדול, שהיה בשנים האחרונות
חלק בלתי נפרד ממנו, סבב בין השולחנות
וחיפש שם את אדונו ובעליו, ששוב לא
יהיה שם.

מרקו עצמו היה מוסד. אולי הרבה יותר
מזה. חלק מנופה של תל-אביב. שקבע
את דמותה ואופיה. כמו כיכר דיזנגוף,
מיגדל שלום, הקבצן העיוור שניגן על
גיטרה מול קולנוע אלנבי או הצקל אישי
כסיתי. חיי הלילה של תל-אביב, מסעדותיה,
מסיבותיה, הצגות הבכורה הנוצצות, הווי-
כוחים הפוליטיים סביב שולחנות בתי-
הקפה, הבדיחות הלוקאליות — כל אלה
פשוט לא יתוארו בלעדיו.

בחייו אהב מרקו שיצרפו את התואר
אמרגן לשמו. אבל באמרגנות עסק רק תקו-
פה קצרה בחייו. כמה מהמפורסמים שבי-
אמני ישראל חייבים למרקו את צעדיהם
הראשונים בעולם הבידור. החברה והפרי-
סומת. אבל גם אז, כשמצא את מחייתו
באירגון מופעים ובייצוג אמנים, הוא לא
דמה לשום אמרגן אחר הרואה במקצועו
עסק ומקור הכנסה. הוא פשוט אהב את
חברת האמנים ואת אנשי הבוהמה, להיות
במחיצתם. בלילות עימם עד השעות הקטנות
של הבוקר, לנדוד עימם כצועני בדרכי
הארץ. מקצועו האמיתי של מרקו היה מן
הנדיירים ביותר בחברה האנושית. כרטיס
הביקור שלו היה צריך לשאת את הכתו-
ב: מרקו תורג'מן — חבר.

חברם של מי הוא לא היה. של כוכבי
צמרת ושל מוכרי עיתונים; של אלופי

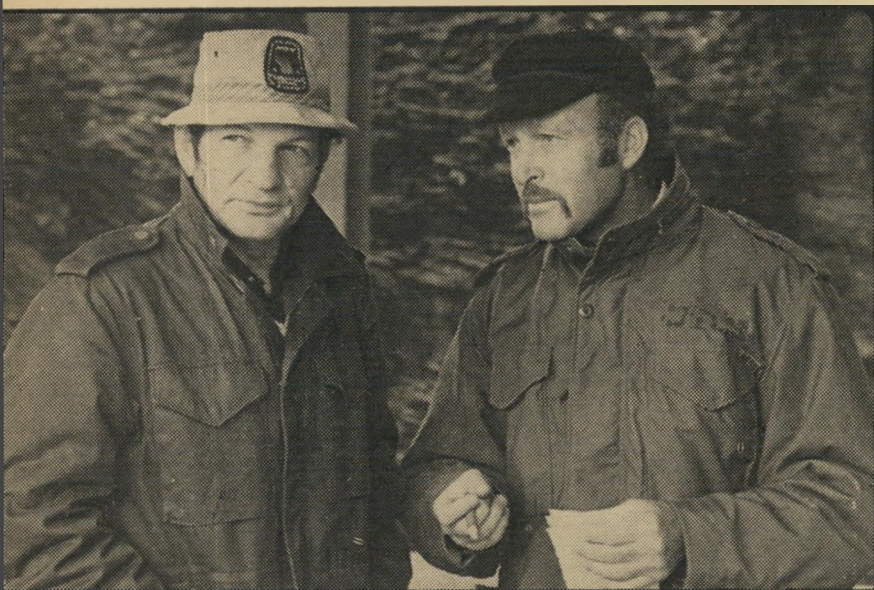
היי כלבים כאשר הפך פרדי, כלבו הדני של מרקו, לאב מאושר לתריסר גורים, הפך מרקו לאפוסטרופוס. הוא חילק את הגורים, לאחר שאמם מתה מהר-
עלה, רק אחרי שבדק היטב את רקעם של מבקשי הגורים.

החיים היפים במשך שנים היה מרקו תורג'מן מגדל מחזורים של בנות טיפס' עשרה יפהפיות, אותן כינה בשם „הקטנות“, משמש להן מורה-
דרך לחיי החברה. כאן נראה מרקו עם נערת הגויגו סימה שובל.

ליד הקבר

הסרי שנכרה השבוע בבית העלמין שבקריית שאול, חלקו ידידיו של מרקו כבוד אחרון לאיש שהאמרגנות יותר מאשר היתה עבורו עסק, היתה בשבילו כבוד ויעוד. ליד הקבר נראה עומד (יד על הראש) האמרגן שמואל צמח, כשמשמאל (חציו מוסתר) משקיף אל הקבר, השחקן שייקה אופיר.

שייקה ואורי

כשהם עסופים במעיליהם של צה"ל, בין הופעה אחת בפני חיילים לשנייה, ניצבים שחקן התיאטרון הקאמרי אורי לוי והשחקן שייקה אופיר, מול ארנון של חבר ורע, האמרגן מרקו תורג'מן.

ולקנות תרגומות צלויה עבור הכלב. האח מילא את מבוקשו. אבל כשהגיע לדירתו של מרקו מצא את הכלב רובץ על הריצפה, ראשו בין כפות רגליו, והוא ממאן לגעת באוכל. האח חזר אל מיטת-חוליו של מרקו ודיווח לו: "הבאתי עוף צלוי לכלב". "תודה רבה", הספיק עוד מרקו לומר. ראשו נשמט על הכר והוא מת.

בפינקס הכתובות שלו מצאו הערה ש"הספיק עוד לרשום ביומו האחרון בבית החולים. בכתב רועד רשם מרקו בפנקסו שמה של נערה ואת מספר הטלפון שלה, והערה: "מוכנה לקחת את הכלב".

כאילו התבייש שליבו מאכזב אותו. בעבר, כאשר נתקף בהתקפילב, היה מסתיר את העובדה, מסתתר בבית-חולים מרוחק ללא כל הודעה לידידיו הרבים, מספר אחרי היעדרו כי יצא לטיול בחו"ל. סימני ה"אזהרה שנתן לו ליבו לא שינו את אורח חייו. הוא המשיך למצות את כל הנאות החיים עד תומם.

אילצו אותו הפעם להיכנס לבית-חולים. שם קיבל טיפול נמרץ נגד התקפילב. ב"שעות אחר-הצהריים נזכר בכלבו הדני, אותו השאיר מאז הבוקר בביתו ללא מזון. ביקש מאחיו, שניצב ליד מיטתו, לצאת

למרות שהגיע אל האמרגנות במיקרה, היה מרקו תורג'מן, שנפטר השבוע, פטרונם וידידם של רבים מאמני ישראל, שהסכו תמיד על שולחנו במסעדות תל-אביב. בתמונות נראה מרקו רוקד עם הדוגמנית-שחקנית בתיה בנדיקט, שהוא היה מלווה הקבוע בביקוריה בארץ.

כשפרצה המלחמה, שוב נמצא לו עיר סוק כלבבו. כמו במיבצע קדש ובמלחמת ששת-הימים, התגייס מרקו למיבצע של אירגון מופעי אמנים בהתנדבות להופעה בפני חיילי צה"ל בקווי החזית. לבש מדים, נטל את מכוניתו הפרטית, והסיע בעצמו אמנים למופעים בשדה מהחרמון ועד ל- שארם א-שייך.

ביום הרביעי האחרון בבוקר, בביתו ב"תל-אביב, חש ברע. רופא שהוזעק אליו הבחין בסימני התקפת-לב מתקרבת, הורה לאשפוזו בבית-חולים. מרקו סרב ללכת. לא היתה זו התקפת-הלב הראשונה שלו. אבל כמו בפעמים הקודמות, כך גם הפעם,

יהורם

גאון, אחד מיידידיו הקרובים ביותר של מרקו תורג'מן, הגיע להלוויית ידידו אחרי שקם ממנו טת חוליו. יהורם נפצע לפני שבועיים ב"תאונת-דרכים והרופאים ציוו עליו מנוחה.

גדי יגיל

עם שחקן הבימה שמואליק סגל בהל" ווייתו של מרקו תורג'מן, אשר נפטר השבוע באופן פתאומי מהתקף-לב.

משרדו והחל בייצוג אמנים, כשיותר מ"אמרגן הוא משמש להם כיועץ, ידיד, נהג פרטי, שומר הליכות ואיש יחסי-ציבור. מהאמרגנות חדר אל חיי-הלילה. תקופה ממושכת היה מנהל מועדוני-לילה כמו ה"קינג'ס-קלאב בתל-אביב, ואחר-כך מועדון אברטור בירושלים. בירושלים נפל קור"בן לנוכל שנישל אותו ממקור פרנסתו. במשך חודשים הסתובב ללא עבודה, כשרגאותו האישית מונעת ממנו לבקש עזרה מחברים בעלי השפעה או להפסיק לארח חבורות גדולות של ידידים אל שולחנו.

העוול היהודי

אופנת

הגולן,

נובמבר

1973

סיפורו של יהודה כגן, שחזר מן המאסר בבריה"מ

„המרגל" שחזר מן הכפור